

Milli Mallikas

JmBi

Kirjastus-Aktiaselts „Warrak“
Tallinna

Miski Mallikas

JmBi

Kirjastus-Aktšasetts „Warrak“

Tallinnas, 1920

2
Tartu Ülikooli
Raamatukogu

199538

U 15562414

Ed. Bergmann'i trükitoda, Tartus.

I.

See pilt on mul imeselt mees.

Suwitustlinna õdangu-eelne rannastik.

Madalal leetmaal loofleb rohtunud puiestee pinlega. Istun neist ühel ja loen raamatut. Keiserlingi „Lained“, rannaromaan, kurbilus unistelm, tagaseinaks merepeegli kangastused.

Päikese weretaw letas, äsja nii tulitige ja kiislatw, on madaldunud elutarga palge omades. Heilub tüünel, muhe-
neb, kiirte ripsmete puistates wetepeeglile, mis looritud mil-
legi roosa-piima-walwikusse. Südapäewa fired ja kiimad on
lahkunud. Merituule hiitred puudutawad hiirewargselft põski.
Längwalguses omab maastik terawamad kontuurid, puie kroo-
nidesse weab wäsinud päike jumaljätuks hilifõrgenewaid
kullapesi.

Alasti laisklewa inimeselihaga tihedalt surwatud testpäewne
rannaliitw on wallandunud wastu õdangut sellest kirglikust
foormast. Siin-seal walendab weel hilise supleja kogu mada-
las soojas rannawees. Oh! on tiine määndunud merirohust,
aasa õitest ja mere sooladest.

Mis hubane istuda sedasi päewa weeringul, erikul pin-
gil, meeltes Keiserlingi proosa sumemagus wein! Heldida
närbutwa päewa wärwe sordiinist, merituule mabejabadast hoo-
wust, jälgida puiestiku õdusaid unelewaid sahisemisi, kinni

mõtted haibtnud wiimjani. Süda suriseb magusalt, wõre
tuige laisk ja meelik.

Pilt ulgutväljal, selg teeraale, kuulen kergeid lähenevaid
samme. Käänan pea, sirgunen, kergitan suwikaapu. Hele
loorik rüü katabna ise, kekkastwulise, habrastäidlaste. Lai walge
õlgkübar sini-koldse garnituuriga.

— Härra Runo?!

Soe hele alt. Kuljus-helisewas metallises toonis kaja
nukruse helmi. Kuis see harras teembr puudutab mu erkude
wibrid, meelolude wirtwemängu läbistades... Kaks põuasi-
nist filma teretlewad mind meelehea ta uudishimu jumestusel.
Sülelen neid areldi oma piljudega, mitte kaua kestes seda.

„Geldasin eemalt tedagi teist, nüüd näen, olen efsinud...“
Kätleme innuga. „Waewalt saab ta efsitust parandada.“
Naeratleme üksteist pilludega süleldest. „Mis armas neitsil“,
mõtlen. „Pettuse tasuks palun poolt pinki. Ürge tehke kurja
nägu, ega see aita!“ Miks peab üks kristlik noormees kee-
lama poolt pinki noorele nägujale tüdrukule? Ei tule mee-
legi! Tüdruk on sõnakas. „Kristlik? Seda märkasin esime-
sest pilgust teiega tutwunedes.“ „Edesti?“ Teen imestatwa
näo. „D ja, just seda!“

Istume. Wäle kingistud jalg mangleb kindre tüsenedes
hahakas liitwas. Edstan filmad ja paitan pilguga ta otwaali
palge küpsepäewitanud puna. „Et te kellelegi poolt pinki
ei keela, on palju. Urwasin, wast teete seda ainult wali-
tule erandina...“

Wallatu pealetungimine. Jään ootele. Lijas: „Kui
kerge efsida, et olete üksi te male kristlik... ühele, mõistate?“
Naeratles peenelt, kelmikalt. Põuasiniseis filmis sädelesid kold-
sed tulikeeled. Nägin ta filme kumeras oma moonunud lõusta.
„Tulite kust?“ Ümaril nulini awatud käftwars tegi energi-
lise awara liigutuse rannikule kõnnitee kadudes pargi puies-
tiffu. „Sealt laugelt, laugelt muulidelt.“ Waatlen käftwart

sama põlenud kui palged. Olg ümarik kõrge, lael täidlane, filepehne küps nahk hõõgub terwist ja wärskust. Wasetud ihu tundub filmale soojana, warjatwana peidetud kirge. Lihtne kerge krookideta suwilleit ei kadesta küllaste wormide esilepääsu. „Ja teie? Loete romaani. Üllataw!“ „On's see süü?“ „Ei, aga ootamata.“

Tüdruku filmad nokitsewad heafüdamelise pillega mu omi. Meri, weerew päike ja mina, kõigile annawad need filmad wastuhelgi. Huulte kõige on tal oitsejoonik, suu kui kitsas lah-watu werme. Lihaste tõmbel ilmub nirkadesse waewalt mär-gataw nukruse joon. „Arwasin, olete romaanide jaoks liig tõsine, liig... kristlik...“ Teen tõrkuma liigutuse. „Arge kassuge end päästa! Märkasin esimesest pilgust, kui meid pi-dul tutvustati. Kes waatab nii noore tüdruku otša, häbenege!“

Teen weidralt kohtunud näo. Kuidas olin waadanud, kuis oli see kohtunud? Et sugugi ei mäleta. „Muidugi ei mäleta... teie ei näinud mind üleüldse, ei pannud tähelegi, kas ja kes ma olen.“ Puhkes naerma, pisarad filmis, wal-das minugi oma tujuga. „Aga preili... preili...“ Jäin kogeldes wait. „Isegi mu nime unustanud!“ Edepoolest, ma unustasin tutvustamisel ikka need nimed.

„Muidugi, muidugi! Kuidas te tutvustamisel kumar-date, käsitlete — oo, see on kõik wäga laitmata, kõik wormi järele, kõik korrekt. Te ütlete isegi: rõõmustan wäga! Aga te filmis ei lugenud ma argsematki uudishimu, seda uudis-himu, mis igal mehel on naise wastu, leda näeb esimene kord. See oli uudis, oi, see oli uudis!“

Eõõn filmad maha, tuletan meele. Näen, kuis wäle kingistud jalg wäänleb kindre tūsenedes habekas liitwas. Ja, sellel jalal ei ole wigaga, see on armas kena jalale. „Aga ma kutsusin teid ometi walsfima!“ Põuafinised filmad paitawad mind wallatult. „Tean, tean! Alles siis, kui mu naabrinna teile korwi annud, tal waesefesjel oli hefful midagi korratuses.“

II.

Kats nädalat hiljem.

Selileme õdusalt ranna rohilas, mina ja Imbi. On jaaniümbrine heina aeg. Cemal wälgatawad sagedad wikatid, niitjad wõitlewad ridastilku kaartel, mehed hallides hamedes, naised walgeis pihikuis, edeneb töb. On pööraselt kuum. Päike kõrbenud taewa lakke kui sula letas. Oh! waifne ja wedel. Milline leitsal surwab maad ja merd, milline palang üle tardunud mateeria! Istume kähara männi all, kaeneldes selle tuluwat warju.

Imbi istub, käed põlwedel, nõder naereldus kitsail huu-
lil. Ta nii endamisi, kauge ja teadmatu. Mina strukil'ro-
hus, pea künkjal, waade pöördud naabri siluutile. Silmitsen
selfsilist profiilis. Ta ninal on õgew sale joon. Juuksed
siledalt kammitud kahel pool, walwakad hapsete alt teratnewad
roosak-südised kõrwa-nolgikesed. Ta rindade kumerusel naiselik
pais täiuse peale. Käsiwarred õlga wajudes tugewad, kui
kaks magusat owaali. Põuasinine õhuke suwe rüüd katab ja
ei kata noore leha neitsilikke worme. Põuasinine on Imbi
rüüd, põuasinised on täna Imbi silmad, põuasinine on taewa
kumer meie üle. Sest kolmekordsest affordist on mu hingli
saanud põuasiniseks. Seal hõõgub tundmus, millele ei tea
nime.

Taapool püगतud rohetaw heff, eel mere wetepörand, leiliaurus horisondid, kollane leeliiv. Ranniku westeel kubiseb alasti suplewast laisklewast inimeselihast. Raugelt pargist paiskab juhulik tuuleleerd ribakese kassenud sutwimuusikat kuulmisele. Kord kadudes, kord hääldudes mängewad helid tuule hiiwudes, kostudes meile. Ohuruum täis kilgendatwaid tulikeeli, pilutama sunditwaid filmi, wäsitawad, sunnitwad uim-
 lema. Imelikud ja unenäolised oleme Imbiga, nii irreaalsed ja uskumatud. Mötisfleme, muheneme, risteldes pilke wastamisi, waitime, ununeme. Mötiskeleb Imbi. Mina ei mötle üleüldse midagi. Kui kerge ja weetlew on olla mötlemata, kui wiitwlik see längumine endasse, see kirgedeta süwetelm. Imbi läheduses ei mötle ma midagi, wähemalt ei tea end mötletwana, millest siis waitin. Raon, sulan ära, ei tea mihe. Misjaoks see mötlemis-aparaat, kui inimesel on hea olla, nii hea, et ei suuda ifegi filmi pilgutada.

Kui harras olla, hingewaanelisena, hurmawa neitsiku kõrwal, kuis seisatab oja tött! Päew-päewad wõifsin teda waadelda wagusana, hellida teda pillkudega, juua ta meeles-pea-filme helditwat nestet, sõnatu, tumm, tundes iga erguga ta juuresoleku suurt imet. Kuulen eneses hääli, heiluwat wiise, tunnen sõnuta nad paremad. Suudaksin welda sõnades mu meeolelu siidihelmi!

Imelik, Imbi mu waitides ei tunne igawust. Mu sõnutus teda ei haawa. Ei me palju eksita, tülita teineteist. Teineford Imbi minult küsib, jälgides mu enesest wiibitwat naeratust: millest naeratasite? Mu wastus on uus naeratus. Kui seda ifegi teaksin! Kui teaksin, miks surewad sõnad sünnita, miks naeratus muheneb, suubudes neitsiku pöuafiniseisse filmisse, miks mul ei muud sootwi, et see lähedus, et see waitus kestaks igawiku. Wist küll hirmus narr näin kõrwalt waadatuna. Aga ei raatfi teisiti. Mitte narr olla on üle jõu.

Mis weider ja wõõrastaw. Fakt: meie tutvus Imbiga on faks nädalat wana, neliteistkümmend päewa. Oli aeg ja mina ei teadnud Imbist. Ei teadnud, mis imelik istuda ta lähedal, waadelda, naeratleda, waikida. Millest elasin? oli see elu? On teinekord tundmus, oleme Imbiga koos sündinud, koos kaswanud, koos wallatanud, mänginud, lastena ammu, ammu. Mäletan seda wäga hästi, kui polekski kujutelm. Imbi sibule wäike wainne tüdruk, hele sinifilm, lühikeses kõrdikus, linalakk, paljaste kõhnade põlwigiga, faks tllulest rotisaba, palmikut roosa paeltega õul. Mina ülemealit leewaline jõmpfikas, hullasin ja tegin haiget. Olime lapsed, mängisime mänge. Nüüd saanud suureks, kaswanud inimesteks. Imbi rõõsatwerene õitsew neitsik, mina mitte wäga halb pois. Istume ranna rohilas, naeratleme wastamisi. Naeratleme, kui tahaksime helda: tunneme ja teame üksteist, meie, kaheleli. Mis meil jutleda, mis meil warjata, mõdistame omi meelinguid sõnutagi. Meid nüüd, lapseea selfilisi! Oleme üksteisele, muu meile ainult dekoratsiooniks. Meist kahest küllalt kuhjani, muu üleliigne ja tähtsuseta.

Waatlen Imbit ja mõtlen: on temast waid saanud tore tüdruk! Olitwa imesse ja pane käed kokku. Rahutun korraga sest noorusest, wärskusest, neist liikmete riimest. Mis askusest imbub see elekter, kus on need patareid? Noore naise leha hõõgub uima, pälgutades mu hinge. Teraw wiirg teda sülelda, tasse suubuda suudeldes, tungib kui piitsahoop säädeni. Siis lahtub, taandub, püsides raske ajakülla unistelmisina. Saabunud rahus küpseneb midagi uut, pilatõmbulist, atwameelist, õnnelikku. Küpseneb pikkambõda järjekindlalt, paratamata. Nii küpsewad ja walmitwad wiist õunad puus maa mahladest joodetud, unni kõlbawad roobitseda ja süüa. Kuid praegu alles jaaniümbrine aeg, aga õunad saawad küpses septembris. Siis nad küpsed ja magusad; kui weel mõni aeg

lasta seista, pidada puutumata, on nad kõige paremad. Mu meelisklustel kui taliduntel on pikk iga.

Tajun esimest kord, olen pääsetu Imbi wangis. Ta imbus minusse tõlutva, hellitva, lõputa unenäona, et rammestun ta paistel. Kõige wangis olen, mis Imbil: päikse küpsnud käsivarte, kõrgete nõkete rinde-woonakeste, wasskoldse taela, pöuasiiniste silme, lahwturoosa huulte kerme — kõige wangis olen. Hekkul tõstab areldi pea meelik lihmi. Kuid puudutud ta rahulik-tõsisest pilgust, kuuldes ta häält, seda nutrustest warjundud metalli, pettumushella, taandub meeline lihmi, jääb rahulik ja hea. Hingeline hõrdus ja hellus alistas mu, sünlad wired wajuwad tagasi põhja, olen waid harras ja tãnumeelne. Meelise kire sula metall hahtub, siirdub milligisse läbipaistwasse, eeterilisse, ja süda on kerge, tiitwuline, lendaks nii kõrgele, kõrgele.

Imbi waade lohtleb mu, ta naeratleb kui tahtes tõelda: nii mu pois, nii on hea! Nii see peab olemagi. Maailmas on palju mehi, nad kõik tahaksid mind, sest olen noor, puutumata. Nad tahawad mind, kuid teistiti kui sina, nii hoopis teistiti. Tãnan sind, et ei taha sina mind suisa, et oled pikaline, waaneline. Keegi teistest ei mõista seda nii, keegi teistest ei waatle mind nii, keegi neist ei ihka mind nii. Meie mõistame üksteist, meil see wastastikune lugupidamine. Meie ei püreta omi õitswaid unistelmi, ei lãrista nõialinikut, enne kui õunad on walminud. Siis nad tõtame puult ja laseme weel seista ja küpseda. Kui ilus ja hea on nii helduda ja oodata, kunni wallandub kõik enesest, kunni enesest on kõik walminud. Siis pärast, ja . . . Aga nüüd alles jaaniõumbrine aeg, õiermaa päewad, nüüd waid haistame õite aroome, olles wagusi, õige wagusi eneses.

Nõnda kõneleks Imbi. Aga ta ei kõnele, ta ainult mõtiskleb nii, ütleb mulle seda silme sõra, huulte painega, kätlemisega teretamisel ja jumalaga jätul. Tunnen ja mõtisklen

niisama kui Imbi. Selles me võimegi tunde kaupa vaikida, et meil need ühed mõtted, mis viimistleme, et loeme ja delameerime neid üksteise pilludest, et eelistame vastastikku teineteist. Veel kaua tahame viibida ses unenäos, ladedad ärgata iveripunaste rooside noppimisele, kartlikud võõra silma segamisile. Me tunded on kui muretud lapsed, nad jooksnud aase ja põllupeenraid, mänginud õite ja liblikatega, nüüd nad väsinud askeidust, puhkavad südapäeva lõõmast madala kõhara männi all. Nüüd see jaaniümbrine aeg, lillemaa sillerdatvate, saalivate liblikatega. Aga kord tuleb september, valminud duntega, purpurileetidega ja iveripunase õõga.

Mul tundmus, kui suubulfin sügavustesse, heilulfin rahumeelsena kuristikude kohal, millest ei ehmu. Veel pole aeg punastele roosidele, veel on siniste tähtede ristitud filmapilgud. On enneaegu, mis iveres viitvu tuikab, tõstab areldi pead libas. Veel mitte, veel mitte. Kõik tuleb omal ajal, midagi ei jää tulemata, mis tulema peab. Nüüd ainult hõlbida ja naeratleda, süütu muretu lapse naeratusega. Mitte tõtata, mitte segada uima härrandlikku käärimist, seda magus-valusat valmimist, nüüd ainult wagusi olla ja kuulatada sissepõõredud filmadega. Kuulatada südame sumbuwat muusikat, kuulatada seda pühalikult kui lille õitsemist, liblika lendu, kui rohu kasvamist, kui päikese sõra, tähtede willumisi sumedal õõl, kui mere laineid ja kui rooside aroome kuu hõbedases piimas.

Selileme õdusalt ranna rohilas, mina ja Imbi, kõhara männi tulkumisel üle meite. Gemal tallatvad niitjate tõhjad sammud laiu kaari. Pleekinud rand on hõrenenud suplevast laisklevast inimeselihast. Waikinud on pargis orkester. Ürtan nägemustest.

Imelik, Imbi käsi on mu pihus! Kuis saabus see sinna? Waatlen seda kätt, nii truu ja soe ta, silitan teda pahemaga, wallandan ta tänulikult — meie sõpruse esimese pandi.

Õhuseme laiskadena, tuiklevaina, kohlleme naeratlevate pilludega üksteist, lausutva juhusliku kõrvalise sõna. Samume kodu poole. Lääs põleb loojenevast päikesest, merituul kui sõnakuulelik kutsit kannab me järgi jahedat kosutavat niiskust, õhtuse auramise esimesed udemed habemes.

Olen nii harras ja õnnelik, nii uppunud hurma, et ei oska tahta ja ihata midagi suuremat ja pidulikumat, kui see sõnatust unenäost naeratlev suvipäev — madala lähara männi all ranna rohilas.

III.

Färgmisel pühapäeval.

Oleme pidul, mina ja Imbi. Oleme pidul, mitte kahefesti, mitte nii kui koku pandud, teisi inimesi pole olemaski. Ei, oleme „seltskonnas“, liigume isepäinis, koku puutumata, aga teame: mõlemad siin. Sellest see pidu nii lõbus, kodune, sellest meel erk ja hinges juubeldus.

Imbil, näen, on austajad, Imbil on palju austajaid, nad teevad temaga tegemist. Teevad Imbiga tegemist üks haaval, järjekorras, aga mõnel hetkul on nad kõik ta ümber mesilase perena. Mis minul sest, kuidas nad sumisevad Imbi ümber, üksikult või karjakaupa, või see asja muudab. Ei pillugi tunne ma rahutust, võpatust, nii olen, ei tea miks, Imbi peale kindel.

Kõnelelen tuttavatega, olen lõbus, tantsin palju naistega. Nii palju naisi on pidul ja kõik neid ma tantsitan — selle jaoks nad ju on. Olen lõbus ja waimukas, sest Imbi on siin, samas ruumis ja tantsib meestega, kes teda ihaldavad. Wabaeajul seisn üksi, eemal warjul, otsin silmadega Imbit, näen teda kõnelewat, naeratlewat, näen teda tantsivat järjekorralise austajaga. Näen teda noorena, wärskena, kaunina, lõbusana kõikidele, kellega jutleb. Näen meeste pilke Imbi peal, need pilgud mulle ei meeldi. Kõik nad tahavad teda teistiti.

Ei ma tartwita jubust läheneda Zmbile. Pigemini püüan, panen tähele, hoida ta eest. Mul küllalt, teades teda olewat siin, nähes teda teiste meeste seltsis, kellel ihl ja kes teda ei saa. Mitte ükski neist, kes teda tahawad teisiiti, ei küüni ta ligi. Kui ei näeks Zmbit, oleks mul kurb ja igaw, otsifin teda mõttes kaugelt ja mujalt, oleksin ära enesest. Kuid Zmbi on siin ümber auustajate sõõrd, lõbus ja naeratilew; tunnen jst headmeelt südamest. Mis imeline suwipäew oli meil selle tüdrukuga rohilas lähara männi all . . . Kuidas tema käsi oli kogemata sattunud mu pihku. Kellega nii istunud waikivana, ei see küüni teisele mehele.

Wiimaks olen wäsinud pidust ja tantsust. On hiline õõ, läheneb lõpp. Selilen toolile, ükskõikne, rahul. On Zmbi läinud? Ei, ta wiibib kohal. Tulebki seal jalutajate sõõrus, põsed pruun-roosad, põuastinised, filmad niisked ja sädelewad. Zmbi käsi kinni kõrgel sabakuuega härral, kes kumardab ta poole, põlewail filmil jutustades intiimi anekdooti. Näen Zmbit tõstwat filmi, näen ta lõbuswallatut pilku, kuumendatwaid palgeid: jutt ilmelt ebaharilik, weeli erutatw.

Siis filmab Zmbi mind istuwat üksi, tüdinut, ähmuse näoga. Naeratileb mulle, wallandub sabakuuega isanda käsiwarrelt, tuleb mulle, istub mu kõrwale tühjale toolile. Kus olen wiibinud kogu see aeg, mis ma siin muretsawat? Ei midagi, wäsinud kõigest. Zmbi otsinud mind, tahtnud minuga seltsida, jutelda, tantsida. Naeratan heasüdameliselt. Mis sellest, et ei puutunud silma, oleme mõlemad alles. Zmbil oli ometi lõbus? Do, wäga lõbus. Ja minul? Ka minul oli lõbus, wõin seda lõendada otseloheselt.

Ütlen Zmbile:

— Teil nii palju roose!

Zmbi naeratab, õnnelik.

— Kõõmustan.

— Millest?

— Et teil nii palju roose ja austajaid.

Weri jookseb üle Imbi náo. Millesti ta jäänud mõt-
tesse. Siis naeratleb, on korruga kelmit.

— Üks roos puudub veel.

Eõusen püsti.

— Eoon ta teile.

Imbi noogutab pead.

Olen lillelaua ääres. Wenib wiimane walfs, tolmune,
närbunud, higilõhnane. Silmitsen laual piduõõ ülejäanud
õisi. On punaseid ja roosafid. Üksainus walge. Omandan
selle ainsa walge.

Tagasitulekul märkan: kõik roosid Imbi rinnal on punased.
Kinnitades mu kinki rinda märkab Imbigi, et mu roos on
ainuke walge. On pilgu tabatud sellest. Jälle märkan warju
libistamist ta näol.

— Walge roos; olen uudishimulik, miks.

Pilgu waihin.

— Ma ei ole — üks teie austajast . . .

Silme sinas hellit neste. Surub mu kätt ja ütleb:

— Tänan.

Olen rahul enesega. Imbi mõistab mind. Ma ei tiku
talle nende banaalsete punaste roosidega, mida kõik kingitvad.
Seison Imbi kõrwal, harras omas puhtas walges õnnes.

Walfs on lõpul. Inimesed rüstitvad ustele, rüsinäl riide-
hoiu-ruumi. Ka meie Imbiga saame listud sest wõolust.
Ukse lähedal seinä ääres seisab pikk tõmmu näoga noormees
sabakuues, himulikude pilludega filmides mõõdanewaid
neide. Noogutab mulle pead. Tunnen, kuis ta kleepitwail
filmil „takseerib“ mu kaaslast. Imbi märkab seda puuritwat
pilku, punetub. Hiljem küsib:

— Kes oli see härra? Ei ole teda näinud warem
siin mail.

— Mu uus korterinaaber. Üliõpilane Hans Wimmer.

— Sutvitaja?

— Mtnu teada ametis mingifuguses asutuses.

Riidehoiu-toas saan riided, aitan Zmbi palitusesse.

— Wiitsite mu koju saata?

— Hea meelega, kui olete waba.

— Numalus!

Zmbi teeb hoolimatu, kõrgi liigutuse. Siis need punaste rooside tinkijad wõitwad minna kus see ja teine. Mõtlen: eimest kord saadan Zmbi koju. Harilikult on seda teinud mõni „austajast“.

Sammume peaaegu jutlemata läbi unise linna. Wärske jahe õhk tungib kosutawalt kopsudesse, mis ängis tantsupõranda tolmust ja aurust. Poole tee peal wõtab Zmbi mu käsitwarre. „Nii on parem,“ ütleb: „olen nõrkenud ja wäsinud“. Wähe hiljem: „Teie korterinaabril on filmad!“ „Ja,“ ütlen — „tafseeritwad.“ Sammume ja wahetame märkusi ükskõikseist asjust. Zmbi on hajameelne, tunnen sellest, kuidas ta hoiab mu käsitwart, kui et teaks, ei tunneks seda. Waikin ja olen wäsinud.

Oleme kohal. Zmbi seisateleb. Tabaks talle ütelda jumalagajatuks midagi ilusat, head, armast. Kuid sõnu ei leia. On natuke piinlik seista sõnadeta, on isegi wäike tüdimus kõigest. Dotan, et Zmbi pakuks mulle kää, kuid ta on selle unustanud enesele. Kergitan kübarat. Zmbi ärkab mõtteist, surub mu kätt, tunnen, teeb seda wähe tugewamini, wähe lauem kui tarwis. Mingist jonnakusest weetud, ei wasta ma seda surwet, sünnib, kui püüaksin ma wallandada oma kää sest ülekarusest pidamisest.

— Nägemiseni! Tänan lahke saate eest.

— Nägemiseni! Head ööd!

Kaon pimedikku. Kuulen taapool kinni langetwat ust. Mõtlen: kuis oli hellik ta hääl, mulle weldes — nägemiseni, tänan teid . . . Ornuse wiirg woogab läbi rinna. Rahju

mu kuituust, sõnatust. Olesks öelnud talle midagi head, kaunist . . . midagi, millest mõeldes ta oleks enese wallandanud rõivust, millest oleks mõtisklenud õõsärkis, sängi äärel sõlmitsedes palmikut, palgel hällitv unistelm, millega oleks uinunud õõ rahhu.

Nukrus warjab mu hinge. Et, hõögudes sifemiselt, olen wäliselt panetanud, keeldutv. Siis sähwatab mõte ajudes: kuis on, kui mõni „austaja“ saadab Zmbi? Mõni neist kleepiwate filmega isandais, kes kingiwad punaseid roose? Ju nad on liikutvad ja lobisewad, ju nad on wiitlikumad ja tegussewad . . .

Kuid siis tuleb meele sutwipäew kähara männi all, meie hingede sõnatud dialoogid, sifemise wailuse, küpsmise palangul. Mu nukrus on pühitud.

Woodis lameskeledes wahin õhe ja ütlen: Zmbi.

Siis tuleb uni.

IV.

Mu naaber Hans Wimmer äratab tähelepanu. Mõneks päevaks on ta mulle annud uurimise-ainet. Iseäraliselt subjekt. Mul on suur hutoi „inimlike do- kumentide“ vastu.

Wälimus kõigiti imponeeriv. Piff, sihvakas lastu, alati korrekt ja moe järele riides. Uhkeldab omade mustade sõharate juustega, kammib nad edevalt fantastilistesse wassin- guisje. Kord lastvatab lõuahabet, kord kannab aetud lõusta, udemeteta kui näitlejal, kord rõhutab kartvu palekontide taga, mis talle moodustab toapõisi ilme salongidraamast. Tal on trotslik lai suu, suured tumesinised filmad, tal on nina... tõtt tõelda, see nina ei konkureeri. Ta on pehme, lihaw, laiade sõõrmetega, kui wäike kartul, mis wajutud lõpsi. Kuid kogu- ilmet see õnnetu nina ei riku, ta assimileerub, teeb enese tähelepanematuks elawate liikuwate näojoonte wahel, saab isegi tarwilikuks, asjakohaseks, kui sordiin wiilule. Eüüpiline koo- miku nägu, elaw, temperamentlik, heasüdameliselt muigaw, julmilt ironiseeriv, asjalik ja unistaw, tagasihoidlikult salalik ja wiisakalt wastutulew — nii kuidas aga soowite!

Mind üllatab, kui kergelt Hansul arenewad sõdemed. See inimene on sündinud karjariist. Wõrdlen ta suhteid enese omadega.

Elan juba kaks aastat selles linnas. Afsirjanikuna wiibin seltskondlise elu keskel, olen tegelane mitmel ühis- konna-elu alal. Liigun järjelt inimeste keskel. Kuid tõepoolest,

mis on mu isiklikud juhted, milles seisab mu isiku mõju. Seda raske wäljendada, sest esinen alati idee nimel, jättes enese isiku taapoole.

Selle vastu Hans on paari nädalaga saanud populaarimaks inimeseks wäikelinna paremas seltskonnas. Tal on niisugune häbemata-waba, riskeeriwalt julge ülesastumine, pakub nahk tõrjeid ignoreerida ja wiisakaid wastutulelikkusi kasutada, et kui tal üks finni, siis tuleb ta sisse aknast, tuleb aknast niisuguse naiiw-süütu ilmega, et imestaks, ollakse üllatud algupärasest esinemisest ja lepitasse faktiga.

Nii on Hans igale poole paremaisese perekondadesse sõna tõsisest mõttes „sisse murdnud“, on saanud „majasõbraks“, paratamata perekonna-liikmeks, möödapääsemata inimeseks. Majahärradele on ta äriliseks nõuandjaks, wahetalitajaks, käsilaseks, majaprouadele tähelepanus sulawaks „alandlikuks teenriks“, pooleldi „austaja“, pooleldi jooksupoiss. Majatütardele on ta aga krapšjas ja sarm katwaleer, wäljawaadetega, nagu kufagil soowitakse: ajawiiteks ehk „tõsiseks otstarbeks“.

Täna õhtu on Hans Wimmer mu külaline. Istub seljakile mu kufchetil, pikad loitwad har'is wälju sirutud. Huuled muigawalt loos, silmad naerul, täis julawat lakk. Oleme jutelnud elawalt. Tunnen, olen tunni jooksul ära kasutud kõigekülgselt. Kisti ja põiki on olnud küsimused, olen, enesele tähelepanutu, awaldanud omad seltskondlised maitset, terve wirna teadmisi ja tähelepaneluid wäikelinna seltskonnast. Pea kõigi tuttawate kohta olen awaldanud oma arwamise. Wiimaks, ei tea kuidas, kõneleme naistest, kõneleme naisest üleüldse. Muidugi kõneleb ainult Hans, mina waihin, kuulatan ja noogutan teinekord enese wabanduseks peaga.

Ja, need naised, nendega on oldud nii ja teisiti. Ka siin juba, selle mõne nädala jooksul. Ei, nimesid ei nimetata: milleks kompromitteerida neid armsaid prouakesi ja preilikesi. Uga detailid, nimeta detailid, no mis on üks anekdoot ilma

detailita, ilma nüansita — lihsalt flischee! Naistega peatvad, suhted üleüldse selged olema, kuigi seejuures tuleb mängida kometit. Meie otstme naise juures elamusi, võdi pole see nii? Selleks peab ometi naine meeldima, peab äratama ihasid. Aga ütleme, ta ei ärata, ei ärata enam. Asi on null. Meelditu naine selle vastu . . . oo, võdib aga leiduda magusaid suutäisi! Ja mitte sugugi nii vähe. Ühega elad kuu võdi kaks, teist naudid korra võdi teise, igal vahekorral oma ilu ja valu. Välispidi on naised kõik inglid: unistused, salmikud, puuder ja lõhnaõlid! Mis te veel soovite? Aga tege-likult (Hans pilgutab mulle silma ja teeb liigutuse) . . . tege-likult tahavad nad kõik ainult seda. Prouad ja preilid, kõõgitudrukud ja toaneitsid . . . ainult seda! Kuidugi al-guseses kõik „uuh“ ja „aah“, kolm sammu eemal ja „ära mind puutu“. Tunneme seda, wennas. Kõik ainult eelmäng, et asja huvitavaks ja põnevaks teha. Sest mis naine see on, kes koha kaela langeb; sina alles keerutad turrusid, aga temal juba lödvenetvad sukapaelad. Mida rohkem puiklemisi, seda magusam võdit. Aga kättejaadavad on nad kõik. Roh ütleme, mõni ebanormaalne välja arvatud. Loomulik naine annab ikka lord järele. Üks viskab enese sülle juba mõne tunni pärast, teise juures tuleb enne mõned päevad ja näda-lad „tõõtada“. Mehe käest nad juba ei pääse.

Ma noogutan pead, nagu ütelda tahtes, et „kuhu nad ikka lähewad“. Kuid mõtlen: mis on mul sellega tegu, mis teetvad ja on teised naised? Minul on Imbi, ja Hansu nai-sed, kes „kuhugi ei pääse“, ei lähe mulle lorda. Korraga tähendab Hans: „Kena plika, see preili Kase“. Tundsin, kuis mu palged löid õhetama. „Ja, just minu maitse“, tähen-dab Hans. Ma närisin huult. Hansu kompliment Imbi kohta haatvas mind, ma ei tea miks.

„Sul oletvat tema juures ju õnne, nagu rahtvas rää-gib.“ Tundsin ainult, see jutuvaine tuleb likvideerida. „Rah-

was wõib ju palju rääkida." Hans tegi imestanud näo. „Ah nii, ei midagi tõsist?" „Ei." Mu hääli oli lõikaw, karm, isegi põlgtust wäljendaw. Hansu näis see rahustawat. „Wõiksid teda mulle tutvustada." Waikisin, milleski olin kitsikuses. „Kui ise tema peale alles hammast ihud, siis on muidugi teine asi. Wõin ju kaanata, kui oma osa oled kätte saanud."

Mul tikub wägisi naer. Nii, nii! Mina ihun hammast Imbi peale, et oma osa kätte saada. Selle järele tuleb Hans ja wõtab oma osa. Nii siis on need suhted! Wäga wiisakas Hansust, et ootab armulikult sabas. Ei, härra Wimmer, mis neisse „osadesse" puutub, siis on see Imbi asi. Wõtku juba Hans oma osa kohe, kui see nii madalal õrrel seisab ja selleks takistusi ei ole. Minu poolt ainult õnn kaasa!

— Millal temaga tahad tuttavaks saada?

— Kõige lähemal juhtumisel.

— Oled homme õhtu waba?

— Preili Kase jaoks alati.

— Siis läheme homme õhtu randa, kontserdile.

— Tubli, sa oled seltsimehelik, seda peab ütlemas! Sa kade ei ole sa põrmugi?

— Mis sugune küsimus!

— Anna käsi!

Ma annan käe ja naeratan. Hans surub seda tänulikult.

— Kuidas ta on, see tüdruk? Eõrges, isemeelik?

— Ta on hea ja armas tüdruk, küll sa temaga hakkama saad. Ütleksid ju ise, et kõik naised . . . No kuhu ta ikka pääseb!

„Seda küll!" — naeris Hans komedalt ja hõõrus heal meelele käsi. Siis waatab kella, tõuseb üles. „Pea oma poole minema, mulle tuleb sinna täna üks plika. Kui läbi seina „muusikat" kuuled, ära pane pahaks. On alles nooruke, pealegi hästi kasvatatud, neil on teineford rohkem kisa kui willa. Nägemiseni!"

Hansu lahtumise järele sattusin imelikku meeleolli. Olin warengi kuulnud meesfetskonnas pikante anekdoote, neid „raswaseid“ ja lähemõttelisi weskusi. Mul ei olnud andi ega kalduwusi neile juttudele, kuid minul läks see mööda puutumata. Imelikul kombel olin täna Hansu otsetohesusest haawatud. Kogu aeg, kuulates Hansu anekdoote, seisis mu meeles Imbi kuju, ta armas näo ilme, ta silme helepuhas sina. Ring wõlutud Imbist, tundus mulle naine pühana, kõrgena, puhtana, walgena, milleni ei tohtinud haarduda sombad instinktid. Ja kogu aeg, kus woolasid Hansult need sõnad, see kühniline elukogemus, see iletaw ihelemine, tundsin püretuna meeleolude õrnloe, millesse loorusid tunded naise wastu, selle kuju hellitasin südames.

„Imelik!“ — mõtlesin: „kõnelda kühnilistest, labastest wõitudest naise liha üle on mehine ja kangelaselik. Sellega wõdis imponeerida meestele, mis weel imelikum — niisuguse mehe peale waatasid ifegi naised aukarkliku uudishimuga. Kujutaksin aga mina oma tundmust Imbi wastu „mõistlikus fetskonnas“, saaksin naeruwäärseks.“

Süis tuli meele, et mul ülesandeks on Hansu Imbile tuttustada. Si, sest tuli üks naljakas asi! Misugune peapeesu ootas Hansu Imbi juures, kui ta selles stiilis seal „töötama“ hakkab!

Jstume Hansuga ranna-restoraani esisel olewal pingil. Waike meeleoluline sutwõhtu. Päikesel weretaw letas kastub roosakas merepeeglist. Kõlatojas saagib keelpillide orlester. Tihedad jalutajate read haspeldawad meie waate eest möbda. Walitseb lõbus, muretu tuju. Noorsugu flirdib. Huuled naeratawad, silmad sädelewad ja ihkawad. Looduse aroomid segunewad kunstlikkude lõhnadega ja teewad meeled rahutuks.

Hans filmitseb asjatundliku uudishimuga möbdanewaid daame. Olen ta kontwersatsiooni-leksikon ja annan lähemaid teateid. Waatlen Hansu kõrwalt. Tal on waba iseteadlik asend, walge suwikaabu all mustendawad raskest tumedad juuksed, mis hästi seltsiwad ta täidlaste tõmmu näoga. Ta filmad on elawad ja püsimatud, kaetud kui sula laki korraga. Mäletan, tähendasin lord Hansule, et ta filmad on „twiisitud“. Hansu arwates tulewat see temperamendist.

Widewik tiheneb, Hans rahutub. Siin nii palju naisi, kellega oleks midagi peale hakata, nüüd istu ja oota seda ühte, kes ei tule. Erõõstin närwlikku seltsimeest nii palju kui oskan. Imbi tuleb tingimata, teda wõib alati muusikalt leida. Minult natuke kannatust, küll siis läheb kahelordse eduga.

Mu ennustustel on õnne. Pool tundi hiljem istume pingil neljakesi, tutvustamise tseremoniaal on õnnelikult lõpul. Hans saab omale muidugi Imbi, mina istun neiu Sarali

kõrval. Imbi pill Hansuga tutvustades oli natuke uudishimulik, milleski fergelt üllatud, aga muidu — ei midagi iseäralikku. Neiu Saral tegi Hansule tutvustamisel muidugi filmi, tema juba teifiti ei saagi. Neiu Saral on väike madal paks tüdruk, vähe efsalteeritud. Minu hindamise järele on ta „sisemiselt tühi, kuigi ma ei tea, mis selle all tuleb konkreetselt mõista. Lihtsalt, mul on temast see mulje.

Neiu Sarali jutulõng on lõputa. On niisugune jumalik suutvõrk mõnel mehelemineku-eas oleval tüdrukul! Ta jahvatab minule, kuid piilub wargsi Hansu poole ja naerab demonstreeritava waljusega, nagu oleks see määratud logu publikumile. On kord niisugune loomake, et kui näeb wõõrast meest, siis kohe suled kohewil. Ma kuulan tõsise kannatliku näoga ja noogutan selka wiisakalt pead. Mis läheb mulle korda selle jutlemise sisu, see seltskondlik konwersatsioon, mille ainuke ülesanne on kõrwaldada piinlikku waitimist. Olen milleski nukker, rahuldumata, on mingi aimdus õnnetusest. Rumakused! Mis wõib minule wõi Imbile juhtuda...

Tõuseme pingilt ja läheme offima hämaraid üfildasi alleesid. Tahan Hansu Imbiga lasta eel minna, kuid Hans wiitvitab diplomaatlikult, meist neiu Saraliga saab esimene paar. Ohtu on soe ja sume, õhk on rahutu ja rusutu. Oleme alguses lähestikku, hiljem jääb tagumine paar tublisti maha. Tee-käänakul waatan kui juhtumisi tagasi ja näen, et Hans on wõtnud Imbi käsitwarre. Siis kuulen Imbi naeru, waljut, heledat, närwilist. Hans on nähtawasti waimurikas. „Mille üle nad naerawad?“ — mõtlen ja tunnen eneses rahutust. Jälle kostab Imbi naer. Milline naer! Ei, nii ei olnud Imbi minuga kunagi naernud. Imbi hääles tundus midagi uut, wõõrast, tumedat, midagi prototseerivat ja peitlikku, see naer oleks kui kallistanud kedagi, andutvalt, irooniliselt, pea-aegu edwistades. Seda naeru ei wõinud ma kuulda, see

oli kui äraandmine. Eihendasin meelega samme, neiu Sarali noomitusest hoolimata.

„Härra Runo, kuhu te ruttate?“ — kuulsin Imbi sõbralikku, hingeldusest natuke murtud häält. Põõrsin ümber ja nägin Imbit poolhookestes lähenemat, kaugemal pimedikus lähenes Hansu üfifit kaju aeglaselt, läed, risti selja taga, kaap kullasse wisatud.

Imbi tahtis koju. Imbi palged lõendasid, ta oli milleski erutud ja närwlikum kui harilikult. Põõrsime ümber ja sammusime linna poole — neljakesi reas. Hans ja neiu Saral olid jutukad, mina ja Imbi waiifisime sõnatud.

Siis pidid hargnema koduteed, jäime wiitwitades seisma. Teadsin ette, kuidas, asjaoludest tingitud, peawad jagunema paarid, kuid olin siiski uudishimulik, misfugustes detailides see teostub. Imbi andis mulle mõtlifult, wiitwitades läe, ta silmad waatasid mulle kui küfides. Surusin ta lätt erapoole-tult, jabe ja ei midagi ütlew. Hans mõõdab Imbile sügawa, fergelt iroonilife kumarduse. „Kas ei tohiks saatjaks pakkuda, kui lubatakse?“ Imbi nägu on natuke wali, üleolew. Imbi wõib wäga hästi ka üffi koju minna. Aga kui nii lahke olla-kasse, siis ei ole temal midagi selle wastu, kuigi ta kedagi foormata ei tahaks. Mis tähendab „foormata“? Selle wastu, Hans on wäga õnnelik lahke lubamise pärast. „Olge head!“ — ütleb Imbi. Hans keerutab lõbusas eneseteadwuses kaapu. Ta kaob Imbiga pimedikku. Sammun neiu Sarali kõrtwal nobifedes, natuke igaw ja natuke pahur. Neiu Saral on jutukas, neiu Saral on wallatu, kuid minul ei ole tarwilikku konksu, kuhu wallatu tüdruk pääfeks midagi riputama. „Olete ikka jahulott!“ — noomib neiu Saral ja ma jätan wastuwaidlemata ta oma ilmatwaate juure.

Õnneks ei ole neiu Sarali korter mitte kaugel. Hootiwärawal ütleb neiu Saral: „Terane pois, see härra Wimmer . . . Pange tähele, neiu Kasega läheb seal midagi lahki.“

Pööran selja ja taon õhe. Misjused lanaajud on sellel
neiu Saralil! Sume leige õõ teeb mu rahutuks, mu palged
õhetavad. Teen üfsildase, unistava jalutusläigu mereranda
ja tagasi. Kõju jõudes kuulen kolistavat Hansu teisel pool
seina. Ta tõukab mööblit, näib oma meelt lahutavat eluta
asjadega. Hansu rahutus on mulle meele järele. Naeratan
enelele salaja pihku ja mõtlen: „Nüüd oled selle õige peale
juhitud. Hõigista, wennas, oma „õsa“ pärast!“

VI.

See on nüüd asjaolude loogiline järeldus, et meie läheme kobe järgmisel õhtul jälle kohtama naisi rannas.

Ja kõik sünnib, nagu see juba kord saatusest ja inimeste kokkuleppesest tingitud: Hans saab arusaadavalt Imbi ja minule jääb üle see neiu Saral. Istume, nagu see teisiti ollagi ei võdi, alguses restoraani esisel pingil, siis pudeneneme neile pargi paljudele kõnniteedele. Et mina neiu Saraliga ees lähen ja Hans Imbiga tublisti maha jäävad, sinna ei saa ju keegi parata, see tuleb kõik iseenesest.

Jälle olen sunnitud kuulama neiu Sarali lõputa wadistamist, sisse hingama ta lihawa ihu pahuraid aroome ja noogutama talle peaga wiisakuse pärast. Muidugi on Hans jälle waimurikas; mis waimurikkus see on, seda ma ei saa teada tehnilistel põhjustel, aga ma kuulen Imbi uut wõõrast naeru ja sipelgad jooksewad mu selga mööda. Siis saab õõ hiliseks, me pöörame neljakesi reas kodu poole. Hans ja neiu Saral on jutulad, meie Imbiga waiime.

Imbi märkab, olen millestki tufane. Ta tuleb mu juure, puudutab mu käsivart hoolikalt ja pärib, mis minul wiga. Do, ei midagi, mis peab mul olema wiga? Ja kui oleks wiga, see on eraasi, mis puutub teistesse wähe. Imbi wailib, Imbi mõtleb millegi üle. „Mis tore õõ!“ — ohkab Imbi ja wõtab seltsimehelikult mu käsivarre. See lepkitab, olen jälle endine; mul on nii kerge ja hea. Milles on siis Imbi süüdi? Ma

ise tõin ju talle selle mehe, määrasin nad kahele, wõib
 Imbi siis puutükina wai'ida wõdi anda, asja ees teist taga,
 sellele mehele kõrwalopsu! Ma ise ju prototseerin, et Imbi
 koju saadab Hans; ta täna õhtu on see ette määratud. Mis
 sest siis on! Las see mees, kes end peab nii üleolewaks,
 weristab omi sartwi, las ta õpib tundma oma wõimetust
 naise ees, kes hindab hingelikka wäärtusi, wast saab ta omale
 siis weidi teistsuguse ilmatwaate...

Ma annan Imbile kae, surun seda südamlilikult ja tähend-
 dan kerge irooniaga: „Nagemiseni! Härra Wimmer saadab
 teid muidugi koju.“ Imbi waatab mulle küsitwalt otša, kuid
 nähes mind lõbusana ja rahulduna, tähendab: „Kui härra
 Wimmeril see tänamata koorem wastumeelseks pole läinud.“
 Hans on wiisalus ise. „Aga sugugi, preili Kase, olen walmis
 teid saatma ilma otša“. „Kui niisugust „otša“ üleüldse on...“
 Hans kergitab kaapu ja wõtab Imbi käsivarre. Hooiwära-
 wal ütleb mulle neiu Saral: „Dlete märtganud, kuidas härra
 Wimmeri filmad neiu Kasele sädelewad?“ Mina lõbusa irooni-
 aga: „Do, jaa! Nad on siis korralikult wiisitud“. „Imbile
 näib härra Wimmer hästi meeldiwat.“ „Just nii, neiu Saral,
 Imbi on härra Wimmeri ees kui sula mesi.“ Neiu Sarali
 motad on torukile, ta kuuleb mu hääles pilkenoote. „Pilgake
 aga pealegi, aga mina tean, mis ma tean. Kuulake, kuidas neiu
 Kase naerab! Kui meie, naised, nõnda naerame, siis...“ Wii-
 maseid sõnu ma ei kuule, sest hoowi üks langeb pautudes kinni.

Teen, rahutu ja umbusflik, üksildase jalutuskäigu randa
 ja tagasi. Koju jõudes olen üllatud: Hansu ei ole weel ta-
 gasi. Waatan woodisse heites: kell on kaksteistkümmend.
 Uni ei tule. Rahutus kasvab. Kell lööb üks, kell lööb
 kaks. Surun näo patjadesse, wäherdan woodis, lämbun.
 Mu kõrwas heliseb Imbi naer, wali, rahutu, närwiline.
 Ja korraga toob see wõõras heli mu silme ette wõõra kuju
 Imbist. Ma näen Imbit nii, nagu näeb teda Hans, himu-

liffude, wilffitud filmadega. Teades Imbit Hansuga sellel hilisel raskel futviiböl, langen minagi sellest kujutlusest himude atmosfääri. See lestab ainult pilgu, siis olen jälle endine. Näen Imbi murelikku tõsist nägu, näen ta puhtaid armsaid filmi, siis tahan häbi pärast pugeda maa alla. Et mina võisin nii mõelda, nii tunda! Surun pea patjadesse ja tunnen, kuidas kuumad pisarad valguvad filmi. Nutan ma enese võdi Imbi pärast? Nutan ma piina võdi õnne pärast? Ma ei tea, aga mul saab kergem.

Siis kuulen, Hans tuleb koju. Olen wail, kuulatan hinge linni pidades. Teisel pool õhufest seina kuulen Hansu kobistawat. Siis heidab ta raskelt woodisfe, magusalt haigutades, nagu inimene, kes rahul ja wäsinud päetwatööst.

Uhfufe ja kõrkufe tunne tõstab minus pead. Mis lähewad mulle kõrda need wõõrad wahelorrad, need teiste inimeste õised toimitsemised. Mulle on see ükskõik!

Magan . . . magan hommikuni — lahtiste filmadega.

VII.

Teisel päeval kohtan Imbit rannas kaskede alleel. Imbi on värskle, rahulik, naeratab mulle juba eemalt.

Teretleme. Heidan wargse pilgu ta näole: märgata ei ole midagi. Põuafinised silmad endised: puhtad, armsad, otsekohesed. Hääle endiselt metalline, karastab warjatud nuf-ruse helmi! Otsejoones lõigatud suu heasüdamlikul muigewõrul.

Olen sest möödanenud õõst wäsinud, waewatud, nykker. Olen kohmetum, sõnakehwem harilikust. Imbi ei päri mu meeoleolu. Ta kõneleb päewauudistest, ilmast. Ja, ilm on aus, seda ei saa salata. Istume pingile. Merituul on ka-redam, merilained walges wahus. Ilm on aus, energiline, seda ei saa salata. Wete kohal kawatsewad kajakad, nende õhuhüpped on julged, ootamatud, nende kisa on lõikaw ja tugew.

Imbi filmitseb mu nägu. „Olete kahwatu. Halvasti maganud?“ Mu süda töötab tramplikult. „Unepuudus. Õb oli nii tihed ja rammus, see sulab werde.“ Katsun naeratada, kuid suunurgad warisewad äraandlikult. Imbi pilgus on päriw imestlus. „Unistasite?“ Mis sugune küsimus! „Muidugi unistasin . . . mis mul siis muud üle jäi!“ Mu hääles on warjatud libedus, wõtan kõik jõu kofku, et peita hinge libedusi. Imbi ei ole täna wastuwõllik, tal ei ole tähelepanu nüanssideks. „Eila oli tõepoolest tore õhtu. Ka mina olin

rahutu, ei tahtnud koju. Härra Wimmer vedas mu furnuaiale. Oli üle südaöö, kui tagasi koju sain." Ütlefin: „Ja, härra Wimmer tuli koju nii kolme päiku hommikul.“ Wai-
kisine. „Kuidas need naised oma nägu talitsetavad!“ —
mõtlesin waenuga.

„Kas te furnuaial waimusid ja wiirastusi ei pelga?“
Imbi tõstis pilgu, naeratles sumedalt. „Ütsi küll! Aga mul
oli ju rüütel kašas, nagu teate. Härra Wimmer jutustas
kogu aeg antšakaid asju. Naersime waljult ja heledalt kest
furnuaia wiimseid magamisi. See peletas kõik head ja paha-
d waimud, nad ei tülitanud meid.“

Tuli painatvalt meele Imbi wõõras, protosseeriti naer
rannas ja pettumuseokas weristas rinda. „Me istusime
pingil, õitswate kalmude, pöödsaste ümbrišetud. Wõisid aga
lõhnata need õised õied, olin joobnud neist raskest aroomest.“
Muhelesin irooniliselt. „Seda wõib juba arwata.“ Imbi
äigas käega üle otsa, silitas juukseid oime kohal. „Kahju,
et ka teie seal ei olnud!“ „Ka?“ Imbi waatas mulle kind-
lalt otsa. Ta pöuafinised silmad olid tõsised, puhtad ja truud.
Punastasin häbi pärast.

Katsusin enesest raputada kõik kahtlused, kõik õised paina-
wad mõtted. Ei olnud ju midagi sündinud! Imbi jutus-
tas. „Härra Wimmer on nii lõbus ja naljakas.“ „Kuidas
naljakas?“ „Tal on suur tagawara anekdoote, kõik nad lõ-
petwad nii imelikult.“ Olin uudishimulik. „Meeldiwad teile
härra Wimmeri anekdoodid?“ Imbi kumardas ettepoole, las-
kis pea wähe wiltu. „Meeldiwad . . . ei tea. Aga muretu
on kuulata, ifegi õpetlik.“ Imbi huultel lehwis süwenenud,
mõttlik naeratus. „Imelik! Mul oli mõnestki asjast hoopis
teistfugune ettekujutus. Härra Wimmer näib elu põhjalikult
tundwat. Ta ütles mulle, tal olewat palju kogemusi.“ Nii,
nii. See noorhärä wõib päris kaswatawalt mõjuda. „Ja,

tal on kogemusi," sõnan ülskõikselt: „iseäranis mis puutub naistesse.“ Zmbi nägu on rahulik, mu ütetus ei üllata, mu irooniline toon ei ole tähele pandud.

Zmbi filosoferib. „On wiist wäga ülew olla kogenud inimene, osata leida elu tuuma, waadata asjade sisemusse. Niisugune inimene tunneb enese olevat targema ja küpsema kui ta ümbrus. Ta wõib sisemise lõbutundega muiata nende üle, kellele elu on näinud ettekujutus, tõsioludest kontrollseerimata fata morgana. Kas olete tähele pannud, kuidas härra Wimmer naeratab?“

Mulle hakkas Hansu kuju Zmbi joonistusel tõsiselt nalja tegema. „Do ja, mul on meeles härra Wimmeri mõned naeratused . . . iseäranis, kui ta talleerib mõnda naist . . .“ Zmbi naeratas, ta palged jumestusid fergelt. „Ta pill on siis jumalikult lakeeritud.“ Zmbi tegi karsitu, tõrjutwa liigutuse. „Reiist naeratusest — ma olen ka seda tähele pannud — ei taha ma praegu kõnelda. Aga üleüldse — härra Wimmeri naeratuses on see üleolemise muie, mis kui ütles: wi-gurdage ja warjake nüüd niipalju kui tahate, ma tean siiski, mis teil tarwis.“ Ma noogutasin pead. „Ja, sealjuures ei warja see naeratus ka seda, mida naerataja ise ihkab. Wabandage, kui küsida tohin, kuidas mõjub teie peale niisugune naeratus?“

Zmbi tegi mõtliku näo. „Tõtt öelda, tülikalt, alandawalt. On niisugune tundmus . . . niisugune tundmus . . . ma ei oska seda ütelda.“ „Ehl saate siiski.“ Zmbi palged jumestusid sügawamalt. „On niisugune tundmus, nagu oleksid . . . alasti.“ Hakkasin suure häälega naerma. „Härra Wimmeri kogenud ja elutundja naeratus mõjub teie peale alastawalt, nii-öelda, riidest lahti wõttwalt.“ „Ärge naerge, see on ainult wõrdluselks toodud pill. Kui härra Wimmer naeratab, siis ei oska ma enam olla, mis olen. Ma püüan

— ironiseerisin, ei tea, mis lahjuröömus. Hans ei saanud pillest aru, mu ütlus oli nähtavasti ta tuju parandanud. „Tõsi! Kui see naiste võimuses seisaks, teeksid nad meid kõiki muhameedlasteks.“ Hans koristas omad loivad põrandalt jälle üles ja sootwis mulle head ööd.

Magasin sellel ööl õiglast und.

VIII.

Mu rahu on kadunud. Olen iga päev isefuguses meeleolus. Ja, meeleolusid mul on. Kuid aktiivsus puudub. See puudub mul igasuguse meeleolu juures. Küsin eneselt: Miks olen passiiv? Miks vaatan pealt ja ei liiguta sõrme? On see iseloomu viga? Mis on süüdi üleüldine situatsioon? Ma ei tea. Need on küsimused, mis nõuavad sügavamalt juurdlemist, enese psühholoogilist analüüsi. Pean ma näitusi tooma? Do, mul on väga värsked näitused. Alles minevaselt pühapäeval. Täna on kõigest kolmapäev. Ja, see minevane pühapäev oli mõneski asjas huvitav. See oli põnev ja õpetlik pühapäev. Näib, ka mina võiksin midagi õppida Hansult, kellel Imbi arvates on see üleoleto naeratus ja palju kogemusi.

Minevat pühapäeval mindi rohelisse, väike seltskond noori inimesi läks linnast välja rohelisse. Ei ole tähtis, kes nad kõik olid. Ei mulle, ei ka teistele. Oli Imbi, oli Hans, olin mina. Võiks nimetada ka neiu Saralit. Neiu Saralit tuleb nimetada selles suhtes, et kui seltskond hiljem paari-kaupa erines, siis jäi minule üle neiu Saral. Imelik, kuidas mõned naised mulle üle jäävad süstemaatiliselt!

Mul on meeles mõned sündmused, mõned detailid. Näituseks minekul, metsateel. Kogemata kõnnime Imbiga kõrvu. Kõnnime kõrvu, Imbi on minu vastu armas ja

mina olen lõbus poiss. Kuid see ei lesta kaua: Imbi wabale poolele seltsib Hans. Mina waitin korraga, waitin järjekindlalt, jonnakalt. Hans kõneleb palju, elawalt, silmatorkawalt elawalt. Imbi on Hansu wastu hooletu, ühesilbiline. See peaks mind ometi ergutama, et Imbi on Hansu wastu ühesilbiline! Kuid mina . . . oo, mind haawab see, et Hans nii iseenesest mõistetawalt Imbi kõrwale asub, et ta nii iseenesest mõistetawalt tohib Imbile kõnelda anekdoote. Mina waitin ja pean kurja nõu. Kaon parajal momendil tähele panemata Imbi kõrwalt ja satun — neiu Sarali ikkesse! Ja. Siis kõnnime kogu tee, Hans ja Imbi, mina ja see sädistaw warblane mu kõrwal. On see saatus, wõi olen ise oma „õnne“ sepp?

Euleb meele üks teine pilt. Mängitakse wiimast-paari. Mängitakse kaua, mängitakse wäsimuseni — see kõik ei ole tähtis. On tähtis ainult moment, kus püüdjä on Hans, kes eesmärgiks on wõtnud Imbi. Hans jookseb, Hans on tragi, Hans on peaaegu eesmärgil, kuulen Imbi kiljatust . . . kuid ootamata lääne päästab ta siiski pilguks . . . hädaoht on suur . . . Imbi pöörab hädas pöösastikku, Hans järel. Sekundid on tunnipikkused. Olen ainult nägemine, ainult kuulmine, mul on ainus põlew soow, et Hans mitte ei tabaks Imbit selles rumalas pöösastikus . . . Siis wiimaks paistab Imbi walge rüü. Tänu taewale, ta on pääsnud, ta annab hingeldades läe paarismehetele. Hans longib tükk maad eemal wäsinult järgi. Mu süda hõiskab: ei saanud, ei saanud! Just kui oleks ei tea mis olnud kaalu peal! Milliseks narriks olen saanud wiimasel ajal; kuid see lord kõik lõpeb . . .

Weel üks pilt on mul sellest rohelistkäigult, weel üks pilt, halb ja kuri pilt. Mu süda on walutanud sest päewal ja ööl. On sündinud midagi, mida ei saa teha olemataks. Ei kunagi saa teha olemataks seda, mis on sündinud. Faktid on armuta, faktid on südamega. Mis tähendawad siin wa-

bandatavad motiivid? Imbi on Hansust suudeldud! Üks lõi kuidas — aga siis on ta suudeldud. Kui nad üksteisega saaksid ka iweriwaenlasteks, kuid kohates Imbit, wõib Hans põlglikult muiata: olen sind siis suudelnud, sa oled üks neist naistest, keda olen suudelnud.

Kuidas see oli? Täiesti juhuslik, täiesti ettenägemata. Minus tärlab üfsilduse igatus, ma eraldun seltskonnast, teen wäikeste jalutuse lähedatel metsaradadel. On mõnus kõndida üfsinda, kuulda eemalt teiste naeru, hüüdeid, kiskamisi. Põõran ümber, sammun teerada tagasi. Mu ees on põõsas, mis warjab oja atwanewat lagendikku. Kes seisawad seal? Tunnen neid inimesi: Imbi ja Hans. Seisawad wastamisi, lähestikku, Hans teeb kätega liigutusi, kui peaks ta ägedat, mingile tõele kutsuwat kõnet. Ja siis näen pilti, kui kino ekraanil. Järsku ja ootamata lööb Hans käed Imbi kaela ümber. Lühike äge süüfiline wõitlus — siis on Imbi enese-kaitse warisenud. Nad seisawad kui kaks raidkaju, liikumata, tardunud, Hansu huuled Imbi huultele surutud. Siis teeb Imbi järsku liigutuse, wallandub mehe käte wahelt ja jookseb, kabe käega juukseid kohendades, metsa. Hans kumardab, wõtab maast wõitluses langenud kübara ja waatab tüdrukule järele. Siis torkab käed püskete taskutesse, sammub lõbusalt wilistades põõsastiku poole, mille taha ladunud Imbi.

Is tun mättale ja tunnen, kuis tormitseb süda rinnus. Is tun kawa, kunni tuleb meele, et läheneb õhtu. Poetan enese tähele panemata seltskonda, kes tõesti juba minekul. Mu silmad otswad Hansu ja Imbit. Mul on ettekujutus, nüüd ei tohi Hans Imbile enam oma nägugi näidata. Mis naljakas ettekujutus! Midagi ei ole sündinud, miskisugust wägivalda. Näen, kui Hans ja Imbi, käsitwarrest kinni, sammuwad mu eel koduteed. Hans on waimurikas ja Imbi naerab mulle tuttawat wõõrast, närwilist naeru. Ja minule on, nagu ikka, üle jäänud neiu Saral. See

on niisama kindel ja muutmata, kui planeetide käik õhuruumis.

Olen ma nullter, olen ma tufane, kõnnin ma, pea norus ja saba jalge wabel. Ei, ma olen sarwik, ma olen sada protsenti wallatus ise! Ma olen pööraselt lõbus, kogu tee hullan selle jumalast seatud neiu Saraliga. Imbi poole ma ei waatagi: Imbit ei ole olemas, Imbi on — õhk!

„Mis teil on, härra Runo?“ küsib Imbi. „Olete päris käest ära.“ Muidugi käest ära. On põhjust ka. Ei tea, mis põhjused, kui küsida tohib? Ohoo, pean kihlusi, lõbusaid kihlusi, wäga lõbusaid kihlusi. Kihlusi? Kelle õmi, kui küsida tohib? Kui küsida tohib . . . miks ei tohi küsida? Kes on kunagi küsija suu peale löönud? Pean kihlusi, kõigi kihlusi, kes üksteist armastawad ja suudlewad. Kas Imbi punastab, kas Imbil on tehtud naeratus, kas Imbi silmel on arglik läik? Mitte sugugi. Imbil on ifka see armas, muutumata nägu, Imbi põuasinised silmad on puhtad, truud ja otsekohesed. Nad ütlewad: und oled ja näinud, rumal põis! Küsin: „Kas teile ei meeldi, et olen pöörane?“ „Ei meeldi. Teistigi olete parem.“ „Tühja ka! On teisi, kes paremad.“ Imbi teeb tõsise näo. „Olete halb.“ Imbi katsub mu käsiwart püüda. „Ei ole õige aadress!“ Siis lendan neiu Saraliga metsateed, jooksen, hullan ja olen käest ära.

Niisugune oli see linnalaste roheliskäik minewal püha-päewal.

IX.

Ei ole midagi parata: tuleb tunnistada inimsoo edenemist, progressi. Kui ma iseene ja Imbi peale mõtlen, siis oli kord aeg, kus õige joon oli kõige lühem ja loomulikum tee kahe punkti vahel. Nüüd on Hans juure tulnud ja meie sünnitame kolmnurga. Hans ja Imbi moodustavad selle „õige winkli“ ja mina seon selle nurga külgede vabad otsad — geometraalselt viguriks. See on ometi suur samm edasi!

Me istume nüüd mererannas kolmekesi. Käime suplemas, sööme subkrujäästist ning tunneme olemasolust rõõmu — ikka kolmekesi . . . Hans on jutukas, tal on neid lähemõttelisi anekdoote, mida kuulan vaikides, vastumeelselt. Need anekdoodid profaneerivad mu tundmuse Imbi vastu. Hansu viisitud filmad ahmitsevad Imbi naiselikka vorme, mida õhukene jutuverüü rohkem näitab kui katab. Märkan, et Hansu pilgud, Hansu anekdoodid teevad Imbi rahutuks. Imbi ei ole loomulik. Ta ripub kui kahe ilma vahel. Märkan, ta on laisk ja andlik Hansu filmade sütetulele. Teisest küljest on tal millegi pärast piinlik minu ees. Ta aimab loomusunniliselt mu vastakuid elamusi ja, imelik, püüab end normeerida minu meeleoludega. „Tätk need jutud!“ — ütleb Imbi ja teeb vaalju, pahandava näo. „Kas teil muud kõnelda ei ole.“ Siis heidab wargse, uuritava pilgu minu

poole, naeratab imelikult. „Mäete, härra Runo punastab teie sõnade pärast.“

Hans naerab magusalt, nuruvalt, kui laps, kellele meeldivad ta wallatused, keda keeld weel suuremale ülemeelikusele piisutab. Hansu naer hakkab ka Imbi külge. Hans ja Imbi naeravad ja waatavad mu otsa. Nüüd punastan ma tõesti. Punastan ja tunnen, see on minu kahjuks. Olen seatud mingi alaealise seisukohale, kellega kõneldakse „nooresoo väljaandes“, kelle juuresolekul peab walima sõnu, tsenseerima, mis „omatwabel“ sünnitaks iõbu, pakuks „täiskaswanuile“ tveetlikku meelelahutust, kõditawaid elamusi. Waikin jonnakalt ja pööran pea kõrwale.

Oh! on sume, raske, wäsitaw. Me ümber on tardunud puie, pööfaste liikumata dekoratsioonid. „Naised . . .“ — muigab Hans. Ta jutustab midagi iseloomulikku naistest. Talle wastu waidleb Imbi. „Teie otsused lõhnawad uulitsatutwuste ja restoraani-elamuste järele. „Ohoo!“ — hüüab Hans ja teeb kogenud näo. „Tuntakse ka teisi . . . neid tüdrukuid ja naisi heast perekonnast. Suurt wahet ei ole.“ Kõsin irooniliselt: „Isiklikud kassid?“ Hans naeratab meelitatult, et talle wõimalus antud kangelast mängida. „Mul on just wiimastega õnn olnud. Wõin teile jutustada ühe pöörase loo.“

Tunnen, Imbi on kui nõelte otsas. Tunnen, ta on uudishimuline kuulama seda Hansu „pöörafi lugu“. Kuid teisest küljest kardab ta, Hans wõiks oma jutuga minu tundmuse haawata, wõiks esineda banaalselt, wõiks põhjust anda irooniliseks muigamiseks. Imbi kardab mu iroonilisi muigeid, ta ei taha, et Hans end kompromitteeriks. See sünnitab mulle nalja, kuid Imbi teeb näo, nagu jagaks ta minu tundmuse, kuid tõepoolest on ta hirmul Hansu pärast, kes wõiks alanduda minu filmis. „Wõite selle pöörase loo enesele pidada,“ — ütleb Imbi ja kallub närwiliselt rohuliplefid.

„Mind ei huvita see põrmugi.“ Mu sisemine inimene muigab. „Laske ometi härra Wimmer kõnelda, üks anekdoot vähem wõdi rohkem.“ Hans teeb koomiliselt sõnakuuleliku näo. Kuid mõne aja järel on tal uus aine filosoferimiseks.

„Wäga kena sport on teiste pruuta üle lüüa! Paned tähele kena neiu, tahad temale läheneda, kuid sõbrad hoiatavad: ära kõrweta nina, sellel on juba oma. Taewake, mis läheb see mulle korda, mispoolest olen mina halvem kui see teine! Just wastuolksa, seal on palju kergem eesmärgile jõuda. Tüdruk, sellel juba oma, kes, niisõneld, äratud, on palju wastuõstlikum ja praktilisem, kui niisugune, kes elu ainult romaanide järele tunneb. Ei midagi, lööd külge, oled kui takjas ta küljes. Ja mõne aja pärast on „wana arm“ roostetanud, uued elamused weetletavad. Mäletan, mul oli kord üks preili kontorist . . .“

„Ka selle preili kontorist wõite omale pidada,“ — tähendab Imbi külmalt. „Mäete, isand Runo haigutab juba teie kontoripreili pärast.“ Protesteerin, ma ei ole haigutanud, selle wastu, jutt on wäga huvitaw. „Minu maitse küll ei ole teiste pruuta üle lüüa.“ Imbi noogutab mulle heaks kiites pead. „Meie ei sõõ ju hea meelega taldrifust, kus teine nüüdsama lõpetanud.“ Hans naerab oma muhedat, nuruwat naeru. „Pesemata taldrifust küll mitte. Kuid naine, sellel juba mehega tegemist, peseb ennast kolm korda päewas. Uhu, ta on puhtam kui need süütud . . .“ „Lähme,“ — ütleb Imbi. „Te hakkate kõnelema rumalusi.“

Tõuseme murult ja sammume linna poole. Hans lobi-seb wahet pidamata. Imbi on wail ja mõtlik. „Tulen õhtu teie poole,“ — ütleb Hans, Imbit jumalaga jättes. „Olete kodus?“ „Wist küll,“ — ütleb Imbi taha. Siis waatab küsiwalt mu otsa. „Ja teie, härra Runo, tulete ka?“ „Ka? Mina lähen õhtu koosolekule. Elage hästi!“

Mul on tundmus, kui káriselisin kahets. Minus on kaks iseseisvat, waenulikku poolt.

Üks pool kisub stüühilise jõuga Imbi poole. Tunnen, see on kaunim, paleuslikum, luulelikum osa minuist. See luuletaja, see fantašõõr minus usub õnne, ihkab õnne, on wiimse rakuleseni Imbi páralt. Ta unustab kõik ebameeldiwa, annab andeks, on tasane ja andutu, ta wõiks õnnelik olla isegi naerutwäärsuse hinna eest, oleks walmis õnne kerjama, wastu wõtma ja pidama seda armuannina. Talle on õnnelik olla paratamatus, saatus.

Teine on minus dáámon, kahtlemise ja eitamise waim. Ta on trotslik, kõrk ja kaaluja. Must, kuri ja kade on ta, ääreni täis iseennast. Selle dáámoni kired seatwad tingimusi, juulsetarwa wäärl ei wäärata ta oma tingimustest.

Ja must kuri kade dáámon, trotslik dáámon, kõrk ja paindumata, sošistab mu kõrtwu mürgiseid sõnu. Ta on wásimata urgisemistes, ta ei maga õõl ei päetwal. Ta on tark ja osaw adwokaat, ta opereerib faktidega, ümberlúkkamata faktidega. Kuhu pääseb inimene faktide eest!?

Dáámon ütleb:

„Mis idealiseerid sa seda naist, wiid ta kõrgetele paikadele ja langed ta jalgade ette põrmu? Sa tunned ometi, kellega sobib Imbi, tunned seda meest madalatest orgudest ja

mustadest mülgastest. Sa näed neid ise oma filmaga kabe-
lesti ja koos, sa võid kuulda jutte esimeselt vastutulijalt.
On see siis see mägede neitsi, see ainus ja taewalik, kellele
tahad ehitada templi? Ürka, hõõru filmi: sa näed und!”

Däämon ütleb:

„Sa usud Imbit: hea küll! Las ta siis lõendab, et
ta see on, kellenä teda usud.

Waata, kas ta raputab enesest maha orgude ja mül-
gaste roomaja? Pane tähele, kuu suudab teda rahuldada
mees, kes peab oma igapäewast wäikest jahikest, kes
otsib oma äbarat osa. Pane tähele . . . ja siis kõneleme
teine kord.”

Däämon ütleb:

„Kunni seda ei ole sündinud, ei ole Imbi see, kelleks
teda pead. Ole uhke ja pööra talle selg. Las ta ise wõitleb
oma wõitluse, las ta lõendab, et ta on see, kellenä temast
unistad. Kui ta on see, siis saab ta isegi walmis. Ei ole
ta see: mis on siis sinul temaga tegu? Ole trotslik, ära
kerja, ära tingi. Kõik wõid mitte midagi. Armastus ei ole
kauplemine wafitanahaga: üks pakub ja teine jätab maha.
Tahad sa teiste pidulaua langewaid koorukesi korjama minna
— häbene!”

Däämon on minus kangem kui head waimud. Mu
trots on suurem kui mu tundmused. Ei, ma ei alandu, ma
ei kerja. Tundmused on wõid neid ei ole. Imbi on see
wõid ei ole see. Mis tähtsus oleks siin minu askeldustel?

Ei, ma ei wõid minna Imbi juure ja õelda: anna mulle
rohkem! Wõta Hansu omast ja suurenda omi lahkuft minu
wastu, iga päew mõne proffendi wõrra! Ma ei wõid õelda
Imbile: see mees ei ole sind wäärt! Kust tean mina, et
need kaks inimest ei ole ükssteist wäärt? Kui nad nii kenasti
sobitwad: wõid olla, on nad ükssteisele loodud . . . Imbi
peab ise teadma ja osustama: kas on Hans see mees, kellest

ta unistanud kõi omad neitsiunistused, kelle pärast ta hoidnud enese, kelle pärast ta on keeldunud kõigile teistele . . .

Imelik, kui trotslik ja kõrk on mu daämon Imbist eemal. Kuid lohates tüdrukut, poeb mu rüütel wiisakalt kõrwale. Imbi läheduses on mul raske olla karm ja jabe. Sest Imbi on minu vastu endine. Kõit mustad kahlemised surewad minus sõnata. Ja mulle näiwad need wahekorrad kõi ime-
lihtsad ja äripäewased. Mis on siis sündinud, mis on siis muutunud ?

Kas ei wiinud ma ise Hansu Imbi juure, kas ei muretsenud ma ise wõimalusi nende kofkusaamiseks, kas ei jätnud ma ise neid sihilikult kahelksi. Ma tean, kui pealetiklutu, kui ennastpakkutu, kui paksunahaline on Hans: Imbi ei saa ometi aiateiwast wõtta ja talle keerata mööda koiwi, nagu tawatwal vastu jookswale aplale loerale. Imbi on enese peale julge ja kindel: milleks seada enese ümber siis neid üleliigseid okastrate? Las poisš kopsleb, kui talle jee löbu teeb, Imbi tõmbab kindla piiri: siit üle ja edasi ei minda. Riisuguse kindla wiisaka ja seltskondliku piiri on Imbi tõmmanud enese ümber, sellest üle ei pääse Hans. Kui jutleme Imbiga, kui ta mu otsa waatab oma puhtate süütute põuafiniste silmadega, kui ta seltsimehelikult surub mu kätt ja ta metallises hääles on warjatud nukrus, kui igatsus millegi kauge ja olematu järele, saab kõi mu hinges wailfeks, kerges ja rahulikuls.

Kui wõrrelda Hansu wägitwaldset suudlemist rohelistes minu wiidetud sutwipäewaga rannas lähara männi all: milline wähe! Siin kaks sõpra hingeliselt omad, seal harilik, maitseta murdwargus.

Mille pärast ma siis muretsen ?

XI.

Kohtasin Imbit uulitsal. Ta nägu löi juba eemalt sarama mind nähes. Kas ma ei saada Imbi kunstinäitusele? Muidugi saadan. Imbi tuleb mulle vastu värskena, rõõmsana, sõbralikuna. Ta püüasid filmid paitavad mu nägu pehmelt ja truult. Nii olen valmis temaga minema maailma otsa.

Näitus on rikas maalidest, kuid väene publikumist. Oleme Imbiga pea ainsad külalised; meile meeldib see segamata olek kahelgi. Seinad on täis moodsaid woole. See on kunst, mis ärritab väikekodanlast: ta ei saa aru. Meie Imbiga vaatleme rahulikult, teatame üksteisele vastastikkü omi tundeid ja maitseid. Me elamused on kokkukõlalised, me maitseid on ühised. Meile meeldib, kui noored kunstnikud otsivad uusi teid, kui nad julguvad näha teisiti, kui väikelinna parem seltskond, kelle seintel ripuvad „pühad pildid“, kroonikandjate portreed ja muu tavaliselt õlivärvi trükk perekonna-ajakirjadest.

Tunnen: ka meie Imbiga oleme elus otsivad. Elu on näotu, vastik, labane, meie peame tema idealiseerima, peame leidma talle inimese väärilisemaid vorme. Selles väikeses linnas on kõik sompus, hall, igav, see on loik seisva weega. On iganud traditsioonid, on iganud moraal, on ajast läinud eelarvamised. Inimesed on kui latritesse kinni pandud, mille

uffed lufustab awalik arwamine. Kõik eluawaldused on kaane all; kuhu see kaas peale ei mahu, seal potis sünnib skandaal.

Meie Imbiga oleme üle elu iganüüd tormidest. Me hindame asju nende sifemise, tõeliku wäärtuse järele. Mul hakkab häbi juttude pärast, mis linnas käiwad ringi Imbi ja Hansu wahelorrast. Mul hakkab häbi enese halbade mõtete pärast, kahtlustuste pärast, kuis olen teinud ülekohut Imbile. Olen enese ees Imbi üle keelt peksnud kui wiimane alewiemand kohwilaual. Mis tähendawad siin mõned wäljast nähtud faktid, kui kellelgi aimu ei ole nende faktide sifulisest küljest, nende motiividest. Kui kerge on olla humaan, laia filmaringi ja atwarate waadetega — põhjusmõttelikult. Kuid niipea kui asi iseennast puudutab, oled egoist, oled kitsarinnaline, oled lihtsalt idioot.

Üks ainus pilk Imbi peale — ja ma naeran oma murede üle. Wõitwad need filmad nii puhtalt ja truilts mind hellitada, kui nad oleksid weedeldud tumedatest instinktides? Wõiks see suu olla nii awameelne ja südamlis, kui ta januneks teiste jookide järele? Wõiks see metalline hääl heliseda nii hell-nukraid igatsusi, kui ta oleks juba hääldanud kõrbenud lihmade lähisewad sonimisi? Ei iialgi! On tore kord otsekoheselt ja wabalt jutelda niisuguse tubli ja arenenud tüdrukuga, hingelise ja suursuguste tunnetega naisega. Kuis tasandus ja waiikus imbub hinge, kuis waldab südant hellik ekstaas, kuis elu saab fergels ja kauniks, ta on kui läbipaistew, looritud õrn unenägu, millest ei raatsi ärgata.

Imbi ütleb: „Täna ööse magasin haltwasti.“ Mulle meeldib, et ka Imbi on maganud haltwasti. „Mäite süiski wärske.“ „Magasin haltwasti,“ — kordab Imbi jonnakalt. Mis tahab ta sellega öelda? „See on paha.“ Imbi on karsitu. „Te ei küsi sugugi põhjust!“ Imbil on kelmikas, peitew pilk. Silmades sädelewad sinikoldsed keeled. „Keegi ei lastnud mind magada.“ Waatlen usutawalt Imbi otša.

„Näгите halba und?“ Imbi naeratleb andeksandwalt.
„Imelik unenägu . . . ei julge isegi jutustada.“ „Mulle
ikka wõiksite.“ Imbi paletesse ilmub lerge õhetus. „Just
teile ei tohiks.“ Mu pilgus on arglik küsimus. „Just teie
olite mu unenäo kangelane. Te suudlesite mind.“ Waikin
ja mõtlen: milleks ta seda kõneleb? „Arkasin selle järele ja
uinusin uuesti. Uni lordus, kogu õõ. Te olite wäga peale-
tiffuw.“

Kõnelemisel olid Imbi palged saanud õhetawa jume.
Ta oli häbelik ja julge ning ilusam kui kunagi enne. „Ei
oleks teist seda uskunud, härra Runo.“ Mul oli millegi
pärast piinlik, miski ei meeldinud mulle Imbi toonis, tundus
provotseeritwana. „Olen isegi üllatud.“ Siis natukesel aja
järele: „Andsite mulle peapesu? Olite kuri?“ Imbi nae-
ratas endamisi, siis ütles madala häälega: „Ma ei olnud
kuri.“ Astusin ühe pildi ette ja waatlesin seda terawalt,
proowitawalt, laua. Aga pilti ma ei näinud. Mul oli tarwis
ainult — mitte seotud olla teemaga, mis filmapilgul aren-
datud. Siis ma waikisin ja waatlesin pilti, mida ma ei
näinud.

Imbi küsis: „Lähetel homme õhtu kontserdile?“ Ma
ei teadnud, kas ma lähen. „Muidugi lähete, wäga huvitaw
programm.“ Astusime näituse ruumidest wälja. „Wõtke
siis juba teine pilet minule. On igaw üksi istuda kontserdil.
„Üksi,“ — mõtlesin jonnakalt: „kuhu jääb siis Hans, see
paratamata trabant?“ Sõnasin kuuldawalt: „Teen, nagu
käsite.“ Imbi puudutas mu käsitart: „Ainult palkwe,
härra Runo. Tänan teid juba ette.“

XII.

Muretsen konserdipiletid weel samal päeval. Shtul uitan rannas, kuuln muusikat, wahin nägusid, mis mulle tuttawad. Imbit ei ole näha. Puudub ifegi Hans, kes siin tawalikult juhuslikku „saaki“ waritseb. Olen igaw ja nuffer. Widenwik tiheneb.

Teen üfsildase jalutusläigu laugemale parki. Siin ei ole liikumist. Mõned üfsikud paarid istuwad pinkidel. Kusagil poolwarjatud kohal näen ligistikku kahte selga. Imbi tunnen kohe ära. Ja see teine on Hans. Nad istuwad ligistikku pingil, seljad minu pool, liikumata, tardunud. Unistawad nad, ootawad kuud? Ju ta ifka tõuseb poole tunni pärast. Põõran järskult ümber ja lähen koju. Heidan woodisse ja uinun kohe. Ärtan, ei tea, kua olen maganud. Kõrwal toas kuulen Hansu kolistawat. Ta wõtab saapaid jalast. „Kuutwalged böd,” — naeratan irooniliselt ja uinun. Kui rahulik ja ükskõikne on mõnel filmapilgul inimene faldide ees.

Järgmisel päeval wiin Imbile pileti koju. Ta tuleb mulle wastu, nagu ifka: rõõmus, lahke, sõbralik. Kui tänulik on ta mu waetwa eest! Kas ma ei wõtaks istet, olewat nii igaw istuda üfsi. Mind ärritab täna see lahkus. Mind ärritawad need puhtad truud filmad, see awameelne naeratlew suu, see hääl, milles nukra igatsuse kuljused. Naeratan wiisakalt, palun wabandada:

aeg on napp. Imbi saadab mu ukseni. „Rahju, ma arvasin, jääte siia, läheme kontserdile koos.“ Minul on ainus soov, võimalikult kiiresti pääseda Imbi truude puhtate filmade piinast.

Tuleb meele tähtsusetu juhtumine ühelt pidult. Hansul oli „teisi väljawaateid“, ta palus, ma saatu seekord Imbi koju. Saatsin siis Imbi koju, nagu woorimees tellimise peale. Midagi sarnast pidi lorduma täna. Hans ei olnud waba, tal oli midagi „erakorralist“ ees. Olin walitud „kohuse täitjaks“, aseaineks „õige olluse“ puudusel.

On selge, et ma kontserdile ei lähe. Ma ei ole woorimees, kes esimese sõmeliigutuse järele koha ette ajab. Wõib üksi istuda omal kontserdil, kui Hansul on mujal talitust.

Kodus leian tulle laualt: õhtul on seltsi juhatuse koosolek. Muidugi pean ma koosolekule minema. Seltskonna ülesanded on tähtsamad kui Imbi eralõbud. Inimene ei saa korraga olla koosolekul ja kontserdil. Koosolekul olen tarvilik, kasulik inimene, kontserdil olen ainult — naisteküti jubuslik aseaine õnnetu juhtumise puhul. Walik ei ole raske. Täna õhtu istub Imbi kontserdil üksi.

Siis tuleb mulle tore idee: kui saaks enese asemel saata Hansu. Ja, Hans on kodus, istub ja haigutab. On Hansul õhtu midagi ees? Ei, Hans on imelikul kombel waba. On see paarite end eila õhse kuuwalgel sedawõrd küllastanud, et Imbi tarwitab wäikest wabeldust? Ei, ma ei taha olla numbriks väljaspool programmi. Ma ei ole istepink wäsinud kirgede väljapuhkamiseks. Olete kord illesse astunud, eks wedage siis edasi. „Kas sa Imbi poole täna ei lähe?“

Hans ei lähe täna Imbi poole. Imbi ei olewat täna õhtu kodus, ta lubanud minna sõbranna poole — asja pärast. Waata, waata, wõi Imbi läheb sõbranna poole asja pärast. Aga kas Hans ei taha teha wäikse tutwuse? Wäga armas ja kena preili on sõitnud linna, ma pidin ta seltsiline olema

kontserdil, kuid pean minema koosolekule. Hans võiks minna minu piletiga ja olla ettevõtlis . . . Hansu nägu wenib lõbusale naerule. „Anna ta siis siia.“ Ma annan Hansule pileti ja lahkun.

Shtul ei lähe ma koosolekule, ei ka kontserdile. Ma ei uinu enne, kui Hans on koju jõudnud. Tõmban tikust tule ja waatan kella: pool kolm. Kontserdid lõpetavad tavalikult kell 10. Neli ja pool tundi kulub, et niisugust tublit tüdrukut, kui Imbi, koju saata . . .

XIII.

Mul oli suur igatsus näha Imbi nägu peale seda juhtumist. On ta ikka veel endine. Ilmutab ta enesest midagi tõi kannab ikka veel selle haavatava labkuse ja wiisakuse märki minu vastu? Igatsesin ta küsimusi, et nende peale wastata terawalt, isegi jämedalt, halastamata tõsiasiadega.

Kuid seistes ta ees, ta hellade pillude sinas, kuuldes ta küsimise nukrustawat tooni, on kõik karmus korraga sulanud. Nii wõõrastawad ja irreaalsed on korraga need faktid, mida kokku kuhjanud libedateks etteheideteks. Olen arg ja teotu, on piinlik enese pärast, seisab Imbi ees süüdlasena. Sada korda olen selle oodatava kahetõne ette aimanud, tarwilikud wastused on terawalt, waimukalt woolitud, terawate noolte otsad on kastetud trossi ja meelegeite mürki. Nüüd ei julge ma, nüüd korraga tundun naeruwäärseks, ebatähtsana omas piinas. Imbi seisab mu ees loomulik, noor, armas. Ta rinnatoonis heliseb metalline nukrus. Olen pehme, õrn ja häbelik.

„Wabandage!“ — ütlen tase ja punastan wale pärast.
 „Mul oli eila õhtu koosolek, kust ei tohtinud puududa. Muretsesin enesele siis asemiku ja saatsin ta teile.“ „Siis sellepärast . . .“ Imbi nägu on korraga wäga tõsine. „Ar-

waikin juba, see on näpunäide mulle." Waikin rõhustult. On tuline kahju omaist tembust. Kuid siiski kipitab midagi südames. „Loodan, et see muudatus ei olnud teile ebameeldiv.“ Imbi nägu on väga tõsine, ta pill tabab mind nukra etteheitega. „Teie arvamine ei meeldi mulle sugugi.“

Ma waikin aralt, hing täis enese peale, et ei suuda muretseda selgust. Kuid ma ei saa teatavate faktidega esineda, kardan ära anda omi tundmusi. Mis kasu oleks ka neist faktidest? Ei saa ju olemataks teha, et kontsert lõppes kell kümme ja Hans tuli koju kell pool kolm. See oli ometi selle „ebameeldiva muutuse“ meeldiv tagajärg. Anname läti ja lahume, nukrad, rahulolematad. Mis saan ma sinna parata.

On tulnud rahutud, segased, painavad ajad. Meeleolud vahelduvad kui kaleidoskoobis. Midagi ei püsi, milleski ei ole põhja, jalgealust. Päeva jooksul on mul kümme meeleolu, kümme usku, kümme armastust ja kümme lahklust. Mis tahab see tüdruk minult ja mis otsib ta Hansult? See kolmnurk ei või olla kogemata, juhuslik, sellel peab ometi olema mingi tarvidus, paratamatus, loogika. Seltskonnas hoiab Imbi filmatorkatvalt minu poole, talle ei näi meeldivat Hansu lähedus, Hansu sõnad. Ta istub seltskonnas minu kõrvale, kõneleb minuga, naeratab mulle. Hansu lähenemisel läib wari üle ta näo, ma tunnen ta rahutust Hansu lähenemisel. Me teeme ka mõnikord jalutuskäike randa, kui kohtame üksteist juhuslikult. Kuid siiski — Hansuga on neil kokkuräägitud, süstemaatilised kokkusaamised. Ohtuti ei näe enam Imbit rannas muusikal ja Hanski on kadunud. Või tulevad teinekord sinna kahekesi, kuna mina hoian neist kõrvale ja lahkun.

Tuhanded forrad küsin ma eneselt: mis osa etendad sa selles kolmnurgas? Milleks olen mina ja milleks on Hans?

Ma tean, mis otstarbed on Hansul Imbi juures. Meeldib see Imbile? On ta Hansu „otstarvetest“ isiklikult huvitatud? Pakub Hans midagi vajalikku Imbile? Imelik, milleks olen siis mina sellel juhtumisel? Minu läheduses on Imbi waike, rahulik, hingelik. Ta tuleb minu juure kui pingile istuma, kannab mulle omad wäsimused, et uut jõudu korjata lireelekideks teisega. Selleks olen ma siis hea, istepingiks wäsinud neitsite, kus wõib segamata unistada teisest, üle elada, mis olnud ja pea jälle kordub. Peab erilisi, komplitseeritud elamusit pakkuma niisugune „hingelik“ koosistumine, kuis wõib Imbi sisemiselt naeratleda: „Kumal pois, me istume siin süütute nägudega, oleme hardad ja unenäolised . . . ja sa ei aimagi, mis ma üle elan mõned tunnid hiljem, kust ma tulim ja mis ma tegin mõned tunnid warem.“

Ma punastan häbi pärast. Olen ma see Joosep piibli-loost, sedawõrd alaealine, et isegi Potiwari naised istuwad mu kõrwal nõutud? Isegi Joosep Egiptusest ei ole ma, olen Imbile lihtsalt piksewardaks. Imbi seltskondlikud wiisakused minu wastu on praktilise otstarbega demonstratsioon. See jaotab seltskonna tähelepanu, laotab Hansu jälgi Imbi juure. Sellega heldakse: „Näete, kallid inimesed, kui head sõbrad me oleme isand Runoga . . . ja teie peksate keelt mu wahekorvast Hansuga!“ Istepink ja piksewardas — waat, milles seisatwad mu ülesanded. Kas mulle sellest ausi weel ei jalku!?

Mis pean ma tegema? Hansuga wõistlusesse astuda Imbi pärast? Olen selleks liig nõrk, Imbilt tundmusi korjata. Mõtlen: peab omegi kord aeg tulema, kus need inimesed saawad üksteisest sõbnuks. Olen kaljukindel, kord peab aeg tulema, kus Hans on Imbile weel ainult wastik. Imestan ainult, et see nälg Hansu järele nii kaua kestab; see wähendab Imbi wäärtust mu silmis. Ei, ta on midagi muud kui mu ettekujutus temast. Imelikud oletused on need

naised. Nad läitvad ingli näoga ümber, kannatvad puhtaid, selgeid filmi ja hingelisi sügavusi, nad on vahvad hoidma neitsilikkust meeste eest, keda nad austavad, võib olla isegi armastavad. Ja milleks? Et kõike seda jagada mõne juhtumisteotfija mõõdaminevas kaenlas. Kas siis esimese õõ õiguse komme nii sügavale on suubunud naise hingesse, nii paratamata jälgi on jätnud, et naine miski hinna eest ei saa jääda häbistamata?

Kuidas ma nende ebamääraste vahelordade all ka kannatan, ma ei saa seda võtta ainult enese isikliku murena, piinana. Mul kasvavad mu isiklikud mured ja piinad inimkonna suurteks probleemideks: need on küsimused, mis moodustavad ilmatvaateid. Mul on nüüd probleem, mille uurimisele asun raudse loogikaga. Tõtt otsin ma, tõtt, nii tibe kui ta mulle ka oleks.

Kuid ühtlasi tunnen, kui vähekuulus ja pudew on mu äraootav seisukoht Imbi vastu. Tunnen, kuis nälgin ja janunen ta järele, kuis mu keeldumise trots ei ole sihikindel, kuis ma Imbiga kokku puutudes nõrken, ära sulan ja teen kompromisse. On valusaid filmapille, kus kahtlused tekitvad mu meetodi otstarbekohasuse kohta. Mis tähendab elutõde, ilmatvaade, inimkonna probleemi lahendamine, kui ma olen tegevusetu ja lasen käest oma isikliku õnne? Dotan ma, kunni praetud haned hakkavad mulle õhust suhu kulluma, nuga ja kahvel selga torgatud!?

Mul on filmapille, kus Imbi lahusus ja õrnus mu vastu mu eksteetele viitvad. Teen siis näitvi järelduse: Hans on kõrvale tõugatud. Ma võtan siis hoogu, teen aktiivseid katvatsusi. Kuid niisama järjelindkalt tuleb pettumus. Veel enne, kui midagi olen teostanud oma katvatsustest, leian juba wana tõe, tuttava fakti ees, mis purustab kõik mu illusioonid. Iga niisuguse õpetunni, pettumuse järele on väga raske end jälle sirgu ajada ja oma „probleemide“ juure tagasi pöörduda.

Nii on siis elu: Hansul on Imbi ja minul on need „probleemid“. Mis tena tööjaotus, igale mehele ta annete kohaselt!

See on aeg, kus ma enesele sõrmega ossa pihta koputan ja ütlen: „Eesfel!“ Ma olen pealegi üks probleematailine eesfel, ülieesfel. Kas see ei rahulda mu inimlist ijeteadvust?!

Hans sõitis asjatalituste nõudel naabrilinna. Kui lauaks ta ära jääb, seda ma ei tea. Kuid Hansu äraolek toob mulle rahu. Võin segamata Imbi peale mõelda, küsimusi tekkimata, kas ta heiklul Hansuga võdi mitte. Võse magan rahulise südamega: Imbi on omas kambriis ja keegi ei sega ta und. Kannas jalutades ei tarvitse ma ärev ja ettevaatlik olla ega kartu: vast istuvad Hans ja Imbi lehestiku varjul pingil ja mina elistan õnnelikka inimesi. Oh seda õndsuse värinat, mis sellest Hansust võdi küll woolata niisuguste paleuslike naiste südamesse, et nad on kui taljad üksteise küljes.

Wõtan õige kätte ja lähen Imbile külla. Ammu ei ole seda enam teinud. Aga täna lähen Imbile külla. Kõua pean ma kandma seda vabatahtlikku üffildust? Olen küüra vajunud raskemeelsuse koorma all. Mul on peas vist juba halle kartu.

Imbil on väike hele armas kambrike. Seal on palju päikest ja Imbi ise särab päikesena. Selles kambriis on Imbi mulle armsam kui kusagil mujal. Lähen Imbile külla. On ta kodu võdi ei ole kodu? Ja, Imbi on kodu ja üksi. Hans on ju asjatalituste nõudel sõitnud naabrilinna ja keegi ei tea ta tagasitulekut. Hõegi Imbi ei tea seda. Mis sünnisnäljas juhtumine minule!

Istume sõpradena kuschetil, kõrvu, ligistlikku, mu süda nii kerge, muretu, rahulik. Jutleme päevasündmustest, väikesest ja tähtsusetaist, lohtame ükssteist neisilikkude pilkudega, naeratleme ja waikime kui kaks häbelikku armastajat. Tähele panemata mõlemile on mu käsi ulatanud ümber Imbi piha. Imbi sallib seda, Imbile meeldib see, oleks kui midagi ise- enesest mõistetawat. Imelik, kui kuitu ja tähtsuseta on me jutt, kuid igaw ei ole me waikimine kunagi. Me olemused kui täiendaksid ükssteist wastamisi, sünnitaksid mingi tertwiku, mis rahul ja õnnis eneses. Päike kui sädeleks heledamalt, ümbrus, asjad — kõik oleksid pidulikumad. Aga kõige kenam, et Hans on sõitnud ära. On kadunud kui rumal unenägu — kes mõtleb weel tema peale. Mis filmist, see meelest.

„Sõidate pulma?“ — küsib Imbi, pea nõrgalt mu õlal ja waatab mulle otse oma puhtate tasaste põuasiniste silmade-
 dega. Ma tean, kaupmees Rebane võtab naije. Pulmad peetakse maal, naiselodu. Miks ei peaks ma mitte pulma sõitma, kui olen kutsutud. Imbi noogutab heaks kiites pead. „Saan hobuse pulmasõiduks, kas te ei tuleks mulle reisu-
 feltsiliseks?“

Mis võid mul selle vastu olla, see on isegi meelitatav sõita Imbiga koos. Pulmadesse on ligi nädal. Kas selle aja jooksul ei võiks asjaolud muutuda? „Kas Hans kauaks jääb ära?“ — küsin. Imbi teeb armas-süütu näo, Imbi ei tea sellest midagi. „On ükskõik, kunas ta tagasi tuleb.“ Hm, kuidas see teineförd nii ükskõik on? On siis Imbi ja Hansu waheförd lõpul? Waatlen wargsti Imbi nägu; midagi ei ole seal muutunud. Kummaline-armsas nägu on sellel Imbil, kas Hans on võdi ei ole, kas ta siin võdi eemal wiibib, sellest näost ei loe keegi midagi.

Korraga waldab mind teraw, õnnestaw teadmine: Hans on saanud tähtsuseta meheks. Ta päewad on Imbi juures loe-
 tud. Mul hakkab natuke halegi ta pärast. Olen enesele ju

alati belnud, üks Hans ei toõi laua kesta Imbile. Et see aeg nii lähku sündis, tuleb ootamata. Erõõstin end, et naised on imelikud ja arusaamatud olevused. Riisugused mõistatuseta isiksid, nagu ütleb Oscar Wilde.

Olge head ja waadelge seda pilti: minu käsitöars hellalt ümber Imbi piha, tema helejuukseline peate nõrgalt ja ette-
waatlikult toetatud mu õlale. Magus rammetus ronib mu
ihusse, näen und lahtiste filmadega. Ei kunagi ärgata sest
unenäost . . . ei kunagi enam!

Färgmistel päevadel käin ümber kui luutõbine. Aripäeva askeeldused on mu ümber kui uni, mis tõdras ja ei puutu minusse. Mu meeled on pöördunud sissepoole, kuulatan hääli enese sügavuses ja rändan teid ja radu, mingi igavene naeratus huultel. Mis peab sest küll saama?

Iga päev saan Imbiga kofku. Me hulgume linnas ja vaatleme äride waatealmaid. Teeme jalutuskäite mere rannas. Istume õhtul rannas ja kuulame muusikat. Loeme samu raamatuid ja jutleme nende üle. Meil on Imbiga ühed mõtted, ühed maitsed, ühed huvid ja ideaalid. Me kofkusaamised on kui kõlawad affordid, mis kahju lõpetada. Me hinged kui paitalsid üksteist, me lehad heldutwad wastastikusest lähedusest, olen Imbi lähedal ikka õndsalt unine ja magusalt wäsinud. Ei kunagi ole mulle naine olnud nii armas kui Imbi. Nii hea kui Imbi, ei ole mu wastu olnud keegi teine.

Lamame rohus ja vaatleme taewast, pilwede waikeid rändamisi. Wõtan heldumuses Imbi kae, waatlen ta jooni, silitan. Panen kae aralt ja aupakklikult Imbi piha ümber, tunnen ta rinna sooja nõtket kumerust ja pigistan filmad kinni magusa wire tõttu, mis jookseb üle selja warwasteni. Siis peatub mu pill Imbi huultel, mis imelähedal mu filmadele, mis weretuwad mu pilgus. Wäike, kogemata liigutus ja

see suu oleks minu, abitu minu. Miskis hingelises resignat-
sioonis ei tee ma seda kogemata liigutust, ma kardan tõrjet,
kardan kätisevat unenägu, mis läbipaistev meelte kadumiseni.
Mötklen: mitte nüüd! Enne peab Hans koju tulema, peab
Hans selles linnas olema, kus ma suudlen Imbit. Ma ei
salli neid seljataguseid asju, mida hiljem võimalik, nagu
pühakirja, mitmeti seletada.

Ilus ja aus peab olema meie algus. Meil on aega.
Mitte rutata, mitte rikkuda. Kõik peab valmima enesest,
sündima tähelepanuta, et pärast ei teagi, kuid see juhtus.
Teab lüps wili, miks ta warises sellel pilgul? Olen ma
Hans, kes küsimata sisse murrab võõrasse aeda ja kisub hooli-
mata käel toorest wilja puult!

Et see Hans lord ka tagasi ei jõua! Kuis ootan ta
tulekut. Misfugused silmad küll teeb see pois, kui ta tuleb
ja näeb . . .

XVI.

Sõidame pulma Imbi hobusega. Keskel istub Imbi, mina ühel, Hans teisel pool. On aga parajal ajal see Hans tagasi tulnud, et olla kolmandaks rattaks meie pulmasõidul Imbiga.

Pulmad on lõbusad asjad neile, kes ei astu abiellu. Balsu muretust, nalja, naeru, massilisi liikumisi. Olen wähest Imbiga, siis on Hans Imbiga, mõnikord sünnitame koos selle tuttawa kolmnurga. Silmitsen uudishimuga olufordi, tunnistan asjaosalisi inimesi, katsun leida asjalisi lõendusi sellest, mis peab nüüd muutunud olema Hansu äraoleku ajal — ja ei leia neid asjalikka lõendusi, ei leia midagi uut. Imbi on armas minule ja lahke Hansule, mina olen Hansu filmapiirile ilmumiseega jälle tagasihoidlik ja Hans pealetikkum ning eneseteadlik. Kuid kaswaw heletus seltskonnas peletab juurdlewad mõtted. Hiljemini oleme joobnud, Hans wiinast, mina Imbist. Mina wõin joobnud olla ainult Imbist. Hans hullab Imbi ja teiste neidudega, ta ei tee mingit wähet. Ta ei tule sugugi mõtte peale, et Imbi on juba minu, et Imbi on olnud alati minu.

Olen joobnud Imbist ja arutan endamisi. Kas seltskond teeb omi lähemõttelisi märkusi Hansu ja Imbi kohta: et neilgi oleks aeg fõrd tegema hakata pulmi. Kes ütleb, et Hans wenitab? Hans laseb oma wiisitud filmad üleolewalt ringi

läia. Hans ei wenita kunagi naiste juures. Kuid pulmad on iseküsimus. Imbi naeratab, waikselt, endaline. Mis ütleb Imbi naeratus? Et keegi ei märka, kelle oma on Imbi, isegi Hans mitte omas suures iseteadwuses? Wõi ütleb see naeratus midagi muud? Olen joobnud sedawõrd Imbist, et ei mõista isegi ta naeratusi.

Wiimaks jõuab hiline õõ, olen kaine ja wäsinud. Istun eemal üksi toolil ja waatlen, kuis Hans ja Imbi jalutawad käskäes üle põranda. Wäljas rakendatakse hobuseid.

Sõidame koju kolmeleksi. Imbi istub kristlikult end poolitades minu ja Hansu süles ja jumal teab, kelle oma ta tõesti on! Kumbki toetab seda tüdrukut omast wõimalikust küljest, kuna Imbi on ainult erapooletu. Siis näen Imbi nägu mu poole pöörduna, näen ta filmi walgatawat rätiku alt, me käed puutuwad kokku, Imbi surub mu kätt südamlisult. Sellest käepigistusest on mulle küllalt. Nüüd tean, Imbi on siiski minu . . .

Kodus wiskan enese raskelt woodisse ja magan kui kott. Dnnelikud inimesed wõitwad magada kui idioodid, nii on see lord inimese organismis.

XVII.

On pühapäeva pealeõuna. Üks neist pühapäevastest pealeõunatest, mis sünnitavad ajalulluses ja otstarbetuses meeleraskusi ja igatsusi. Ah neid wäikeste wäikelinna wõimalusi, seda tuima jättu su enda hooleks. Meid on tavaliselt kuartett: Imbi ja Hans, neiu Saral ja mina. Mis peale hakata selle ülearuse, kuid süiski karsitusti sünnitawa õhtupoolituga. Mis süis ikka, meie läheme õhtu seltsimajasse pidule. Wäikelinna pidud ei paku midagi, aga kui sinna minna karjakaupa, „kompaniiga“, wõid ise teha lõbu ja lüüa aega furnuks.

Õigus on üksmeelne. Kuid tehes selle, tundub, et inimesed enne pidule minelut igatsesid koju. Imbi atwaldab oma kojuigatsuse esimesena. Ka neiu Saral tahaks end aegsasti hakata „üles lõõma“ õhtu jaoks. Seisatame. Ei midagi, tuttav probleem: inimeste teed lähewad lahku, kuartett peab lagunema kahels duetiks. Mõtlen: kas olla aktiiv? Kord peab see ometi sündima, kord peab Hans süiski loobuma omast rüütliteenistusest, mis kaotanud sel wiimsel ajal süsu ja mõtte. „Wäike ümberpaigutamine õrnemal frondil,“ — mõtlen ja naeratan endale. Kuid Hans seisab nii iseenejests mõistetawalt Imbi kõrwal ja pakub mulle ning neiu Saralile lahkimiseks käe. See teeb mulle nalja. Annan süis ka Imbile käe ja naeran misli pärast heledalt. Di seda Hansu

küll, kui pime võib mõnikord olla mees, kui nürimeelne on mõni inimene, kes alles siis aru saab, kui talle tingimata teiba otsaga küljekontide wahetele müksatakse. Kuid see on juba Zmbi ülesanne, Hansule uut asjade seisuforda selgeks teha. Zmbi on hea, armas tüdruk; et ta teineford inimesi sallib, kes talle au ei tee, ei meeldi mulle, aga meie ei tea ju teise inimese olufordi, milles mõned sidemed misti pärast paratamatuks saavad. Kuid niipalju peaks selge olema, et ka head ja armsad tüdrukud enesest kõigile wanad austajad peaksid lahti raputama, kui romaanil „uus peatükk“ tuleb. Majasõbrad on abielus paratamatad ja võib olla, isegi abielu õnneks ja rahuks tarvilikud. Kuid selles esialgses staadiumis, mis meil Zmbiga tulemas, on kolmas inimene täiesti tülikas. Ma arvan, peab ometi ford mehe elus niisugune filmapiik olema, kus ta oma kallimale esimese järgu tarbeaine on ja teda suuremate takistusteta tohib koju saata. Mu filosoofial on lõbus põhiheli: seisuford teeb mulle kui võitjale ainult nalja. Põõbran siis suuremeelselt selja inimeste poole, kes viimast forda lähewad kahesesi, kellele, võib olla, weel korras ei ole see omawaheline liitwideerimine. Juba tänasel piduõhtul muutuwad osad.

Kõnnin neiu Sarali kõrwal ja mõtlen: küll minust saab täna üks ettewõitlik meesterahwas! Tunnan, mis energiad on korraga kokku kuhjunud mu soontes. Ja kõigile ainult sellest, et inimene ei tarwitse enam kahelda, et ta on jõudnud selgusele. Olen haruldaselt jutukas ja lõbus ning neiu Saral, niisama pime kui Hans, kirjutab muidugi mu tujule enese kontosse. Neiu Saralil on korraga isearvamised oma nõiduste mõju kohta, mis mind nähtawalt muljutwad. „Kas tulete üles?“ — küsib neiu Saral hooiwärawal. Muidugi tulen ma üles. Miks ei peaks ma mitte üles minema ja natuke wastutaju muretsema selle eest, et keegi tähtsuseta mees on tohtinud saatma minna minu Zmbit. Kui ma neiu Sarali

juurest lahkun, olen väsinud hullamisest ja ma olen ise sellest tüdrukust peaaegu korra suudeldud. Muidugi on see mehe kohus suudelda naist, seda nõuavad isegi head kombed ja moraal, aga miks pean siis mina ennast waetama, kui huvid on vastasel poolel?

Neiu Saral saadab mu hooivärvatani. „Õõitsite sagedamini tulla . . . nii igati on teineford . . . võiks aega furnuks lüüa.“ Kergitan kübarat ja surun neiu Sarali laia, lihavat kammalt. „Muidugi furnuks, milleks muuks teda hoida!“ Mul on tõesti lõbus tuju — furnuks lõõmiseni.

Üks ettevõtlik ja asjatundlik mees sammub, kaap kullas, tanaanval ja wilistab. Zmbi-he-he . . . Hans-eh-he-he . . . Eh-eh-eh-hee ah-ah-haa! Mu tuju on tõepoolest suurepäraline. Misfugused filmad teeb küll Hans täna õhtu pidul?!

XVIII.

Minutid lendavad mööda kui meteorid. Atmosfäär on täis fantastikat. Meelte pinetus tõuseb. Olen wälja walinud oma parema, pidulikuma ülikonna. Pükste joon on sirge kui liinealiga tõmmatud. Wärske targeldud pesu krudiseb rõõmsa ärewusega südame lohal. Seon peegli ees kurgu alla pikka rasket südi-kaelasidet. Tulewad meele lord Illingworthi sõnad Oskar Wilde'i näidendist „Tähtsufeta naisterahwas“: „Hästi sõlmitud kaelaside on esimene tõsine samm elus“ . . . See peegel! Mis pühalik-tõsise näo teeb ta mulle täna, nagu seisaksin juba altari ees ja ütlesin: ja. Silmitsen uudishimulikult oma nägu peeglis, kui näeksin teda esimest korda elus. Siis nii näebki see mees wälja, keda armastab Imbi! Hm, see nina wõiks küll natuke teisiti esineda, enam sirgust ja painet. Aga mille poolest on siis Hansu „kartul“ parem. Sellel tüdrukul näib küll wäike nõrkus olewat natuke nurjaläänud ninade wastu.

Imelik, kuis karsitus, mis inimese werre hammustanud, segi wõib wisata mõisted aja ja ruumi kohta: korraga ei leia ja enam distantssi. Olen korraga, ei tea kuidas, pidu-majas, üks esimestest külalistest, nagu oleks see wõidujooks aubinna peale. Riidehoiu-ruumis on warnad õudsetlagedad, see tuletab mu meele endisi tühjustundeid. Tulen enesele korraga ette mahajäetuna, petetuna. Mis rumalad

mõtted, mis pentšifud ideed! Kassast ostan kaks piletit, teise saab Imbi. Siis istun einelauas, tellin teed ja ootan. Mis tähendab oodata kassa juures, teelda Hansul osta pileti Imbile? Ei, selle löbu võib Hans enesele lubada: osta pidupilet Imbile. Aga kas Hans ostab selle pileti või mitte, täna õhtu istub Imbi minu kõrval. Nad võitvad isegi saalis juba istuda, Hansu käsi ümber Imbi tooliselja — nii peaksidki nad just istuma. Siis läheb Heino Runo, teeb Imbile wormiliku kumarduse ja wiib ta oma õigele kohale. Hansu nägu peab sellel filmapilgul vaatlema: mis sa teed inimesega, kes muudu aru ei saa, kui teiba otsaga . . . Palsunahalised idioodid!

Korraga sähtvatab mõte: kus on siis Hans kogu aja? Kaks saatma Imbit ja koju ei tulnud õhtuni. On ta sisse läinud Imbi poole ja nad on wiitnud poole päeva Imbi väikeses väikeses kambris? Ma ei usu seda, see ei või nii olla, mind piinab ainult ettekujutus, mis ei vasta tõele.

Salutusruumis ja einelauas tiheneb publikum, riidehoiu-toas lüüakse lahinguid esimese õiguse pärast, piletitassa ees on saba. Sammun kõik ruumid läbi, luuran kui salapolitsei ümber. Imbit ei ole. Iseäralik, ka Hans ei ole veel tulnud. On see juhus, või on see . . . Edasi mõelda ma ei taha, ei suuda.

Teine kell, kolmas kell. Inimesed rühitvad saali. Pögenen neiu Sarali eest, kes mulle juba eemalt naeratab paljutõotavalt. Ma ei või ju üksi jääda ukse taha, kui saalis algab etendus. Liig pentšif, kui tuleksid Imbi ja Hans ning leiaksid minu selles wahiteenistuses! Gesriie on juba tõusnud, kui üles leian oma koha. Mu paremal käel on tühi tool Imbi jaoks.

Istun mõttetult omal toolil kogu etenduse aja, kõrvus see publikumi monotoon mesila-sumin. Ma ei liigu omalt kohalt isegi waheaegadel. Mis läheb mulle korda see etendus

ja need wäheajad? Minu jaoks on need imelenad tõsiasjad: Imbi ja Hans. Ning mina istun siin mitmekesi oma kahe pileti ja kahe tooliga. „Kas tema ei tulnud?“ — küsib tuttav mööda minnes, kellele filma torganud mu kõrwal tühi tool. Tunnen puna walguwat paletesse. Siis sest on weel wähe, saada narriks enese ees, ka teistele inimestele pean demonstreerima oma häbi! Ja, ma demonstreerin seda. Saagu kogu ilm teada, mis olen sellel õhtul.

Ettekande lõpul on tants ja mina tantsin kaasa — oma surmatantsu. Pean enesest wälja tantsima kõik tormid, mis loona langenud südamele, tahan tantsida, lõbus ja muretu olla, funni wäsimusest langem maha kui äraaetud hobune. „On teil aga tuju!“ — ütleb neiu Saral mu käte wahel, kuna ta warwastel waetwalt mahi on pörandat puudutada. „Oo, mul on pulmatuju!“ „Pulmad!“ — imestab neiu Saral. „Kes peab pulmi?“ Lasen neiu Sarali toolile kukkuda ja laon kiiresti rahwamurdu. Kui neiu Saral tahab, wõib ta minu pärast weel täna õhse põrgu sõita! Kelle pulmas ma tantsin? Kuidas niisugused kanad wõitwad küsida! Imbi ja Hansu pulmad on täna õhse, Imbi ja Hansu auks tantsin ma täna õhse ning noorpaar on wiist ammu juba põhku pugunud. Oh, niisugustel koosmagamistel tekitwad wäga karakteristlikud püramiidid, figinewad wäga mõjusad kehaharjutused. Milliseid süüsilisi raskusi peab kandma naine! Kelle all ei pea isegi need „paleuslikud“ naised kannatama! Oh seda jumaliku komöödiat!

Raputan wihaselt pead ja kuulen enese peas narrikuljuseid. Ah ei, see on neiu Sarali naer. Kell on kaks, pidu on lõpul. Mul on see aus ülesanne koju saata neiu Saralit. Sellel naisel on haruldane omadus ikka ja igal pool minu jaoks üle jääda!

Neiu Saral peatab oma hootiwärawa juures ja on äärmiselt nõiduslik. Mina pidawat üles tulema ja temaga

juttu ajama. Geifan laialt, jalad hargis, ta ees, käed palitu taskus ja naeratan iroonilise näoga, mida ta ei näe pimeduse pärast. „Tulge ikka, selle mõllu järele ei saa inimene kohe jääda magama.“ Nii, siis juttu on sul tartwis, emane loomake. Ära garneeri omi haneajusid sarnaste kõneläänudega. Miski muu kipitab sul, simul, Imbil ja kõigil teistel. Tänan, olen wäsinud, tüdinunud, ei ole huwi filmapilgul kehalikult töö jaoks. „Ei, ma ei tule enam üles.“ Neiu Sarali hääl on murelik. „Et te nii wali ja karm olete . . .“ Teen kärfitu liigutuse. Neiu Saral ütleb: „Lihtsalt ei saa teist aru.“ „Mina teist ka mitte, lahju. Nägemiseni!“ „Nägemiseni!“ — ütleb neiu Saral tase ja niiskelt. Mu pea huugab, ma ei tea ifegi, kuhu lähen. Minult sammun, ikka kiiremalt, kiiremalt, kuni leian enese peaaegu jookswat. Kelle eest ma jooksen, wõi keda ajan ma taga — kella kabe ja kolme wahel õõse? Ah, nii näebki siis wälja see mees, keda armastab Imbi?!

Miski rattawärl huugab mu peas, ulub ja undab. Sammun mehaaniliselt edasi. Nõ on sompus ja niiske. Kahel pool uulitsat tuluwad madalad pimedad majad, üksteist külgedega toetades. Olen kantud miskist mõtteta ükskõiksusest. See on peaaegu kui unustus, kui tarretus. Siis järsku hammustab waritsew uss mu südame all. Ta twerised murgised hambad suruwad sügawalt lihasse; ta pureb, murrab, raputab. Karjatus sureb mu lokkufurutud hammaste wahel, keel on kuitwanud suulakke. Ära antud, ära antud! Olen pilgu täis wääwlikollast sappi. „Ussifugu!“ — kiristan hambaid ja torman edasi, kui oleks mul korraga täita mõni ülesanne sellel pöörasel ööl.

Ah see ongi see naine, keda armastasin ja uskusin, kelle pehlikust maskist olin weedeldud ja narriks tehtud! Ka selle naise juures püherdab Hans omi tawalikka püherdusi ja jutustab siis järgmisele anekdoota, kunni see järgminegi on saa-

nud anekdoodiks. Tunnen wäriinate wiirge jookswat üle selja. Surun peo offale, see põleb. Kogu mu ihu ja hing on ainus tulekahju, sellel ööl põlen ma waremeks. Lõpetatud. Ei tunagi enam aja end Heino Runo sirgu.

Seisatan — olen wälja jõudnud mere randa. Olen sompus, hall ja rõwe. Hahelad udumassid katawad weepinna. Kuulatan mere kauget, wäsimata, lootusetat kohisemist, mille ükskõiksus ja erapooletus paneb mu were tarretama. Laisalt lofsutwad lained, lakutwad liitwast leed. Keeran ümber ja sammun tagasi linna poole, mis lamab mu ees hahelatwa elukana. Sammun teelt teele, tallan tänatwaid, mida ei tunne, ei tahagi tunda. Siis sunnib mind miski seisatama. Ma seisatan, teadmata miks, maja ees, kus elab Imbi. Kuis olen sattunud siia, mis otstarwe on sellel, bisel wõõruskäigul? Olen ma tulnud siia luurama? Rumalus! Midagi ei tea ma, midagi ei näe ma. Maja on pime ja surnud. Tuhmide akendega wahib ta mulle otsa nägemata. Tunnen järsku hirmsat wäsimust kontides, taarun jalgel. Toetan rinnaga wastu laternaposti, löön käed külma niiske puu ümber, et mitte kaotada tasakaalu. Siis nii näeb wälja see mees, keda armastab Imbi?!

Korruga kuulen wõtme krõbinat lukus, kuulen keeramise roostetanud, rasket kriiskumist. Olen korruga kaine. Kui waras kaon pimedada nurga taha. Kui ma ainult pääseksin nägemata, kui ma pääseksin sest wiimasest häbist!

Kuulen ukse awamist, kuulen ukse lukustamist, siis kuulen samme. Mu süda peksub kui haamriga. Näen mehe kogu minewat üle tänatwa. See õine kogu on Hans . . .

Nii — nüüd on kõik kahtlused selgunud, nüüd ei ole maad enam mingisugustele wankutwatele ettekujutustele. On korruga nii rahulik sest faktist. Wõtan kella taskust ja waatan: pool neli. Nüüd lähen ma koju, heidan oma woodisse ja magan kui kott. Inimene, kes kõik teab, kes jõudnud

viimse tšeni, kellel midagi ei ole enam juurelda: niisugusel inimesel on see kaunis eesõigus magada kui kott.

Mul on üksainus sootv: homme tahaksin näha Zmbi nägu. Mitte kõnelda, mitte küsida, ainult otša tahaksin waadata temale. Tahaksin näha neid puhtaid põuasiniseid filmi, palge läbipaistvat jume, seda muutumata sõbralikku naeratlust minule. Ja teada selle juures seda, mis praegu näinud oma filmaga. Di seda jumaliku komöödiat, oi seda toredat masfi naise näol!

Kaks nädalat olen hoidunud Imbist: mul on hirm näha ta nägu. Mul on hirm; see nägu ei ole milleski muutunud, need puhtad põuasinised filmad waatawad endise hellusega mu otsa ja waletawad, waletawad, waletawad. Teada Imbi filmi ja suud teise omadena, sellega peab harjuma, sellega wõib leppida. Kuid näha neid sulle waletawatena — see on hirmus. Mis mõte on, et Imbi mulle wlaetab oma suu ilme ja filmade säruga, mis eksperimente teeb ta minuga?

Hans jutustab mulle oma reisjuhtumisi naabrilinnas. Kenad mannid olewat seal olnud, on päris ära kulunud wahelduseks. Mulle pakuwad nüüd Hansu „wõidurikkad“ juhtumised suurt lõbu, ma kuulan ta kirjeldusi suure põnewusega, pärin isegi detaile. Hm, wõi nii oli see, wõi nii talitafid sina. Niisugune sa siis oled ja nii sa meeldid ka Imbile. See on siis Imbi ideaal, kes istub mu toas ja sirutab mu põrandale need pilad koitwad, mis jooksewad iga seeliku järele. Siis see on see „esimene sort“ mehi: mida rohkem nad „praktiseeriwad“, seda kuulsamad ja otsitawamad nad on. Kenake haarem peab olema sellel mehel ja Imbi on üks neist ümmardajatest Hansu haaremis. Olen mõndagi meest näinud Imbile lähenevat, mõnelegi neist ei saa keelda lugupidamisest. Nüüd on wälja walitud see parajam, see õigem ja kohasem.

Neil naistel on aga peenike nina, nad aimavad juba lõhnast meest.

Pärin Hansult, kuis on lood selle imeliku tüdrukuga, kes lord kangesti tahtis mehele minna ja mitte nii teha, kui teised targad neitsid. Hans muheneb. Wana lugu, asjad ammu juba joones. Wana eest koristatud, uuele aluski pandud — jutus oleval ringreisul. Niisugune pois on Hans.

Naeratan asjatundlikult ja heaks kiites, nagu „meeste“ wahel kohane. „Oled ikka tubli pois. Sina juba ei kingi. Meistrimees, ütelda ei ole midagi! Hansu lihaw nägu on laial naerul. „Mis seal kinkida? Naistega on nii: kes jaole jõuab, see saab, kes hiljaks jääb, pühib suu. Kinkida — mis mõte on naisele kinkida? Sina kingid, aga sinu järele tuleb teine ja see ei kingi. Urwad sa, et naine puutumata jääb, kui sina teda hoiad? Ei jää, seda ära kardada.“

Hansul on täiesti õigus. Mis kasu on olnud minu tagasihoidlikust õrnusest Imbi wastu, meie „hingede“ kolkukõlades? On ta sellepärast Hansule midagi keelanud? On ta puutumata jäänud, et mina teda ei puutunud?

Imelik idee tärlab mu peas: kui mina ka ei kingiks Imbile? Hans ei kingi, mis mõte on minulgi siis kinkida? Kui juba naine lord paratamata on „jahisaal“, siis peame jahi kõik, see on vähemalt demokraatlik. Misjaoks see tragikomöödia: üks ideaaliseerib ja ehitab templit, teine aga tarwitab seda „templit“ loomulikkude vajaduste paigaks.

Kenad perspektiivid: olla Hansuga tulevikus „ühes osasaamises“.

Mul on imelik maania, üksi olles kõnelda Imbiga. Mis kahelõnesid ei fantaseeri ma Imbiga õhtul omas kambris.

Neis kahelõnedes lahutan südant, kurdan pettumusi, puistan teravusi, haavamisi. Kuid Imbi läheduses kustuvad kõik sõnad, kõik valmis viilitud laused. Imbil on tarvis ainult korraks mu ossa waadata ja ma saan araks. Kõige kindlamad faktid saavad unenäoks ja ma ei uju muud kui Imbi silmi, mis on mulle peaaegu emalikult õrnad ja osatõstlikud.

Kujutlen enesele, meie istume Imbiga rannapingil. Imbi on armas ja lahke, mina trotslik sisemistest piinadest. Ma ütlen: „Tuleval suvel kirjutan novelli, tohin teid tarvitada materjaaliks?“ Imbi waatab mulle hirmunult ossa. „Miks just mind?“ Misfugune imelik küsimus. „Lihtsalt sellepärast, et olete väga „romaanlik naine“.“ Imbi ei tea, miks ta on romaanlik naine. Imbil niisugune süütu nägu, et tema ei tea üleüldse midagi. Ma wailin meelega, teen pika pausi. Niisugune waiimine peab küll piinawalt mõjuma.

Kõnelen:

„Tean, et peate mind näitwiks, inimeseks, kes puhta rahana kõik wastu wõtab, mis talle pakutakse. Kuid filmad on mal süiski, ärge pange pahaks! Olen näinud mitmeid

naisi, waadelnud, olen pannud tähele. Ainult natuke tähele panna ja mul on wõti nende hingeelust, karakterist. Niisugune naine mind enam ei üllata, ma tean juba ette, mis ta ühel ehk teisel juhtumisel teeb."

Imbi kuulab mind wäga tähelepanelikult. Imbi silmitses mind warjatud umbusuga. Nähtawasti et ole ta süda mitte puhast!

Ma kõnelen:

„Teie olete üks neist naistest, keda raske on kindlasse vormeli kokku wõtta. Teil on wastukäitwaid jooni, mis teid teewad problemaatiliseks. Neid wastolusid teie iseloomus ja hingeelus põhjendada oleks huwitaw ülesanne. Oleks tahju, kui niisugune tüüpus jääks kunstiliselt kasutamata.“

Imbi on tõsine. Imbi teeb wäga mõlliku näo. Milleski on tunda, Imbil ei ole hea olla. Imbi tahaks teada, mis temas siis on wastukäitwat?

Ma kõhatan paljutähendawalt.

„Teil on tehnikat end jaotada, wõite enesest anda mitu kõrwtutiseistwat kaju. Olen teist saanud ettekujutuse, mahutanud teid rubriiki — seal ilmub korraga hoopis teine inimene, kellel esimesega ei ole ühist. Olen teie kohta kümme korda rewideerinud omi ossusi. Wõin ma milleski kindel olla? Ei, teie eest ei wõi ma wastutada. Mu kujutelm teist ei ole kunagi lõpulik, ei saa kunagi lõpulik: homme päew lükkab selle ümber. Olete äärmiselt tinnine iseloom. On raske belda, mis tõde, mis teater. On huwitaw probleem: mis asjaoludel, mis tingimustel kujunes teie iseloom, teie sisemine ilm?“

Imbit hakkab huwitama probleem enesest. Imbi on huwitatud probleemi seletusest, mille annaksin mina.

„Teis on mingisugune dualism, kahepaiskus. Motiivide wõib olla mitu. Wõib olla, osalt päritus. Ma ei usalda palju neid moodsaid pärituseteooriaid, inimese moodustab peaaesjalikult ümbrus. Ümbrus, milles te arenesite, ei ole teile lubanud

firget ja otsejoonelist lastvu. Teist on saanud haraline karakter. Kuid on teine võimalus: te ei ole haraline. Teil on kindel iseloom, te ilmatvaade on ühest tükist. Aga teie sisemine ilm on kinnine, te varjate oma intiimsust; selleks näitate end teisiti, kui tõepoolest olete. Te kannate maske, etendate osi, seate end häälede seltskonna, umbruse järele. Te olete ikka nii, nagu teid kusagil ja filmapilgul tahetakse, paljundate end mitmes eksemplaaris, sest umbrus ja tema nõuded vahelduvad. Võib isegi filmapilli olla, kus väsinud, tüdinud olete omadest maskidest ja ilmute võltsimata. Kõrvaltvaatleja, kes tähele pannud neid metamorfoose, saab mulje teie püsimatusest, mitmepaifusest, saab teist mitu iseseisvat ja oma ette kujut, mis üksteisega riius.“

„Nii huvitavat juttu ei ole ma enese üle veel kuulnud,“ — tõendab Imbi.

„Üleüldse ei pea inimese üle otsustama kunagi ta suurte tegude järele. Inimene, kes tegema asunud suurt ja tähtsat, püüab rohkem, kui ta pakkuda suudab. Suurte tegude juures on inimene „kangelane“, ta idealiseerib end ja poseerib paratamata. Ma ei kõnele sugugi pühapäevasest voodrusest, isegi suurt ja eraforralist pattu tehes poseerib inimene. Kangelasfilmipildud on ikka paraad ja teater. Heroiline teater on ikka romantiline teater: ta ei anna inimest, vaid illusioone. Inimese annavad ära ta väiksed teod, äripäevased ülespidamised, detailid — nii väiksed ja tähtsusetad, et inimesel meelegi ei tule neid varjata, ta ei teagi harilikult nende olemasolu. Et inimest tundma õppida, tuleb tähele panna ta väikseid asju.“

Panen tähele Imbi argset, umbusklikku pilku, mis mind usutleb hetku. Ta hääleski tundub ettevaatlikkus, kui küsib: „Mis kõnelevad teile minu väiksed asjad?“

Ütlen asjalikult ja kindlalt:

„Teie väiksed asjad jutustavad inimesest, kes on mõnikord parem kui ta halb mass ja inimlikum kui ta vooruslik poos. Teil on küllalt nõrkust, teha pattu, ja jatkub nõrkust ideaalselt poosiks — mõne inimese nähes.“

Wari jookseb üle Imbi näo. Kuid ta kogub enese koha. Ta kõneleb juba fergelt ja naljatades. „Wäga huvitav, te olete väga huvitav, härra Runo. Selge mulle, mis suguse partneri annaksite mulle selles romaanis, mis kirjutaksite minust?“

Ma naeratan. See on üks neist küsimustest, mille olen meelega prototseerinud.

„Igatahes peab see olema laiema praktikaga mees,“ — tähendan asjalikult. „Mees, kes suudaks teile veel midagi uudist pakkuda, kes midagi on õppinud õrnuste alal.“ Imbi lööb filmad maha: nüüd teab ta, mis veldud on läbi lisse. Mis ta küll vastaks?

Kes teab? Kui ma Imbit kohtan, ei tule see dialoog, mille olen prototseerinud üfsilduses, üleüldse päetvatorrale.

Imbiga olles kõnelen asjadest, mis mind põrmugi ei huvita, ja mõllen, mis ei tule üle huulte.

Minul ei ole püstitust kirjutada Imbiist romaani. Imbi on mulle siiski ja tema probleemi ei lahenda ma kunagi.

Kuid istudes teineford õhtul oma kirjutuslaua taga, püüan paberile kinnitada meeleolusid, ühepäevaliblikaid.

Need meeleolud tulevad mu juure kui lapsed, küsimata ning teadmata miks. Need meeleolud ei ole sagedasti seotud konkreetselt Imbiga, kuigi nad on saadud temast. Olen saanud inspiratsioone ja loon, mis on iseseisev, autonoom.

Need on kord waiksed nukrad profiilita unistused, kord täidetud peetumuse libeda trotsiga, kord lihtsalt tung olla sõjakas, pateetlik. Teineford liiguvad mõtted kui gratisöödsid pallikesed, mänglevad humoori ja muretusega.

Olvan oma päewaraamatu leheküljed, asjakirjad inimese meeleoludest, kes armastab . . . Siin toim luuletust — nukruse rõõm waiksetes affordides.

*

Ma võtan wailides peosse su kitsad nukrad laed. Dõ warjab su palge — me wabele on kaswanud mäed.

On uppunud mustis ringides wäline maailm. Dõ on ka mu südames. Unistes tuiab su läsi külm.

Selles õõs, mis wäljas ja südames, leinan unenäona
sind. Koidul, wõib olla, ärgates ei tea, mis ta hind.

Weel on õõ, weel unenäod, weel on warjude wirg.
Minu on su nukrad peod : sütib ihete pürg.

Su waiksed õrned jälle piirasid mu pale, ja sirgunesid
waod otsal waljul, kui sinu pehme läte süütuil naljul on
ununud, mis tõde ja mis wale.

Ma waatlen sinu filme sinist siidi : üks metsa järw on
piirdud ripsmeist pikist. Ja wäljas koit on lilla lanarpikist.
Üeg uimalt kerib terra elu niidi.

Sind laste rada saadan koduteele. Tee ääres toom on
puistund piimadites. Ja idas päike tõuseb, trooni wõites.
Üks unund wiis on mõlgumas mu meele.

Kuid lahkudes mind salwab pime wari : ons unenäol
maine pide ? Ja äkki — nagu hirmund lambakari — on
jooksnud laiali mu mõttefide . . .

Läbi hämara õhtu libiseb wargne soow.
Mõtteis on mets, ta üle tardunud tuulte hooow.

Minu süda on lannel, hingest keeled peal.
Mõnda harrast wiisi katsun ärata seal.

Nii ma rändan hilju, täht läib minu eel.
Widewifu hõbe koidu fulmudel.

Pettumuste mäed põlewad kui lääs.
Lootus — nõder lepise — on mu wäsinud lääs.

Kalamees on järwel, wete peeglis ta õng.
Minu neitsi huuled sarlatipunane lõng.

Minu arm on hõbe sauese poti sees.
Seitse lorda sulanud sauese poti sees.

Mina olen kaste, langen su südame — till.
Tänane õõ üksainus on põõrmatu filmapill.

Ah see — twargne mõte! Tilgub kui pumbakaew
Ülgi ja õnnis endas. Kustunud päikese laew.

*

Mu suudlused on were pisarad su lumisel rinnal. Su
filmad on sulaw kärjemesti päikese käes.

Kiisja kihwade twahel twintsleb kirg kui siug. Oma sõna
torkan su südamesse kui kõwera mõõga.

Mu kihmad ratsutawad indiaanlastena üle rohllaante,
ja ma ei saa elada sinuta.

Seisab inimene alla taewa lumera, twahel päewa ja õõ
kaante: tõusmas kuu kihwtine sirp.

Tänase õõ kisendan oma kisendamise twõltwideni, kui tähed
suudlewad õisi. Kui terasnööled surmatwad nad sutwirobelise
äraandliku õõ.

Olen narr, olen bajazzo: naera! Narrikuljused lõbi-
setwad hommikuni. Siis tuleb uni, see õnnis idioot . . .

*

Ah, need ei ole enam twaiksed affordid, mis tülitwad
teinekord esile. Miski kolossid, ilmamõtted, langewad mu üle
lofku. Planeedid sulawad mu rinnas, ookeanid matawad
minu. Olen piiratud kraaterite atwauksest, sülitatwatest mu
nätku elawat tuld. Ma näen twisioone, tweriseid, tweripu-
naseid twisioone, kaon purpurisse uttu. Ma olen kui
Sisera, kelle pealuusse on Zabel lõõnud twerindõrgewa taltwa.

Selle werise talwa juures tahan ma laulda Deboora wõidu-
laulu, mu märtrihing kšendab wanatestamentliku werise
paatose järele.

*

„Kiitke Jehootwat, Jisraeli lunastajat. Kuulake, kunin-
gad, tunnustage, würstid!

Jehootwale laulan, Jisraeli Jumalale pühendan mängu.
Kes Sa wälja tulnud Seirist, oo Jehootwa, tammudes
Edomi wälju: maa wärises, taewas piserdas pilwede tiktudes
wett. Su palge ees sulasid mäed, Sinai lohus Jisraeli
Jumala näo kartes.

Samgari, Unathi poja päetwil kadusid raad, kõnniti kõwe-
raid teid: murdus walitus Jisraelis, kunni tuli — Deboora,
tulin mina, Jisraeli ema.

Ühe uue on walitud Jumal. Tapluses langesid belad,
kui kilpi ja piiki ei leitud Jisraelis neljakümnetuhande seas.
Mu süda on käskijatega, kes rahwa meele päraft. Kiitke
Jehootwat!

Kes te sõidate kaunite emaeeslite seljas, kes te istute
waipadel, kes te kõnnite teeradu, laulge! Seal, kus hoidjad
kšendawad weerennide wabel, kuulutage Isfanda õiglust, ju-
tustage õiglastest walitsemisest Jisraelis.

Siis tõttas Jehootwa rahwas alla wärawatele. Eõuse,
Deboora, ja laula laul! Saa jalgele, Barak, Abinoami poeg,
wangista omad wangid!

Jehootwa käis minuga kangelaste keskel. Ewraimist need,
kelle juured Umalekist, su järel Benjamin su rahwa seas.
Mafirist rassutasid wanemad, Sebulonist, kellel walituskepp,
Isaskari würstid läksid Debooraga, ja Isaskar oli kui Barak,
läkitatud meie järele.

Kuid suureline oli Ruuben, ta meist eraldus. Miks sa
istud latrite wabel, Ruuben, andudes karjade mõõgimisele, sellest

suureline ja labus? Gilead jäi tealepoole Jordanit. Miks on Dan oma laetvade wangis? Usfer istub rannikul ja walwab oma káristatud kaldaid.

Kuid Sebuloni rahwas julges oma hinge surma sisse, Naftali libas oma kórgete pailade peal. Kuningad astusid rinnu ja taplesid. Kaanani kuningad tulid ja taplesid Eaanakis, Megiddo wete áares: ei nad wiinud sealt wõitu! Taetwast tapeldi nende wastu, táhed taplesid omal jooksul Sifera wastu. Kiifoni oja jooksis nende wastu, Kedumimi oja, Kiifoni oja.

Mu hing, talla need fanged!

Siis tampisid tákkude tallad, wágetwate labjad libustasid waenlase kannul. Olgu neetud Merosse linn, kes puudus langelaste hulgas, kellega Jehootwa, Jisraeli Jumal.

Olgu õnnistud naiste seas Jabel, Keni mehe Eberi naine, õnnistud naiste seas, kes elawad tellides, kus otsis Sifera padu.

Sifera palus wett ja Jabel tõi temale piima, talli waagnaga tõi ta wõõrale wõid.

Dma káega haaras ta waia, oma paremaga haaras ta wajasara, ta pekssis talwa waenlase pea sisse, Sifera otsa sisse pekssis ta waia.

Jaheli jalgele wedas enese maha Sifera, Jaheli jalgele wedas Sifera enese kofku: kus ta enese kofku wedas, seal oli ta ots.

Sifera ema seisib ainal ja káendas õõsse. Miks wiibib páálíku wanter, miks jääwad rattad nii kaugele taha? Ja teised naised otsisid troosti. Ets leia nad wõidusaaki, ets jaga nad seda: tüdruk wõi kaks mehele, kirjusid, lúkitud kátteid Siferale meeleheaks, kítitud kaelaehteid Siferale meeleheaks?..

Nii saatwad hukka, Jehootwa, su waenlased!

Su arm on kui páile, ta kóuseb wágetwas ilus walituile —

Ma olen Sifera, läbitporetud waiaga otsal. Zabeli jalgele olen enese kofku wedanud; kus ma olen enese kofku wedanud, seal on mu ots. Ah, Riifoni oja, Kedumimi oja, kuis jookfete mu wastu! Kuis taplete mu wastu, tähed õifes kumerufes!

Kaduge, iverised wifioonid! Teie, wägewate labjad mu kannul, mis on mulle te tampiwate täkkude tallad? Ma olen ju Ruuben, kes puudub kangelaste seas, kes ei taple Kaanani kuningatega Eaanafis, Megiddo wete ääres. Olen Ruuben, istun latrite wabel ja kuulan sartwloomade möögimist. Olen kui Dan neetud oma laewade külge, istun kui Usfer rannikul ja walwan oma káristatud kaldaid.

*

Wõib olla, lähen pea rändama, lendan kui pääsufe wälja omast pesast. Kui lõo tõusen lõõritades taewasse, mis põuafinine Zmbi filmist.

Undke mulle paber ja fulg, et üles tähendada teekonda ei tea kuhu. Ühe wäikse reisitweste kirjutan sulle, Zmbi, muretu, õrna ja mänglewa.

*

„Kullerkupu koldsest luhast tõuseb maantee üles siniste mägede poole.“ See on minu maantee, kõikide minejate maantee, kellel ei ole lodu ja kelle tee sihita. Sa ei näe mind, armsam. Mind saadawad ainult wäiksed lambafilmad oma roosade pilludega.

Mitte sellepärast ei armasta ma sind, et su kásitwars on päewitanud küünarnukini ja úmaril ning walge õlani. Näed, seal seisawad noored kased kui edewad neitsid ja sirge kuust on korrekt, ta kumardab neitsitele ning kannab hoolt, et ei káttaks jutt looduse suures salongis. Millised ballinaeratused on päitefel!

Su rindade kollased westroosid, tüdruk, weetlevad mind, ma põgenen neist, teiste suudelduisi . . . Waata ometi: kaks haralist mäнди on langenud üksteisele kaisu, kui wanedad härrad, kes enne koitu waarutwad restoraanist kodu poole.

Imelikud on su filmad, wäike nõid; kui sind kallistada, põlewad nad kui sinised küünlad. Kellele põlewad su sinised küünlad iga õõ?

Kuis lendawad rändaja minutid looduse templis. Shtupäike naeratab juba tolmuwate rukkipõldude taga; weel wähe, langeb widewiku tina ja rääk puhastab oma kopsu läbi laia mehise nina.

Sa ei ole mulle kunagi truu olnud, süütu laps, ifka magad sa kellegagi: sinu kallistused on pillatud tee äärde, su ilu on aiateibas, neile, kes haaratwad möõda minnes. Ka mina olen üks neist möõdaminejaisi ja ma ei haara mitte. Olen aus rändaja.

Sini-punetatwad lauged kuuslede kroonid. Sinu aias õitsewad nüüd punased moonid mu selja taga.

Sammun tühjade kättega tolmusel teel, pillude ihates widewiku hõbedat, õõ diamante ja koidu waske.

Mu õõmaja on wäljal. Laman riisfelili, nägu Jumala poole: küll juba tähtede ripsmes suluwad mu filmad, mis wäsinud sinu nägemisest, Imbi . . .

Olen jätnud olematud kaheldoned, eriku unistused, olen jätnud oma päevaraamatu. Mina lähen Zmbile töörfile. Otsin üles ta wäitfe heleda kambri ja lasen enese wastu wõtta lahke, rõõmsa naeratuslega. Mis kõit ta sünnib ja on — see Zmbi lahkus ja südamlikkus minu wastu näib püüdutawat igawikku. Waenlased ei ole me miski juhtumisel. Mina ei ole Sifera ja Zmbi ei ole Zabel, Keni mehe Eberi naine. Ta halvemal juhtumisel Hansu armuke, ja need ei tapa talwaga teisi mehi, kes on sõbralikud.

Seal ma sammungi läbi sooja ja sumeda suwipäetwa, jalge all konarlised tänawakivid, pea kohal helewalged pilwewedemed safiirsinises õhumeres. On wainne, tasane, tuuletu. Hartwad wastutulijad: wäikelinna elu wenib must mööda laisalt, rammestunud. Kõik roomab ja wenib laisalt, on maine ja unine, ainult mina olen kerge, õhulik, tiitwustud. Mul on tundmus, tuleb aeg, kui inimene kõepoolest wõib lennata — propellerita.

Zmbil on wäite wainne walge tuba. Ta wastuwõtt on mulle naeratades kui oodatud külalisele. Kui lena on see naeratlew wastuwõtt armsa tüdrukü poolt! Zmbi ise on hele päikse kiir, on mahe, tasane lewad-tuul, mis astub kergelt, wargelt, sabistab lehestikku mu südames.

Zstume diitwanil, lehitseme koos albumit. Mõned raamatud käiwad käest kätte, sõrmede puutudes üleandmisel; nii

meelditu on see ja pidulik. Kumardades üle ühise raamatu kõditavad Imbi waltwitud juuksepebred mu palet. Kuis wärisewad mu erkude sugemed neil puuteil warwasteni . . .

Jutleme, naljatame, kõneleme wäikesest jubuslikest asjust. Maailm on kusagil nii wäga taga, nii tähtsuseta, teisejarguline — mis rolli wõib ta mängida filmapilgul? Minul siin diitwanil nii mugaw ja hubane, et ei wiitsi end liigutadaagi. Ei raatfi mõelda ja kõneleminegi tundub üleliigsena. Imbi lähedus on mulle mingi nirkwaanaks, õndsaks äratajumiseks endasse. Weri tuitab tasasel rütmil, tõuseb kui soe laine maguslaisalt üle kogu keha. Ja ma ei tea miks, kust kujuk mu teadwusse mõttekild, tsitaat hiljuti loetud raamatust, kus püha mees Hieronymus nõuab, kristlik neitsi olgu kurt oreli wastu ja sõõdist, kandlest ja kitharast ei tohi ta teada midagi. Kui naljatad mehed on need elatanud Hieronymused! Nad ei luba ühel neitsil pilli mängida. Kuid minu kõrwal istub moodne neitsi, kes mängib isegi Hansudega. Waat, kuhu on edenenuid meie aja kristlikkude neitsite tehnikas.

Ja siis on korraga kadunud mu nirkwaana, mu rahu, mu selgepäetwne ilutsimine. Sünk tust tõstab pea, meeleheide teeb mu meeled raskeks. Mis kaaluwad kõik need wäikesed hardused, need poetilised meeleolud? Mina kingin, aga Hans ei kingi . . . Mina idealiseerin, aga Hans . . . taewas teab, mis teeb see pois Imbiga! Kumb on meist narr? Olga mis pean ma tegema, et saada rahu, leida tasakaalu? Ma ei saa ju nii kui Hans. Kuidas ma ütlen sellele armsale, atwafilmisele tüdrukule, et kas me ei teeks üks wäike . . . ei, ei! Need sõnad ei tule minul üle huulte.

See „olla wõi mitte olla“ teeb mu raskemeelseks. Mis offin ma siit? Sellest heledast lambrist, mis elurõõmus teiste armatsemisest? Mis istun ma sellel diitwanil, mis, wõib olla, alles wäsinud teistest raskustest ja nõõtetest? Mis mõte on istuda selle armsa tüdruku kõrwal, selle piha ümber on wärsked

jäljed teistelt kätelt? Kes waatab mulle teisest süüdatud pilguga, kõneleb mulle teisest suudeldud huultega ja kelle kaelal märkan fire muljutud werijälgi. Mis ütles lord Propertius wanas Roomas: „Ennem wõib merilaineid ära kuitwatada ja inimese käsi tähti taewast alla kiskuda, kui naist tagasi hoida patustamast.“ Ja Seneca lisab: „Kes mitte armuloost märku ei anna, kes mitte abielus naistele aastaraha ei maksa, langeb naiste juures kahkluse alla, et ta orjapiigadega tegemist teeb.“ Meie ei ela ometi teisriteaja Roomas ja mis teatwad Propertius wõib Seneca meie ajast ütelda? Tulewitus ei loe ma enam neid wanu kirju: nad sünnitawad meeltesegadust oma pilleliste lausetega.

Ma rahutun kaswawalt, erkude palatwif raputab kogu mu leha. Eõusen diiwanilt, kõnnin närwiliselt mööda tuba, waatlen seinal pilti, sorin raamatuid riiulil. Mehaanilised shestid, — mõtted on lahus mu liigutustest. Ma kõnnin, waatlen, silmitsen ja ootan imet: ehk sünnib süiski midagi, wõib olla, tuleb filmapill ja mina ei kingi enam Imbile? Peab ometi midagi sündima, peab ometi midagi tegema, mis puhastaks õhku, muretsfeks selgust. Iga lord kui Imbist eemale lähen, mõtlen: tagasi pöördes sünnib see eratorraline. Aga kui olen jälle tulnud Imbile, istunud ta kõrwale diiwanile, ei usalda ma isegi kätt sirutada ta piha ümber. Mul tarwitseb ainult korra waadata Imbi filmadesse ja sellest on küllalt, et olla armas, hell ja kasin. Issand Jumal, kuidas teeb seda Hans!? Ka tema waatab ometi neisfe filmadesse ja — teeb süiski . . . teeb süiski . . .

Ei, kauemini ei suuda ma kesta Imbi toas ja wõidelda iseenesega. Igatsen wälja sest raskest, keeletust õhkonnast. Waatan kella: neli tundi olen istunud siin puunuiana! Mis olen teinud kogu see aeg, mis kadus kui pääsufese tiitwalbõl.

Eõusen lähku ja teen minekut. Imbi seisab mu ees ja waatleb naerateles mu hoolt, kui wärisewail sõrmil seon suwi-

palitu nõõpa. Siis kohtavad me pilgud üksteist, peatuvad, süvenevad. Imbi seisab mu ees, nii lähedal, lähedal seisab ta mulle, kerges koduses rüüs, hele, roosapalgene, väike pitsidega põllele ees, käsitvarred alasti. Ta naeratlus on unistav, peaaegu kurb. Näen lähedal, lähedal ta wasekollase täidlaste kaela sooja nahka, ta rinna walgeid kumerusi bluusi madalast lõikest. Ühe pilgu wiitwitan nõutult, siis jätan meelt heites jumalaga. Imbi naeratileb wäsinud, nukra armsusega.

Sammun jälle uulitsal, patitsew tera südame all. Olen raisanud päewa ja ta wõimalused, ei ole midagi teinud, midagi õelnud. On mu tundmused Imbi wastu seisew weel loif sauna taga, wõi olen üdini haltwatud inimene? Ja, Imbist eemal, tõuseb mu julgus. Ma kirun ja siunan. Ma ei oleks pidanud lünkima, ma oleks pidanud toimetama kui Hans. Aga jealsamas tulewad mulle meele Imbi filmad, ta hellus ja tasandus ja ma tunnen, kuis alaneb minus kõit pime ja sünt, kuis täidab mu hinge tasane helendus ja ma olen õnnelik, et armastan Imbit puhtalt ja healt. Ainult mõte Hansust on, mis mind teeb halvaks ja wiletsaks.

Aga kaua ei pea ma seda sisemist kõrbemist wastu, kaua ei tasta ma nii. Veel mõni aeg ja ma ei tasta enam. Põgeneda — aga kuhu?

Eemale, teise linna . . . eemale Imbist ja sellest, millega ta mind haawat, teeb walu?

See mõte näib mulle ainsa pääseteena. Kui enam ei jõua, siis laon.

Kuid esialgu tahan weel kannatada, juua selle karika põhjani. Tahan weel hinge põhjast armastada ja wihata, tunda õnne ja jälkust, üle olla enesest ja teistest.

Ma ei anna weel alla. Sirgelt, rind ees, nina püsti, sammun kodu poole.

Heino Runo päetvaraamat jutustab . . .

*

Iga päevaga tunnen kaduvat põhja oma jalge all. Kõige selgemad ja kindlamad mõisted kipuvad segi. Ja Imbi on mulle sfinks.

Ma istun nüüd vabadel tundidel kodus. Olen seliti woodis ja ajus puurib mõte. Imbi, Hans, Heino Runo. Kolm inimest omaette. Üksikult väga selged kujud, piirjoon- tega. Aga kolmekesti kokku — arusaamata keemiline ühendus. Millega see lõpeb?

Loogika ütleb mulle: sa ei pea kannatama Imbi lahusti, naeratlusti. Sulle peab vastik olema Imbi süütu, väga mask. On ju seesama nägu, millega ta nüüdsama tulnud Hansu juurest, ja mille ta, võib olla, juba järgmisel tunnil kannab vastu Hansule. See on ometi selge. Aga süiski ma ei tea, kas see nägu Hansule minnes on teisiti või seesama. Mis ma küll selle eest ei annaks, et lord näha seda nägu Hansu õla najal!

Minu ülespidamine nõuab sirget joont. Olen küllalt kõitunud kahe ilma vahel. Nüüd tahan iga jammu peal Imbile näidata, et tema minule ei tule arvesse.

Kui ma ometi mõistaksin, miks Imbi minule hea on ja mis mõte sellel on neil tingimustel . . .

Ma ei saa Imbi vastu farm ja ükskõikne olla. Ma armastan teda ja ta headus ja lahusus teevad mu nõdraks.

Täna lõunal tuli ta mulle vastu pargi kõnniteel ja seadis mu istuma enese kõrvale pingile. Nii lähedal istus ta mulle, et veri mu pähe tõusis ja ma vihastasin enese üle. Püüdsin olla jabe, ükskõikne, puine. Aga ta wagusad armsad silmad sulatastid mu jäise maski.

Imbil oli läes paks romaan, meie jutt ristles tundmuste üle mehe ja naise wabel. Imetlesin, kui ühised on meie waa-
ted Imbiga, olgu see kunst wõi elu ise. Muidugi teoreetiliselt. Sest tegelikult on ju Imbil Hans. Lahkudes andis Imbi mulle wallatu näoga ühe komptvekki. Nii siis, minuga käiakse kui lapsega ümber, kellest saab wabaks — komptveki!

Olin eile õhtul pidul. Heategew pidu, mille korralda-
jaks olin Hansuga. Ei olnud weel eeskawa lõpul, kui Hans teatas, nad lahkuwat Imbiga; kas ma ei hoolitsaks üksi kõige eest. „Waeneke“, — ütles Imbi südamliselt mu lätt surudes, — „teie peate weel süia jääma!“ Ma waitisin. Mis õigus on sellel tüdrukul minu üle halatseda. Hilja õõse koju minnes mõtlesin: minust on ometi niigi palju head, et Imbi aegsamalt wõis õnnis olla. Weri kifendab, kuidas sa istud üle keskõõ ja ei ole saanud ainuslti suudlust teiste inimeste pärast. Heino Runo ei ole sugugi ülekarune inimene, teda wõib teineford kasuga tarwitada!

Ühel õhtul, kui enese riidest lahti võtsin ja taskutella üles teerasin, tuli meele, et olin täna saanud Imbi koju. Miks ta lahkmisel mu lätt kauemini pidas, kui tarvis? Miks ta mulle rõõmsam ja lahlem oli, kui teenisin oma demonstreeritava ükskõiksusega? Või peatvad naised üleüldse lätt kauemini, ka siis, kui ei ole mingisugust põhjust?

Kustutasin tule ja pugegin waiba alla. Milleks kõik need küsimused! Igaüks on nagu tahab . . .

Uni tuli pehme ja soe. Langes tiheda linikuna kulmu-
dele, kadusid nägemused naisest, kelle põuasinised silmad
mind liusanud, kelle käsitvarred teinud mu rahutuks. Ma-
gaw inimene on asi iseeneses.

*

Rägin Imbit kinos. Kristus viimases reas, ta taga seisis Hans wormiliku kaitseinglina. Tundsin Imbi pillusid mu kullal, aga tagasi ma ei waadanud. Waheajal jutlesin ta lähedal tuttavatega, Imbit ei teinud ma wälja. Imbi ja Hans lahkusid enne lõppu. Neil on selle asjaga viimasel ajal nähtavasti suur rutt. Otsustasin Imbit kaks nädalat „mitte näha“, selle trahwiks, et ta Hansuga enne eeskawa lõppu oli lahkunud . . .

*

Istun kodu ja ajan Imbiga juttu. Miisugust juttu, kus Imbit ei ole minuga ja mina kõnelen siis mõlema eest.

— Märkan, härra Runo, et teie mind meelega enam tähele ei pane.

Ma naeratan.

— Inimene on mõistusega olemus; mis ta teeb, sellel olgu mõte. Milleks pean teid tähele panema ja milleks on teil minu tähelepanu tarvis?

— Ma ei ole siis teid väärt?

— Vääratus ei puutu asjasse. Teil on teisi ja teistsuguseid tähelepanemisi, milleks siis see minu ülearune?

— On küsimus, kas need teised tähelepanekud soovitavamad on?

— Muidugi, olete naine ja naine nõuab igalt mehelt tähelepanu. Kuid mina näen küsimust enese seisukohast. Keegi on teie peale juba „patendi“ võtnud, mina võin ainult loobuda. Mõnda grenadeeri mängida, kes siis välja kutsutakse, kui teist käepärast ei ole — see „teenistus“ ei paku huvitust. Mis on siis patendi all olevas naisel veel üle jäänud . . .

— Arvate, et „patendi“ all olemine naisi alandab?

— Selle järele, kes see naine on ja kelle „patendi“ all ta seisab.

*

Täna harutasin jälle „taktika“ küsimusi. Kas olla Imbi austaja refertwis, või lüüa kõige peale käega. On digem kõige peale lüüa käega.

Uga teineford tõuseb kahtlus: kui Imbi süiski mind armastab ja wahelord Hansuga ainult sellepärast edasi kestab, et ma süstemaatiliselt Imbit keeldun, tegutsemata olen. Kas mu karedus ja jahedus Imbi vastu ei ole ülekohtus. Selle asemel, et Imbit Hansu küüsisit päästa, lüükan ma ta lahused ja wastutulekulud minule tagasi!

See tähendaks siis — Hansuga võistlema hakata — ei, ei, ei! Enne peab Imbi oma wahelorra Hansuga lõpetama, alles siis . . . alles siis . . . Kui Imbi see on, kellena mina teda pean, siis likvideerib ta ise lord selle Hansu. Ja kui ta ei ole see . . . millest ma siis rahutun?

*

Minul on Imbi vastu mingisugused kohtu-uurija kalduused. Panen tähele maailfemaidki asju ja teen sellest

järeldusi. Geisame Hansuga pidusaalis kõrvu, on tants, daamide valikudigus. Näen tulewat Imbit meie poole, mõtlen: kumma ta nüüd valib? Imbi kusse saan mina. Tantsime peaaegu sõna lausumata, mitte laua. Järgmisena kutsub Imbi Hansu.

Siis istume Imbiga koos, ta on mu vastu eriliselt tähelepanelik, ütleb mulle isegi komplimenta. Ma ironiseerin ta lahkuste üle. Nagu ma ei teaks, kui väikest osa talle etendan! Imbi protesteerib. „Kas ma ei kutsunud Teid esimesena tantsima?“ „Tingimata esimesena, selleks olete küllalt diplomaat. Mees on otsekohene, ta valib esimesena selle, keda ta ihaldab. Naine valib esimesena selle, kelle abil Ta omi tundmusi varjab teise vastu — ilma ees.“ Imbi naeratas, wangutas pead, kuid ei waielnud vastu. Ta saab isegi aru, et näen teda läbi. Mul on nüüd ka selge, miks ta seltskonnas Hansust palju wälja ei tee ja rohkem minu lähedust otsib. Seda teeb naine siis, kui tal sellega, kellest seltskonnas eemale hoiab, on teistsuguseid, küllastatavamaid kokkupuutumisi ja kui ta awalikkuse ees neid küllastatavamaid kokkupuutumisi peab tarwilikuks warijata. See on ju seesama põhjus, miks mees ja naine seltskonnas mitte ninapidi koos ei istu, waid kõrwal meelelahutust otsiwad. Neil on ju kodu selleks palju tänulikumad tingimused.

Euleb meele weel üks teine moment. Imbil on püstiwad huwid kirjanduse vastu ja meie kõneleme raamatuteft, mida loeme. Olen Imbilt teinekord mõnda lugeda saanud. Küsin, kas tal praegu midagi uudist on. Ei, Imbil ei ole praegu uudist. Mis on, seda olen juba lugenud. Ja, olewat weel mõned teaduslikud raamatud, kuid need ei sündiwat minul lugeda. Wiimane tähendus on kelm, heasüdameline pilge ja Imbi punastabki ise selle juures.

Nii, nii! Mind peetakse mu tagasihoidlikkuse pärast alaealiselt, kellele kõlbab anda ainult nooresoo wäljaandeid.

Kuis siin osad wabetunud. Kui meie jutt lunagi wähe pikandiks muutub, mida küll õige hartwa sünnib, siis on Zmbi aktiivne pool ja mina olen see süütu ja häbelik neitsi!

Järgneb: Zmbi ei näe minus meest, olen talle paremal juhtumisel meeldiw laps, keda hellitatakse emalikkude õrnustega.

*

Olen hakanud tähele panema, et Zmbi raskeemsemaks muutub. Tal oleks kui mingi kivi südame peal ja ei ole seda kuhugi weeretada.

Waene tüdruk, minul on temast südamest kahju. Mis armas naine ja kuis ning kellega ta enese ära raiskab! Ta naeratused on wäsinud, ta hääle teembr on nukrustunud, suunurgal on süwenenud kurbuse joon, ta filmades loen alistumise melankooliat. Ribedus ja mõrudus kaob mu hingest seda nähes, ma tahaks aidata ja ei tea kuidas. On seal weel üleüldse wõimalik aidata.

Smelik, mõllen teineford, seal läheb nüüd see naine oma koormaga. Tal on kõik hingelised ja kehalist omadused, et weedelda tõsist, sügawat, ilujanulist meest. Olen ta ümber ja lähedal ikka näinud mehi, kes otsisid ta poolehoidu. Nii mõnegi haarawa käe on ta tagasi lüüdnud, et hoiduda ühele, ainsale, paremale. Uasta aasta järele on ta laitsenud oma au, ilu ja puhtust näljase meeskarja ees. Ja milleks? Kellele? Kõige tawalikumale juhuse- ja korraootajale, keda ma omas elus üleüldse tähele pannud! Eihthalt süda läheb täis selle peale mõeldes. Lapse wiitsu kuluts sellele rumalale tüdrukule — isaliku käega!

Mäletan, hiljuti etendati Hauptmanni „Rose Bernd'i“. Zmbi on agar teatrisläija. Kuid etenduse eel luges ta läbi selle draama — ja ei tahtnud enam minna. Kuid Hans tõi talle pileti ja ta läks siiski. „Ma tean, olen peale etendust

rõhutatud, kuid olgu!" Ja ta tegi käeliigutuse, mis allub saatusele. Nägin teda etendusel istuvat Hansu kõrval, allalaskunud otsaga, linnine ja sõnakehv.

Waheajal Imbist mõõdanedes pidas ta mu kinni ja küsis: „Mis te arvate Rose Berndist? Kas niisugusel tüdrukul on veel õigus teisele minna?" Waatasin Imbi murehelladesse filmisse, ta hääle toon lõi mulle südamesse. Tundsin korraga, et mu ütelsest palju ripub, et minu arvamine millegi pärast väga tähtis ja mõõduandev on, et ma selle tüdruku koormat pean kergendama. Ma naersin muretult, lõbusalt, kuigi mu süda tumedas walus kofku kiskus: „Muidugi võib, ta on ju hea, armas tüdruk ja mitte oma süü pärast..." Kuid palju võis sellest küsimisest järeldada, pidasin ühe pilgu selle küsimise isegi warjatud, sondeeritavaks näpunäiteks minule. Kuid õõsel, üffi koju minnes — Hans oli Imbit saatma läinud — naeratasin juba oma illusioonide üle: mitu kord ma end veel petta tahan, enne kui „lõõg täis" !?

Kuid üks on selge: Imbil on kriis. Millega see lõpeb?

„On see tõsi, härra Runo, teie lahkuvat meie linnast?“
— küsib Imbi ja waatab mulle uurivalt otsa. „See ei ole kellegi jutt!“

Isstume mere kaldal, samal pingil, kus kohtasin kewadel Imbit, lugedes Keshserling'i „Laineid“. On warajast sügiste tunda õhus. Taewas selge ja karge. Kaugele randade piirjooned teratwenevad erilise selgusega. Selged ja sügisesed on ka Imbi pöuastinised silmad. „Ja, mul on nõu lahkuda sellest linnast.“

Waiime. Waatan rahulikult, otsufekindlalt merele, tundes enese peal Imbi küsitwaid filmi. Silmitsen wargfelt ta kingistud jala nobedaid, kärstituid puurimisi liiwasse, ta sõrmede närwilist mängu rüpes — mis kõigest sellest kasu? „Mis mõtted teil ka pähe ei tule!“ Naeratlen ükskõikfelt, mingi sisemise, warjatud rõõmu tundega, täis nukruse, meeleheite teratwaid offaid. „Olen tüdinud linnast, inimestest, kõigest . . . tarwitan uut õhku, uut ümbrust.“ Imbi wangutab imetledes pead. „Ja kahju ei ole lahkuda pörmugi?“ Ei, millest minul peats olema kahju? On mind siin midagi sidunud, on mind siin kellelegi hädapäraast tarwis? Mis maha jätan, on juhulik ja unustaw. Homme enam ei mäletata.

On magus walus Imbile welda seda tõtt. Ja, kui Hans lahkuks, see oleks hirmus, aga mina? Taewas, kellele olen ma midagi olnud? Wiimase ütelse teen ainult enesele.

„Kahju,“ — ütleb Imbi murelikult, — „olite hea seltsimees. Teiega oli nii hea ja mureta olla. Saime ju üks-teisega hästi läbi, eks?“ Viimased sõnad ütleb Imbi rõõmsalt, kiirelt ja põõrab küsitvalt oma armsa näo minu peale. Ma waatan jälle rahulikult merele, silmitsen kaugete randade teravaid kontuure. „Ja, muidugi, meie ei ole riitunud.“ Imbi saab jälle elavaks. „Tahate näha uusi kofti, uusi inimesi, kes paremad kui meie siin?“ „Uued kohad, uued inimesed on paratamatad. Kas paremad, on küsimus. Mul ei ole nende paremust tarwis.“

„Kui karm ja wali!“

„Lihtsalt — tülpinud . . .“

„Vaadake,“ — ütlen ma ja silitan paaril korral Imbi kätt, mis puhkab pingi äärel: „ma kopitan siin ära, sammal kasvab peale. Muidugi, mul oli oma kindel tegevuspõld, töötamine seltsides, kirjandus . . . oli ka ringike inimesi, kellega läbi käia, aega viita. Aga kõige selle keskel olen jäänud üksikuks, üleliigsaks. Ma ei paku ise enam kellelegi midagi uut ja vastu ei saa ma ka midagi. Tühjus kogub hinge, ei ole midagi kellegagi jagada — misjaoks siin edasi kiratseda ja raisata oma paremad aastad.“

Imbi kuulab mind suure innu ja osatõduga. Ta on puudunud mu tooni nukrusest, hingelisest hallimeelsusest, märkan ta silmis isegi kahtlast nestet: on siiski natuke kahju minust sellel heal, õnnetul tüdrukul!

„Oise uudisena on kuulda teilt sarnaseid sõnu. Teie rahu, tasakaal, silmnähtav resignatsioon, kõik see kõneles sellest, et heal meelele olete üksi ja endas, et teil sügavamalt tarvidustki ei ole teiste inimeste järele, keda ainult sallite. Ja nüüd see meeletibedus . . .“ Ma tõmban sügavalt hinge, mul on häbi, et olen enese paljastanud, kuid sattudes lord piinlikku seisulorda, surun läbi hammaste, kuid siiski läbipaistva, kerge enesepilliga: „On üks tõug inimesi, kes sarnanevad väga tutta-

iwale ja mitte aukartust äratavale koduloomale. Tunnete seda kõneläanu lambast, kes mitte suud lahti ei tee, kui teda tapale wiiaks.“ „Ärge kõnelge nii,“ — hüüab Imbi kohkunult. „Hea küll, siis ma waihin.“ Hiljem ütleb Imbi: „Uskusin, et teilgi siin keegi on, kelle pärast maksaks olla.“ Ma punastan, waatan järsku üles, kuid nähes Imbi silmi, olen selgusel, et siin mõeldakse kedagi teist. See toob mulle rahu. „Mis mind seob, kellega? Seal, kus seda arwatakse, ei seo mind midagi, ja kus seda ei arwata, seal ei tehta illusioone.“ Imbi punastab ja waihib. Ka mina waihin. Olen enese peale wihane, et pillasin üleliigse, asjatu sõna.

Saadan Imbit ta koju wärawani; kogu tee oleme mõtlikud ja sõnakehtwad mõlemad. Pakun lahkudes talle käe, ta wõtab selle wiitvitades. Tunnen, Imbil oleks mulle kui midagi öelda, kuid ei saa sellega hakkama. Kergitan kübarat, pööran selja, kaugenen tasi mõned sammud, miski pärast waatan tagasi. Imbi seisab endiselt, liikumata, naeratab mulle. „Olete täna õhtu waba?“ Ja, ma olen täna õhtu waba. „Tulete ehk jalutama?... õhtu töotab ilus ja selge.“ Imbi ettepanek on imelik: weel kunagi ei ole meie jalutama läinud õhtuti. „Ilus ja selge, wiist küll. Kuugi tõuseb, kui ma ei effi.“ „Ja, ja,“ — ütleb Imbi, mõeldes kui hoopis mujale, — „siis tulete?“ „Hea meelega.“ „Kannas, ja?“ „Kannas.“ Mulle teeb see täpipealne kofkurääkimine nalja. „Kell pool üheksa, on teil aeg kohane?“ „Ja. Tänan!“ Kergitan jälle kübarat ja sammun tuttawat kõnniteed. Ma ei mõtle millegi üle järele, ei selle üle, et Imbi mulle õhtuse kofkufamise nimetas, ei selle üle, miks ta seda tegi. Olen lahkuja — nüüd on see mulle ükskõik.

Kergetel sammudel astun tuttawat kõnniteed, mis wiib Imbist eemale, eemale. Weel mõned päewad, siis ei ole seda kõnniteed, seda Imbit ja seda komböödiat. Sammun ja tunnen, et saan lahkumiseega päewangelafeks.

Kõnnistlen kergeil, muretuil sammel ranna poole. Imelik, kui lahendavalt mõjub mu tundmuste kääritvasse laaosse see lahkumise trots. Mul on inimese julgus ja muretus, kes põletanud enese järel kõik laetvad. Waba, waba! Sataalne wabadus, fatalisti muretus! Ja see sentimentaalne kurbumine hinges, mida hellitan, teda maitseades esteedina . . .

Joobun oma sammude muretuft rütmist. Wilistan lõbusalt hämarasse. Kabel pool teed saadavad mind kaskede read auwahtidena. Milline triumf! Ja Imbi ootab mind rannal. Täna, homme, ülehomme on mu sammel weel üürilised sihid, wiisakad sihid. Pea tallan wõõraid, sihita teid. Ja mul tuleb meele luuletus, mis kirjutatud lord ühel muretul pilgul, kabe pimedada piina wabel:

Kust ma tulen ja kuhu läen?
Lained pillutwad wahtu.
Ja kui ma waitides seisma jään,
Ei ole millestki kahju.

Leian Imbi ranna-pingilt. Ta tõuseb üles ja tuleb mulle wastu. Tal on seljas see kitsas põuasinine rüü, milles ta istus lord heinamaa rohus lähara männi all. Ta on kui pikem ja sirgem selles kitsas kleidis, ta noored, elastilised wormid on teratvalt toonitatud. Ta kõnnib mu kõrwal, wähe

kumargile, näen ta wafekollase kulka sooja nahka, peente tuha-
höbedaste udemetega — nii lähedal kõnnib ta mulle. Kübara
serw warjab ta otsa ja silmad, näen ainult ta walget pehmet
lõuga, kitsa otsejoonse suukesega, mille naeratluses nukrus ja
abitus. Mis saan mina sinna parata!

Kõnnisfleme waitides tuttawail teil ja alleil. Widewil
tiheneb. Mereklaas tuhm, lääs kustunud taga pilwi. Lõhu-
tud pilwesagara wahelt tõuseb järsku ehatäht, suurelt ja täht-
salt, et kaduda uude unustusse. Laiß tuul ronib ja roomab
puie kroonides. Täna ei ole rannas muusikat, täna ei ole
rannas inimesi. Täna jooksewad kõik teed tühjusse ja unus-
tusse.

Emal pöödsastiku ääres mustendab pink. „Istume,“ —
ütleb Imbi, — „olen kõndima laiß.“ Muidugi, milleks see
waeto, meie wõime wäga hästi ja korrapäraselt istuda. Piltwe-
sagar loodes on saanud sulama. Esimesed arad tähed wil-
gutwad wõlwidel. Tuul tufub lehestikus; kui ta ärkab ja teise
külje pöörab, on kuulda sügise ohleid. On jube, me istume
Imbiga toomale. „Kahju, et tulin polituta,“ — ütleb Imbi.
Käputan pead. „Me pole subkrust!“ Imbi naeratleb kinni-
tawalt. Mis armas, otsekohene, tasane naeratlus. Hansuga
naerab ta muidugi teisiti. Nüüd on Imbil natuke jube ja ta
poeb mulle õige lähedale, muidugi ainult jaheduse pärast.

Olen ükskõikne, hooletu. Tulgu mis tuleb, mina lätt
millegi järele ei siruta. Selle kokkusaamise on sfseneerinud
Imbi, tehtu ta temast siis mis tahab. Ah, kui mõnus on
istuda muretu, lohusteta, sidemeteta, sirutada koitwi üle kõnni-
tee, selg wastu pingi tuge, läed püksi taskus, mis maksab
maailm? Maailm ei maksa krossi. Ja Imbi ei maksa krossi.
Ja mina ise olen mees pool muidu. Niisugune tuju on minul
see õhtu.

Waata, waata, wõi Imbi tahab olla mulle hea, Imbi
istub mulle lähedal, lähedal (selle jaheduse pärast!), ta puus

rõhutatud mu puusasse, külg küljele, ta põlvel on minu põlvega üks dramaatiline dialoog. Mis sa aga ütled, meist Imbiga saaksid wiimaks weel näitelirjanilud! Ma tean, õhtune naine on kardetatav, teen wäikesi taganemise liigutusi — strateegilistel põhjustel. Kuid waenlane on kannul. Di, neid tüdrukuid, tüdrukuid, kõigile tikutwad nad midagi andma mälestuseks.

Ja siis see kuu, see wana õõwaht! Laialt ja maotalt tõuseb ta wasepunane turi wete tagant, tulekahjutades silmapiire. Isand Sumal, sarnast kuud ei ole ma warem näinud! Nii suur, kohutatav, ebamäärane, nii uskumata on ta saamine ja tõus, et wahime teda Imbiga kui imet. Kiirelt kerkib see werine pall, kõrgeneb, wäheneb, kahwatub. Nüüd ta, kelm, kerinud enese noore sagara kuuse latwa, naeratleb meile kui punapõskne wallatu jõmpsilas. Imbi wahib seda ilmutist suuril silmil. Siis heidab pilgu minu poole, naeratleb, mu seisuforda nähes, ja hüüab: „Taewas, olen teid kõrjunud peaaegu üle pingi otsa! Noh, olen aga mina täna pealetikkum!“

Tõepoolest olen nihkunud pingi wiimasele serwale. Waatlen Imbi kuupaisstel sädewaid silmi, kahwatut palet, kuulatan ta wallatut naeru. Hm, see naer on peaaegu kui Hansuga. Sügawa lõikega kufal walendab pilgu mu waate ees. Beetlew, uimastaw aroom walgub mulle ta juustest, riietest. Tunnen Imbi kehas kerget wärinat; on see jahedusest wõi millest? Kui soe ja truu on see noor paindutu keha mu külje wastu! Ja korraga on mul selge: täna läheb see teisiti. On õõ. Kuu on tõusnud kõrgele ja hõbetab meid oma resigneeritwa luulega. Kõik ilm on täis hõbedat ja waikest. Kauge meri nuriseb kui kass, kes ihaldab silitusi. On tardunud kõik, jäänud kuulatama. Ma kuulen enese ja Imbi südame tuffeid. Kõik on waike ja tühi — ainult meie Imbiga istume sellel unustatud planeedil, ainult meie — mina ja Imbi.

Sellel filmapilgul löbn kae ümber Zmbi piha, mehiselt, vastupanemata, võtvalt. Zmbi on pilgu ehmunud, ta püüab wabaneda, kuid juba on mu teine kafi klambriks saanud. Nüüd on ta mu kaenlas, lõpulistult, pääsmata. Tunnen oma käte all kumeraid, sooje, tussuvaid rindu — ah, mis uhked, nõtked rinnad on sellel tüdrukul! „Mis te teete . . .“ — fofistab Zmbi ja selles, kuidas ta fofistab, kuidas ta end püüab wallandada, märkan ta poolehoidu sellele, mis teen. Mu naer on kuitu, närtwiline. Midagi ei tee ma, mis talle enne ei ole tehtud! Heideke, see wäike wallataw kaeneldus — mis on see selle kõrwal, mis teeb Hans . . . „Laske mind, te teete ju haiget, metsik pois!“ Haiget — ei, seda ma ei taha. Mu käed lödwenewad, wallandutwad, me istume jälle, külg küljega, käed süles, ainult üks neist on enesest mõistetawalt ümber Zmbi piha. Mis tore õõ! Kui kena ja muretu istuda kabelesti, wahtida õõsse ja enesesse, tunda sooja ihu lähedust läbi riide.

Siis tunnen korraga, Zmbil on mulle küsimus. Tunnen seda ta leha hoiust, ta filmadest, ta suust, ta naeratusest. Ja minus tõuseb ärewus. Nüüd selgub, selgub . . . ja mul on hirm selle tulewa ees. Ma tahaks korraga, et oleksin kodus ja magaksin woodis. Et oleksin lahkunud sellest linnast. Veel parem: mind ei olekski enam üleüldse. Zmbi ütleb: „Miks te seda tegite?“

Ma waitin.

„Kas sellepärast, et keegi teine minuga, teie arwates, teeb ka nii? Et minuga nii tehakse?“

Mu meel on korraga täis libedust. Kõik wanad piinad lödwad korraga lõktele.

„Milleks nimesid nimetada . . . ma tean, mis teiega sünnib ja kelle poolt.“

Zmbi film wiilksatab korraks mu poole, wajub ja wiilksatab weel. Siis ütleb ta madalal, põnewusest wärisewal hää-

lel: „Delge mulle, on teil see ükskõik, kellega ma olen ja mis minuga sünnib?“

„Muidugi ei ole!“

Mu hüüd on kui karjatus. See lause on lennanud kui kord pudeli kaelast, pressi alt. Olen hirmunud ise oma hääle kõlast. Ja siis on mul korraga häbi sellest tunnistusest, sellest nõrkusest. See on ju armuavaldus! Ja kui nüüd Imbi ütleb . . . ei, ei, ei, siis jooksen ma ära ja Imbi filmad ei näe mind enam kunagi, häbistatut.

Siis tungib raske, lõikav ohe mu kõrva. Imbi on kumargile lastunud, Imbi käed puuritavad ükskiist süles, ma ei näe temast filmapilgul muud kui selga, mis kõver mingi üle jõu raskuse all. Ah, see ohe, mis tungis mulle üdini. Mis on siis sündinud, mis saab nüüd? Mul hakkab hirm selle kumera, waitiva selja ees, selle tüdrukuga ees, kes korraga põõrnud mulle selja.

Mu käsi otsib ettevaatlikult Imbi pihta; see on korraga nii puine, võõras, kalf. Mu arad lähenemiskatsed jäävad kostuseteta. See haavab mind, teeb mu araks, umbusfliktuks. Ah nii, minult prototseeriti armuavaldus ja nüüd istun ma kui narr selle tüdrukuga selja taga. Kui tigu poen tagasi oma karpi. Jääb üle ainult pilge, humoor.

Siis tõstab Imbi pea, põõrab kogu kehaga mu poole, ta filmad on korraga nii suured ja niisked. „Vaadake mulle otssa!“ Milleks? Tahab see tüdruk nüüd mu filmist lugeda, mis juba ütlesin sõnades. Ma ei ole veel vastust saanud ja juba nõutakse mu armuavalduse lordamist. Püüan Imbi filmad enesele kerge, wallatu naeratusega. „Mitte nii!“ — hüüab Imbi. Ma naeratan edasi, pilge ümber suu. „Ah, ei!“ — hüüab Imbi ja tõuseb üles. Järgnen ta eeskujule.

Jääb ainult — koju minna. Kuu on kadunud piltsisse. Teed on pimedad ja udused. On külm, wäriseme mõlemad. Siis hoiame kätest ja teeme kiire jooksu. Sooja saades kõn-

nime edasi. Omandan paremaga Imbi puitlewa piha. Mis pingil, oli minewil. Zookmine on erutanud me were woolu. Oleme korraga muretud, ferged, wallatud. Mis oli, on nali. Ja homme õhtuks nimetame uue kokkusaamise. Seeford teen ettepaneku mina.

Siis olen üffi, sammun tuttawat teed kodu poole, tallan neid kiwa, mis pea jätan maha — ühes Imbiga.

Kodus ütlen enesele: Kõik on lubatud — ainult mitte loogiliselt mõelda. Loogika on niisugune õpetus, mis teeb inimese nukraks ja õnnetuks.

Las' minna!

Färgmine päev on vihmane. Ma otsin Imbi üles ta lodus. Istun nüüd wabamalt ta kõrwal, wõtan juba julgelt ta kää, ta piha, ta istub isegi tõrkudes mu sülle — natuleseks ajaks. Kuid kõik need õrnused ja wäikesed kallistused kannawad wallatamise, hullamise, naljabeitmise laadi. Mina ei julge, peale eiladhtust waitiwat „korti“, anda sellele tõsiduse ilmet ja Imbi, näen, ei taha ka kõigesse sellesse panna tõtt. Niipea kui end unustan ja sügawama tõsidusega silmapilgule andun, muutub Imbi keelawaks, murelikuks ja endasse pugewaks.

Ma mõtlen : mis nõidus see on ? Millega seletada neid tõrkumisi ? Ei ole ta harjunud õrnustega ? Nii rumal ma ei ole, nii naiv ma ei ole. See, mis mina siin julgen, on ainult esimene aste, eelmäng ; Hans juba nii wähega ei lepi, Hans on siin ammu jõudnud palju, palju kaugemale . . . Olen ma Imbile wastik ? Ma wõiksin oma pea pandiks panna, et ma wastik ei ole ; Imbi sümpaatia on minu wastu nii kindel, et igasugune kahtlus on naeruwäärne. Mis jääb siis üle ? Minule loogika : ma ei lesta Hansu kõrwal. Hansu pärast keelutakse mulle, Hansule hoitakse kõik ja minule pudenewad need jubuslikud loorulesed. Aga millest on siis Imbi nii murelik, nukker, miks ta mängib mingit traagilist kaju ? Milleks kõigest juurelda ! On küllalt, et istun Imbi kõrwal, et tohin suruda teda enese wastu, et meil mõlemil on nii hea.

„Ega see kaua ei kesta,“ — ütleb Zmbi, püüdes maha libiseda mu põlvedelt. Waatab oma puhaste nukrate põuasinate filmadega mu otsa. Jään kuulatama. „Mis ei kesta kaua?“ Zmbi wangutab pead. „Et minuga olete.“ Mis tahab ta sellega ütelda? „Lahkute pea, siis on lõpp ja — unustud.“ Ah nii, ah nii. „Arvate? Uga kui see ei ole nii?“ Zmbi suu on trotslik, ta pill on korraga wali, käs-kiv. „Muidugi on see nii. Ei võigi, tohigi teifiti olla.“ Ütlen: „Halb ja kuri Zmbi!“ Zmbi raputab pead. „Küll me juba näeme, küll me juba näeme.“ Ma osatan ta sõnu järele ja painutan tõrkutva, kangelaelse tüdruku sügavamalt oma kaenlasse. Hoian teda kui last süles, paremaga põlvist, pahem käsi pea all. Väsinult ja raskest puhkab tüdruku soe keha mu süles, mu kätel, filmad kinni, huuled hellalt avatud. Mis see küll on, miks see andumine ja tõrge korraga, et ei mõista, kus algab üks ja lõpeb teine? Nii oleme kaua, meeliskleme tihenevas wõidewikus. Siis surun Zmbi tugewamini, järskult enese kaenla. „Laske mind!“ — kuulen oma kõrwa juures kuuma, kõrwetatavat sosinat. Mu käed lödwenewad. „Laske mind“ — häälitseb Zmbi kui unes. Ta ei tee wähe-matti katses wallanduda mu kätelt, mis teda ei paelusta. „Zmbi!“ — sosistan ja kumardan ta näo üle. „Zmbi!“ Tüdruk ei wasta. Zmbi ei kuule, Zmbi ei näe, Zmbi huuled on awatud kutsuwalt ja kaitseta. Kumardan ja langen janunewa suuga neile unelewaile, kutsuwaile huultele. Paar sekundit on, kui peatuks aeg, kui sulaks kõik üheks, lahutamatuks: mina, Zmbi, maailm. Siis läib kutsatus tüdruku liikmetes, järskult wabastab ta suu mu huulte klambrist. Ma tahan suudlust korrata, kuid saan tugewa meeleheitliku tõule wastu rindu. „Äsja nii andutw, lõttw keha on korraga wali ja kange kui rauast, piht puine ja paindumata. Zmbi kõuseb mu sülest ja istub eemale, diiwani äärele.

Piinlik waihus lahutab meid mõneks minutiks, lahutab külma, kerkiwa wahemüürina. Mu peas sähwatawad mõtted ristamisi kui walgud. Mis see nüüd on? Olen ma astunud üle piiri, olen ma haatwanud oma ülespidamisega seda tüdrukut? Rumalus! Küllalt ettewaatlik olen ma olnud, küllalt tahtiline ja tagasihoidlik. Kui kaua olen ma wiitwitanud selle suudlusega, et mitte olla labane ja pealetikkuw. Mu ettewaatus ja wiitwitus ulatab ammu juba naeruwäärjuseni; seda, mis mina praegu julgesin, julges Hans juba esimesel tutwuse õhtul. Mis tähendab siis niisugune ülespidamine Imbi poolt? Ta ise prototseerib ja kui ma järele annan, siis alandab, häbistab ta mind oma tumma, põhjendamata tõrlega.

Ah, wõõras, wõõras olen ma siin, wõõras on mulle see tüdruk ja wõõras on see tuba. Surun hambad kokku ja waihin. Mitte üks sõna ei pea enam tulema üle mu huulte. Siis tuleb meele, kuis Imbi kogu aeg wäsis mu süles, mu kätel. Kujutledes kõrwalt waatlejana seda pilti, naeran eneses sifemise lõbutundega. Ah seda naist, oi seda tüdrukut! See naine lubab mind õõsel oma tuppa, magab minu süles — ja on pahandatud, kui sellest järeldusi teen ja teda suudlen. Kus on siin kübetki loogikat!?

„Mis te minust nüüd arwate?“ — küsib Imbi selge ja rahulise häälega. Mul on nii raske kokkufurutud hambaid lõdwendada; läheb aega, enne kui sõnan: „Mäen, olete pahane.“ „Pahane?“ Imbi wangutab peäd. „Dlete pahane, et julgesin teid suudelda.“ „Ah ei!“ — hüüab Imbi ja istub tihedalt mu kõrwale. Kuulen, kui ta naerab enesele, waiitse, elutarga, andeksandwa naeruga. Ja, ja — see on naer mu naatwuse üle. Tunnen jälle, et olen rumal ja saamatu, et mind on kerge hirmutada, araks teha. Ah nii — see on siis mäng! Hea küll — mängime edasi. Sõna lausumata haaran Imbi kaenlasse, meie õhetawad palged puudutawad üksteist, nüüd olen leidnud ta suu, mis nõrga, lootusetu tõrlega

iväsiib mu fire loorma all. Uga ma suudlen furnut: nii üks-
kõikne, rahulik, teelmata on see suu, et jätan ta sealsamas.
Minu jaoks ei ole seal midagi.

Iskume weel kaua, sõnatud, kinnised, kui inimese warjud,
kes midagi ei saa ja ei looda. Ilm wäljas on selgunud, kuu
puistab unenäolikku hõbedat üle toa, üle lähe inimese raske-
meelsuse, mis ei leia wastastikkü sõna.

Ja mul on tundmus, et elule ma ei kõlba, et ei oska
ma seda ametit, mida kutsutakse armastuseks.

Olen enesele ülesandeks teinud mitte mõelda. Ütlen enesele: Kuule, pois! Sa ainult ole, aga ära mõtle. Õndsad on, kes waimust waesed. Sa ainult wõta, mis saad, ja usu, et kui wõtsid, siis ilka midagi said. Ja ole rõõmus selle üle. Kui sa aga mõtlema hakkad, siis hüüad ühes Salomoniga: kõi! on tühi töö ja waimunärimine! Ja ometi kirjutas see mees fõrd ühe ülemlaulu!

Ma pean harjuma elu nii wõtma, nagu ta on. Olen fõgu fõrwe Imbi l'chedal wiibinud, olen rikkamaks saanud mitme unustamata wiitvu wõrra. Olen õnnelikum olnud kui kunagi enne, olen ka raskemeelsust tunnud, walu ja libedust rohkem kui kunagi enne. Nii sügawalt ei ole elu minusse kunagi weel lünnud kui see fõrwi. Sellega tuleb harjuda. Tuleb harjuda, et eila õõse tulin mina Imbi juurest ja tänna õõse tuleb Hans.

Panen tähele, et ka Hans on hakanud mõtlema ja minu peale wiltu waatama. Ka tema pea näib olewat pulki täis, näib k'arfitu ja eneses. Mis saan mina sinna parata! Ja mis olen ma temalt wõtnud? Ah, need mõned suudlused — mis on Hans neist kaotanud? Ma arwan, temal wast ammu juba see aeg möõdas, kus Imbi suudlused midagi maksawad, tema juba ammu joonud kangemaid wiinu. Rumal pois, Imbi on sulle truu, Imbi hoiab end wapralt sinule, need raasufesed, mis teie lauvalt minule langewad, ei tee sind waesemaks, aga mulle on see kõi!...

„Kuidas teie lahkimine edeneb, härra Runo?“ — küsib Imbi ja silkitab hajameelselt mu kätt. „Tänan, wäga edu-

lalt." „Nädalapäetvad olete veel siin?" „Umbes küll. Siis olete minust lahti." Imbi waielib. „Siis teil see üleliigne inimene laelast ära." „Kuidas te räägite!" Imbi hääb on pehme, osawõtlik. Murelik rinnatoon löikab sest läbi ja jääb mu kõrwu helisema.

„See on ju nii!" — hüüan jonnakalt. „Kogu teie ülespidamine tunnistab seda!" „Olgu peale!" — ütleb Imbi wäsinult. „Mis saame sinna parata!" „Saame? Meie?" — ironiseerin kibedalt. „Ei tea, keda teie selle „meie" all mõistate? Mina sinna muidugi ei kuulu." Imbi pill mõõdab mind nukra, hella tõsidusega. „Just teie kuulute sinna, just teie ja ei keegi muu." Imbi põuasiinised filmad on niisked sifemisest liigutusest.

„Olete õhtu waba?" — küsib Imbi. „Tahaksin teiega minna hulkuma. Pea olete siit läinud, siis ei saa enam kunagi. Tulete?" „Kui see teie soow on, hea meelega." Imbi surub mu kätt. „Ma küsin teie soowi järele." „Mis muud soowi wõib minulgi olla!" „Pilgake aga pealegi, teil on küllalt põhjust mind pilgata. Siis tulete?" „Kindlasti."

Jätame jumalaga — nägemiseni!

Lähen. Üks armas õhtu on jälle eel. Üks armas õhtu ja mõtlemata. Usju tuleb wõtta, nagu nad on: õndsad on, kes waimust waesed. Ja asjad on sedaford nii, et meie Imbiga läheme täna õhtu jalutama. Mis tähendus sellel, milleks see hea, kuidas wõib seda teada inimene, kes enesest on, olude sunnil, harjutanud mõtlemise.

Olen kui tüürita paat merel. Tuuled tõmbawad, lained kannawad, paat ainult kõigub ja kiigub.

Kiigu, mu paadife, kiigu wee peal!

Wastutuseta elu, passiiv olemine periwett kantud . . . ah, niigi olla on hea. Kõigel on oma luule, kui sa oled luuletaja.

Kõik lordub otstarbeta, sihita, ei tea miks. Istume õhtul rannas. Imbil ei ole juttu, minul ei ole sõnu. Istume läidawal kohal, waatleme mõõdanewaid jalutajaid. Selleks me ju süia tulnud, et wahtida kabelesi teisi inimesi.

See otstarbetu, sihitu ei tea miks istumine teeb mu jonnakaks, pahuraks. Istun ja waitin, sest ma ei tea, mis minult tahetakse, milleks mind tarwis. See olgu nüüd täiesti Imbi määrata, mina ei sega end wõdrastesse asjadesse. Mind on küllalt provotseeritud, olen lugemata fordi lergeuslik olnud, olen kae wälja sirutanud ja häbiga ta tagasi tõmbama pidanud. Sellest provokatsioonist olen nüüd üle laswanud — ma ei tee ühtegi liigutust, saagu Imbi nüüd ise sellega walmis, mis ta keetnud.

Mida kauem weeretan neid jonnakaid mõtteid, seda wõõramaks, laugemaks jääb mulle Imbi. Mõtlen temast meelde halwasti ja tunnen magusat piina, et on põhjust halwasti mõelda temast. Kuis olen teda jumaldanud, idealiseerinud, uskunud ja usaldanud. Mis olen saanud wastu temalt? Äraandmist, ärasalgamist, wahetpidamata, kawalindlalt. Ah nii on need naised, ah nii on süis Imbi! Krossi ei ole nad wäärt. Hinge neil ei ole, südant neil ei ole, ainult foolikad ja suguorganid — nendega nad opereerivad!

Milles seisab minu süü? Tunnen seda selgemalt kui ei kunagi enne. Mu süü seisab selles, et teda armastan, jumaldan, tema läheduses saan hardaks ja hingelikuks. Mu süü seisab selles, et teda esimesel parajal juhtumisel ei kutsunud põõsa taha. Mis kasu on mehest, kui ta naist ei kutsu põõsa taha!?

„Kui tõsine ja kuri nägu teil täna,“ — ütleb mulle Imbi ja püüab sunnitult naeratada. „O, wabandage! Unustasin, et heas kombõddias naerdakse.“ Imbi wangutab pead. „Miks nii lihtvine!“ Ma waikin. Imbi ütleb: „Olete minust tüdinud? Võib olla, on parem, kui jätate mu siia paika ja lähete, kus lõbusam ja rõõmsam.“ Mu süda lihtvatab. „Misjaoiks siis üleüldse tulin, kui pean jälle minema? Kas te ei näe, et ma teiega ei oska olla . . . et ma ei tea, milleks ma siin olen. Kas te siis aru ei saa . . .“ Ma ei suuda meeletigutuse pärast lauset lõpetada.

„Kõnelge!“ — ütleb Imbi ja võtab mu kätte. Ma ei kannata ta puudutamist, selle äraandliku, võltsi kätte puudutamist. „Teie ei lõpetanud oma lauset.“ „Kõik lõpeb nii kui nii!“

„Härra Runo, wabandage mind, ärge olge kuri. Mõne päeva pärast lahkute; võib olla, ei näe me üksteist enam kunagi. Waadake, olen nõrk liusatusetele vastu panema, et teiega need viimased tunnid koos olla. On see nii halb?“ Kõneläänud, kõneläänud! „Te teete selle halvaks; kardan, mängite minuga halba mängu.“

Imbi on enese sirgu ajanud. „Milles seisab teie arvates see halb mäng?“ Ma tean, nüüd peaksin nimetama oma kuulsa võistleja nime. Peaksin seletama, et aus tüdruk ei tohi sobida lorraga tõe mehega. Kuid sõnad surevad mu suhu. Pean ma Imbi ees veel selleni alanduma, et armuladedust ilmutada Hansu puhul! Surun hambad kokku ja waikin. Kui Imbi ise aru ei saa, kui võimatu ja halb ta on, siis saagu ta õndsaks, nagu tahab.

„Lähme!“ — ütlen järsku ja tõusen püsti. Imbi järgneb mulle kartliku sõnakuulmisega. „Saadan teid koju.“ Ei tea, milleks me siin liigume, kui kat's loera ühe kolga otsas.

Üksildased kõnniteed on hämarad. Öhtu on selge ja jabe. Sammume tõtuta ja nõuta. Mõõdaneme pintidest, mis kutsuvad istuma — kuid meile nad ei ole. Imbi on wailne ja nukker. Olen pahur, jonnakas, kuid ühtlasi tunnen, kui kahju on sest tüdrukust. Ja enesest on kahju, sellest öhtust, mis raiskaskime. Mis ahelad neediwad selle tüdruku, mis wõim on sellel mehel, kes teda seob mulle aimamata abinõudega? Ma tunnen, praegu on ta minu. Nii, kuis ta mu kõrwal kõnnib, on ta minu. Aga kui ta teise kõrwal kõndides nüü sama on tema? Allub ta nii kergesti mitmetele suggestioonidele? On see tema kui naise saatus, tragöödia? Kes wastab mulle need küsimused? Aga kahju on mul temast ja enesest.

Ma jään seisma. Ei, nii ei lähe me täna öhtu mitte koju. Muretum, rõõmsam, õnnelikum tahan ma olla. Oma kaenlas, käte wahel tahan tunda seda murelikku tüdrukut, teda suudelda halassedes, olla ta wastu õrn ja leplik. Meid ei sega praegu midagi muud kui mu oma jonnakas. Tõmban Imbi enesega lähemale pingile. Ei ole ühtegi wõimu maa peal ja taewas, kes suudaks praegu teelda mulle selle tüdruku leha lähedust ja soojust. Mu põsed hõõgutwad, mu rinnas peawad trots ja õrnus wõitlust elu ja surma peale. Siis puhkab Imbi mu süles, nõrk, osawõtuta. Ma saan ta huuled, need on külmad, pehmed ja jõuetud. Imbi teeb nõrga katse peita oma nägu. Usjata! Olen ikka, ikka jälle sihil. Suudlen lähemataalt neid pehmeid külmi, nupus huuli ja kurbus asub mu hinge. Kui süntmeelsed, nukrad on need suudlemised, kui lootusetu ripub see magus koorem mu süles.

„Olen nõrk!“ — ütleb Imbi ja naeratab wäsinult. „Ütlesin enesele, täna ei luba end suudelda, täna suudan wastu panna. Seal ta nüüd on! Kuri. pois! Ah, mis

pean tegema..." Ma ei mõista. Mis on siis wiga? Milleks kõik need mõttetud kõrkumised? Mu hääl on harras ja hell. Kõnelen Zmbi kui wäikse lapsega.

"Kui jälle istun oma lambris ja wallandun riideist, siis teen enesele etteheiteid. Küll siis olen jälle kuri enese peale."

"Mitte kuri olla!" — noomin wäiksel ja suudlen hellalt ta huuli. Zmbi naerab tasasel kõlata hääl. "Suudelge, suudelge! Olen nõrk ja teie wõimuses. Kuid teiegi ei jää puutumata, mis teete. Küll te pärast kahjatsete, küll te kahjatsete!" "Ei üalgi!" — ütlen rõõmsalt, tundes enese seisukorra peremehena. Zmbi wabastab enese mu kaenlast, me tõuseme ja sammume edasi. Kõndides hoian teda enese hõlmas. Mii hea ja rahustaw on tunda selle noore leha nõrkemist mu käte ahelas.

Siis seisab ta kodu trepil, wäike, sirge ja õnnelik. Seisab mu ees, trepi astmel, ühe kõrgune minuga. "Waadake mulle otša!" — ütleb Zmbi. Mu pill süweneb Zmbi silmisse, kui kaks magneeti kutsutwad, tõmbawad nad mind. Siis tunnen ta käte ahela oma kaela ümber, fogu raskusega on ta enese wisanud mu kaela, tunnen ta huuli janunewat, kõrbeawat mu huultel. Weel kord, weel kord. Siis olen jälle waba. Nagu tule juga jookseb mu soontes, ma tuigun jalgadel, toetan trepi käsi puule. Kui abi otsides pööran ta poole, püüan ta kätte, ta piha. "Mitte enam!" — ütleb Zmbi otsustawalt, karmilt. "Mitte üalgi, kas mõistate." Ma kuulen ta häält, ta sõnu, kuid nende sisusse ma ei tungi. Ah, see kõik on kõrwaline selle suudluse kõrwal, mis langes mu üle kui latwiin. Zmbi ütleb: "Head õõõ! Minge koju ja magage hästi. Mitte millegi üle mõelda, puurida!" Siis on see nägemus trepilt kadunud.

Ma pühin käeseljaga üle otša, puudutan huuli, mis praegu weel põlewad. Siis torman kodu poole.

Ma olen õnnelik, õnnelik, õnnelik...

Heino Runo päewaraamatus on kirjutatud . . .

*

„Mu hing on ujunud ainjast mõttest: Imbi armastab mind! On hiline õõ, ma istun sängi äärel ja Imbi suudlused põlevad mu huultel. On aeg magama minna, kuid ma ei saa. Kuis võin ma magada, kui on Imbi ja ta armastab mind!

Ma võtan wana testamendi ja loen Salomoni Ülem-laulu. See on wana trükk, wigases keeles, aga need keele- ja kirjatvead teevad need salmid patriarhaalses ja näitvils. Ja ma kirjutan sõna-sõnalt, täht-tähelt oma päewaraamatusse järgmised read:

„Sinna olled kui rohhoaed, mis luffus: ja olled kui hulk wilja, mis luffo tagga, üks hallikas, mis linnipandud pitsferiga.“

„Oh sinna rohhoedade hallikas, ellatwa wee kaew! mis Libanoni pealt joseb.“

„So uled tilkutvad kerjemett; mett ja pima on so fele all . . .“

Uh ja hea, armas, wigane, wana testamendile!“

*

Ei, ma laulan ise ühe laulu. Ma laulan laulu Sulamithist, kes on haige armastusest . . .

„Ulata mulle su huulte purpurist rannil, arm, magusam farifa wiina.

Mirri ja aloed hootab su liikmete wanil.

Nimi su tilgub kui mesi mu keelel, haiged taht Siioni tütreid.

Kuningas wiib mu kambri, seedriste seinade kambri.

Wõlwide hämarus uneleb, teritab ihade wardaid.

Arm on joobnum kui wiin — lõhnatvad nardid!

Uwaneb altoiw: ase suudluste sadul.

Kus andusid naised, andusid orjad, andusid padul, kriitwalged andusid neitsid.

Siidi ja sameti waibad nüüd Sulamithi peitsid paljude paigal.

Allowi hämaras puhkab kuningas lõmmude rindade õnaras.

Do, Jerusalemma tütreid: kui Kedari telgid, kui waibad Salomoni kojast, õised helgid!

Muust ja magus on Sulamith üle kuninga kätte wafels põlenud päikesest pronksil ihul: näe, kuninga arm on tallanud neitsi wiinamäe — õnnis on allik, woolab mägede läte.

Ulata mulle su huulte purpurist rannil!

Mirri ja aloed hootab allowis liikmete wanil . . .“

*

Olen mina siis mõni Salomon ja Imbi Sulamith?
Nägemused, wiisioonid!

*

Kõwer mõõk on tunginud mu südame. Nüüd woolab sealt werd, sooja inimese werd.

Saatstin tänna õhtu Imbi koju. Mõtlesin minna üles ta kambri. Siis ütles Imbi: poole tunni pärast pannakse alt

üks luffu. Imelik, Imbil on ometi võti? Ja, võti on, kuid olewat jäänud Hansu kätte . . .

Põrmu olen langenud oma unistuste kõrgemalt tipult!

Hans on see Salomon, kes kõnnib, Sulamitshi hootivärvatva võti taskus! Ööl ja päeval on Sulamitshi kamber temale lahti.

Ei ole raske ette kujutada, mis tingimistel Imbi võti sattus Hansu kätte. Eila õhtul pidi Hans Imbi pool olema. Ta wiibis, wiibis . . . kui wiimaks koju läks, oli hiline öö. Ja Imbi ei olnud enam riides, oli väsinud armu tormidest. Nii jäi ta, rammestanud, patjadele ja Hans võttis võtme, et Imbi saatmata wälja pääseda . . .

Kui palju ei võdi jutustada üks niisugune hootivärvatva võti, kui ta wõdrasse taskusse on sattunud!

Ma kirjutan oma päewaraamatusse Salomoni Ülemlaulust järgmise küsimuse:

„Meil on pissoke ödde ja nissafid ei olle temmal; mis meie peame omma bega teggema sel päwal, kui temmaga nalja heidetakse?

On temma kui müür, siis tahhame tuggewa hõbbehone temma peale ehhitada; on temma aga üks, siis tahhame tedda finnitada seedrilaudadega.“

Ah, Imbi on üks, mille võti Hansu taskus. Ja mina istun siin oma „seedrilaudadega“ ja mul ei ole neid kuhugi finnitada . . .

*

Ah, mul on meeolu, nagu Taawetil Sauli ja Jonathani surma puhul. Päewaraamat, mu südamesõber, sulle usaldan oma leina, peidetud neisse kaugeisse ridadesse, mis kõnelewad muust, ah nii muust, kuid mille harras lein on mu haatwadele kui balsam.

„Kõrgustel niidetud lamab, Jisrael, su ilu.
 Kangelased on langenud!
 Urge kandke sest teadet Gathi, waenulise Uskeloni
 ülbeile tänawaile, et hõiskaks Wilisti neid.
 Urgu laste aga wihm niisutagu Gilboa kõrgust, mägiste
 kõrguste sigiwust, kus kangelaste kilp wajunud alla maa.
 Ka Sauli nii helepaistene sädelew kilp!
 Werd jäi ta nool, wägilaste liha lakkus Jonathani amb;
 ei wälगतand tühjalt kunagi Sauli mödf.
 Saul ja Jonathan — nii armsad elus, kui kottad wälkjad, kui
 lükoerad kanged, langesid koos surmaõõ sisse.
 Jisraeli tütreid, leinake Sauli!
 Tore dal purpuririidel ehtis te ilu, koldseid ehteid teile kandis lõju.
 Kuis langesid kangelased leff tapelust!
 Kõrgustel rabatud lamab Jonathan!
 Nii kahju on sinust, mu wend Jonathan! oli rõõm sind näha.
 Wõrratum kui naise hellus oli mulle su armastus!
 Nüüd langesid wägilased tapeluses, nende möõgad ja kilbid
 on põrmus.“

*

Imbi! Kõrgustel rabatud, lamab Heino Runo . . . Kui
 ma näeksin su huuli mulle sofiistawat: „Nii kahju on sinust,
 mu wend Heino Runo!“

Uinun, wäsinud walust, murest, pijarad filmis. Homme
 on weel päew. Weel palju, palju on päetwi ja keegi ei tea,
 mis nad tootwad.

*

Kirjutasin kirja maale, kus lord suwitasin: sõidan kolme
 päewa pärast, õõsise rongiga.

Kolm päewa weel näha Imbit ja kannatada!

Jstun wiimast korda oma elus Imbi lambris . . .

Imbi on asetunud aina all toolile ja nokitseb tillukest näputööd. Jstun ta ees teise tooliga ja waatan ta ossa. Diitwan seina ääres on tühi, täna ei ole tema päeto.

Waatan Imbi ossa: nii kurwana ja rõhutuna ei ole teda näinud. Nõela pidades wärisewad ta sõrmed. Pühib käe seljaga ossa. Siis wislab töö kõrwale. „Ei saa, filmade ees wirtwendab.“ Olen nõutu.

Imbi pea laslub wäsinult kullasse. Silman ta tuispoone ärewaid tulsatusi pingul kaelal. Wõtan ta käe, see on külm ja elutu. Panen käe ta ossale, see hõõgab tuld. On Imbi haige? Ei, Imbi ei ole haige, Imbi on ainult karsitu millestki. Mu käsi otsib ta pihta, mis wäriseb mu sõrmede all. Ah seda tulsuwat, lõõmawat ihu, raputatud erkude palatwikust. Midagi fataalset on minu ja Imbi wahel, see teeb mu nurraks ja nõutuks. Surun Imbi pihta peaaegu wennaliku kaastundmusega. Olen unustanud enese, omad piinad. Mis nüüd minust! Kui Imbi oleks jälle rõõmus ja awameelne!

Siis tõstan, ehmunud, filmad: Imbi naerab. Naerab taha, kõlata, kui enesest ära. Mu küsitwat pilku märgates, lausub: „Laske weel naeran täna. Laske weel naeran. Pea on lahumine. Kui läinud olete, ei naera ma hulgal, hulgal ajal.“

Mõtlen : imelik, mina lahkun ja Imbi jääb siia? Lahkun ja ei näe enam kunagi Imbit, on see tõdimalik? Ei, ei! Minu lahkumine mõib ainult ajutine olla. See lahkumine toob selguse : kas saame olla üksteiseta või ei saa?

„Teate!“ — hüüab Imbi ägedalt: „Ma ootan Teie lahkumist kui pääsu. Ah, et see kord mööda oleks. Halb on see, kurb on see, aga siis on see möödas, siis on see kord möödas . . . kõik!“

Waatan kohkudes Imbi oisa. On see tõde või määg? Imbi näeratus on kui unne tardunud. Ta sõnad on kui meeletuide, sonimine. Ainult käsi surub, hoiab mu kätt, et mitte lahti lasta seda kunagi . . .

Siis ajab Imbi enese korraga sirgeks. Tunnen, ta on ärtwel, ta on kõige kohta selgusel. Tõukab järsult eemale mu kää enese pihalt. Waatlen ta tõsiseid silmi ja ootan.

„Peate teile midagi ütleva. Olen seda wiimse minutini edasi lükanud, nii kahju oli seda unistust káristada, mis kunagi ei saa tõeks. Olen enesele etteheiteid teinud — aga ei saanud, ei raatsinud weel. Ilka lükkasin päewast päewa, mõtlefin, wast on see teile ajawiide, millest loobute enesele tähele panemata.“

Kuulen Imbi häält, ta sõnadest saan waewalt aru. Waatlen Imbi palgeid, mille nukkides punased, palawikulised plekid, ta põuastiniseid silmi, mis täna nii hallikad, segased, abitud, kuhjani täis hirmu, armu ja walu.

„Enne kui lahkute, härra Runo, peate mulle midagi lubama, kindlasti lubama.“

„Kui seda täita suudan, siis hea meelega.“

„Suudate, suudate. Peate suutma!“

Nüüd on mul tundmus : tuleb midagi rasket, saatuslikku. Need tuhanded keerdõlmed, mis mind waewanud päewi ja õid, atwanewad ühe lause, ühe sõna, mõib olla, ühe pilgu, käeliigutusega. Mu ergud on pingul kui traadid, keel on kiiwanud suulakke.

„Mis pean teile töötama?“

Zmbi võtab mu kää, vaatab mulle laua, pead wangu-
tatwana otfa ja ütleb hellusega, mis mu südant liigutab kui
mitte kunagi warem:

„Ma ei palu teilt muud kui seda . . . et kui lahkute ja
olete afunud uude paika, uute inimeste seltsi, et siis unustate . . .
Unustate minu ja ka selle, mis meie wahel olnud.“

„Mis lähewad mulle korda need sõnad, mis tulewad üle
Zmbi huulte? Ma kuulen ainult ta hääle helli, armatsetwaid
paitamisi ja naeran lõbusa muretusega.“

„Teid unustada ja seda, mis meie wahel olnud? Ei,
seda ei tee ma kunagi!“

„Peate unustama!“ — ütleb Zmbi tõsise, wärisewa
häälega. „Teist teed ei ole.“ Karmus ja tõsidus, millega
need sõnad öeldud, tungiwad mu hinge kui jabe teras.

„Ma ei saa ju!“

Ma langen kokku, ma murdun kui pilliroog. Kui abi
otfides peidan ahastuses ja meeleheites oma pea Zmbi rinnale.
Nii otfiwad wiist wäikesed lapsed kaitset emalt, kui neile kurja
ja halba tehakse, otfiwad abi sellelt wiimselt paigalt, mis neil
weel elus üle jäänud.

Emaliku õrnuse ja hoolega võtab Zmbi mu pea oma
kaenlasse, hoiab teda nii, et ma ei näe ta nägu. Mu silmad
on täis pisarate walusat nestet. Zmbi rind tõuseb ja wajub,
ma kuulen ta südame sooje tulseid oma kuulme wastu. Ja
tunnen, et olen kaotanud. Kaastundmus, tahtmine mulle mitte
haiget teha hoiab mu pead oma kaenlas, kuid mitte see tüd-
ruk, seda ma ei suuda unustada. Ja siis tuleb tarretus mu
peale, raske haiguse ükskõiksus, nõrkus närtfitab mu. Mu
silmad läiwad taas ringi, selgelt näen ja tunnen seinu, mööb-
lit, pilte seintel, üksikut, mahajäetud diiwani nurgas, näen ja
tunnen kõiki üksikult, kuid olen unustanud sidemed kõigi wahel.

Unustan isegi selle, mis praegu kõneldud, ja waikin, ükskõikne, huvitust tundmata ei millegi vastu.

Nii istume jes poosis kaua, ei tea kui kaua. Ma teen isegi katse pead pöörda, et näha Imbi nägu, kuid Imbi ei võdi näidata oma nägu: seal sünnib midagi, mis ei kõlba näidata: Imbi nutab. Waiksel, kõlatult, hingetult: ainult pisarad niisutatavad filmi ja need pisarad on nii kasiinad ja pöua- sed, et ei weere paletelegi. Siis kuulen Imbi häält: „Mis on?“ Tal on forraga hirm mu waikimisest, mu tardumisest.

Tunnen, see positsioon, see waikimine muutub lähemal het- kul weidraks. Kuid tean: nii suudan kanda hoopigi, pea Imbi rinnal. Kui lahkun sest toest, sest wiimsest toest, ei suuda enam kanda koormat. Koguda ennast, aega võita! Ma sõnan: „Pea ma tõesti unustama?“

„Ja, see on parem.“

„Parem? Teile võdi minule?“

„Meile mõlemile on see parem.“

Mõlemile? Tähendab, siis ka Imbile: mina olen talle üleliigne, mina pean jäljeta kaduma. Katsun eneses wiimse jõuga kasvatada haawatud oleku trotsi, et toetuspunkti leida tasakaaluts, enese sirguajamisels.

„Kui see teile parem on... siis ei jää muud üle.“

„Ka teile!“ — ütleb Imbi ja silitab hellalt mu pead.

Ma jään waiksel ja hakkas mõtlema: milles see pare- mus seisab? Kuid mu aju ei tööta. Usjata waetu. Täna on mu pea tühi kui sari.

Imbi võtab tugevalt mu pea kaenlasse. „Ma ütlen teile kõik!“ Arusaamata hirm waldab minu. Ma ei anna enesele selgust, mis nüüd tuleb, tulla võiks, kuid see peab midagi hirmsat olema, midagi niijugust, mis võtab wiimse lootusekübeme. Mul on selge, et olen kaotanud, et minul midagi ei ole siin enam tegu. Kuid ma tarwitan enesepetet. Olen liig nõrk, et kuulda seda Imbi enese suust. Ma ei

Julgels pärast seda Imbi filmi waadata, ma ei julgels enam ühelegi inimesele otša waadata häbi pärast. Maa alla peaksin wajuma, olemataks saama — neil tingimistel oleksin walmis kuulama Imbi sõna.

„Ei, seda mitte!“

„Kui teie ei taba...“ Imbi wabastab mu pea. Mul on ainule soow: ära siit! Ära sellest alandawast, tõugatu seisuforrast, ära sest linnast, kõigest!

Tõusen püsti ja astun Imbile otša waatamata afna alla. Kuulen, kui Imbi solistab weega kõõgis: peseb filmi. Mu pill on mõttetu, efsib kitsas, räpases hootwis. Nüüd ei ole mul midagi muud teha, kui — naeratada halwa mängu juure. Nagu ei oleks midagi sündinud. Imbi peab nägema, et ma enese üle walitsen. Sellesse kambri ei astu mu jalg enam kunagi

Jätan jumalaga, annan Imbile kää. Wargsi, pilgu tunnistastan ta nägu. Ta palged on kahwatud, ta püuafinised filmad kui pleekinud, esimest kord panen tähele, et Imbil on kitsas, madal ots. Kui wõõras ja tundmatu on see nägu korraga: nii wäsinud on mu tähelepanu, nii ükskõikne on korraga mu süda. See mulje on filmapilgul kergitaw. Kuid ma tean: see on surma rahu, tardumus, mis suretanud kõik mu meeled. Uga kui nad jälle ärkawad omaast letargiaast... Kergitastan uffel kübarat. Laskun kui inimene, kes wiitnud mõned tunnid ja kellel nüüd rutt asjatalituste pärast.

Teel kodu poole lohtast Hansu. Ta lohtub ja küsib:

„Mis nägu sul peas on, inimene! Oled sa haige?“

„Ei midagi, pea walutab wähe.“

„Lähem Imbi poole,“ ütleb Hans ja naeratab paljutähendawalt.

Ma tormast edasi. Nüüd alles märkastan, mis minuga sündinud. Tormast tänawalt tänawale, wastutulijaid nägemata, jõuan linnast wälja, jooksten üle lagendiku mests poole, kunni wiimse jõukübeme kaotades langem mests serswal kraawi kaldale...

Jstun männiku fertval wana samblahabemese puutüwe toetuna, põlweid löuani tõstetud, käed wabelite. Mu ees awab lage, liitawõõdine rannatasandil kauged silmapiirid. Mere maasse tungitw keel sädeleb õhtuse päikese purpuris. Geimal, kaugel lerkitwad linna tornid. Kui wõõras, ots-tarbetu, ebatõelil on see majade rägastik. Tundub imelikuna, et olen seal elanud, haspeldanud, armastanud, wihanud ja kannatanud. Eila, üleila, ifegi täna weel.

Jstun männiku fertval wana samblahabemese puutüwe toetuna ja tunnen: nüüd ei taha ma sinna tagasi, nüüd on wõimata weel elada selles linnas, nende inimestega. Wõib olla, ei taha ma üleüldse enam elada? Seda ei tea ma weel kindlasti, selle üle peab järele mõtlema, selle üle on aega mõelda järele. Minuke on kindel: ma pean siit ära. Ma pean siit ära, muidu sünnib midagi halba, kohutawat. Milles see kohutaw seisab, ka seda ma praegu ei tea, aga kohutaw see oleks, selle eest tuleb hoida.

Mis ma siis olen? Üle parda heidetud inimene. Mul oli oma usf elusse, omad püüded ja waated, minus eneses oli midagi, mille peale toetada, mis määras mu tegevuse, moraali, tõekspidamised. Nüüd on see kõik segi läinud, alus, mille peale ehitasin, millele rajasin tulewiku, on langenud sügawusse. Kõigest ei ole püsima jäänud midagi ja ma ise ei ole ka midagi. Kui elada tahan, elama pean, tuleb jälle

otsast peale hakata. Pean leidma uue iseene, uue moraali, uue ilmatuute, uued väärtused ja töed. See vana inimene, kelle lastvatanud, kellest olnud iseteadev, ei kõlba enam, ta on lõpuliselt pankrott. Kõik paleused olid valed, kõik usud olid võltsid, kõik väärtused, mis pidasin selleks, ei kaalunud krossi. Inimene, kelle matan eneses, oli väljasurev tüüp, mis eluvõitluses ei kesta, mis ei kõlba tuleviku tüübiks. Imbi sai mu olemasolu-õiguse kriteeriumiks, Imbile tahtsin ma olla, nagu ma olen. Aga ma ei kõlvanud, nagu ma olen; mul on pea kolmkümmend turjal ja veel ei ole ma ühelegi naisele kõlvanud, nagu ma olen. Pankrott, lõpuliselt pankrott!

Püüan selgusele jõuda, mis minust nüüd saab. Lähen siit tundmata paika, võõraste inimeste seltskonda. On sellega kõik öeldud? Palju see ei aita, haavad jäävad hinge, selle libeduse ja mõruduse võtan enesega kaasa, teda jatkub mulle mitmeks ajaks, võib olla jäädavalt. Kuid kaugel, eemal on siiski pääsmine, on kergem elada, end uuesti leida. Seal kaugel väljas ei piina mind need igapäevased nägemused, need pildid, mis rõõvitavad rahu, sõõvad erkusid. Siin sünnib muidugi seesama, siin ei muutu midagi, selle teadmise pean paratamata võtma enesega kaasa. Aga kui siin kordub kõik tuttavalt viisil, ei sünni see enam mu nina all, ei tarvitse ma tügatuna ja üleaurusena pealt vaadata nende teistiti konstrueeritud „tulevikutüüpide“ triumfe. Ma ei ole enam sunnitud pealt vaatama Hansu tiitelvaid võidukäike, mulle ei puutu enam silma Imbi nagu ta võltsi armsusega minule. Need visioonid kaovad siis ajas ja ruumis; kui jõudu jatkub, teen neist minevikutüüpide: paburite meeleolude iroonilise mahajätku.

Veel on ees homme päev: raskeim, viletsaim, häbistavaim päev mu elus. Täna kuulub viimasteks käikudeks, viimasteks lorraldusteks, viimasteks jumalaga-jätuks. Pean tegema inimestele, keda kohtan, lahke, sõbraliku näo, pean tänumeelses vastu võtma kõik lahkumise kahjatsused, komplimendid,

õnnefoowid, käepigistused. Mis wäärtus on neil wiisakail soowidel, kui õnn on lõhkenud seebimullina! Suur lahing, kindral-lahing mu elus on lõõdud, kõik, mis minus paremat ja kawnimat, saatsin ma frondile, nüüd põgenen siit, purustud wäejuhatajana, koristan segi lõõdud wäeriismed — mulle hüütakse „õnn kaasa!“ ja surutakse kätt!? Ah, kui mul ometi weel nüü-palju jõudu ja enesetunnet jatkuks külma rahuga kanda kõigi nende kometite wiimseid, traagilise weidruseni ulatawaid kroonimisi . . .

Uga mu kannatuste karikas ei ole weel sellega täis. Weel on lõpueksam: minu auks korraldatase kitsama ringi poolt, milles liikunud, lahkimise-piduõhtu. Head sõbrad ja truud naabrid tulewad weel wiimast korda koku, et austada mind omade lahete nägude ja sõbraliste sõnadega. Minu auks süüakse ja juuakse, minu auks peetakse lauakõnesid ja lastakse mind weel elada! Mis head, armsad inimesed, nemad lasewad mind weel elada! Ja mina tõusen püsti ja wastan neie kõnelele, wärisewal, liigutatud häälel. Teatwad mu head sõbrad ja truud naabrid, miks wäriseb mu häälel ja murdub sisemisest liigutusest, miks mu silmas on pisarad ja kui hirmsat jõupingutust see mulle maksab, et mitte koku langeda, mitte langeda hüsteerilisse naeru...

Ka Hans ja Imbi tulewad sellele pidule. Tulewad kumbki omaette ja isepäinis, nagu oleksid nad teine teiselt planeedilt, nagu näeksid nad üksteist esimest korda sellel pidul ja ei ole neil tegu teineteisega. Ah, nii tuttawad on need armsad mandõõwrid armsas seltskonnas, need diplomaatilised wõtted, mis peatwad puru silma raputama Euroopale. Imbi on, nagu ilka, minu läheduses, Imbi tartwitab juhust, mulle weel wiimast korda hea ja armas olla, waatab mulle nukralt ja helditvalt omade puhtate süütute põuasfiniste filmadega, naeratileb neid hästi leitud neitsinaeratlusti ja soowib mulle õnne ja kõike head teele. Ja mina . . . mis jääb minulgi muud üle, kui wastu wõtta neid pillatud andeid, neid filmi, neid naeratlusti ja wastu naeratada taewa inglina, kel jumala rahu

südames. Võib enesele veel patendimat komöödiat kujutada, kui need ssteenid ja inimesemaskid sellel Heino Runo auks toimepandataval õhtul, kõik need pilgud, naeratlused ja sõnad, milledes ei ole kübetki tõtt. Kui ma selle tragikomöödia suudan hea näitlejana kaasa mängida, siis võin enesega rahul olla. Siis olen väga palju suutnud, võidib olla, ei lähe ma siis elus veel kaduma, vaid minust saab inimsoo tulevikutüüp, olen nõutud tüüp nii mõnelegi naisele, leda veel ei tunne...

Loojene, rahulik päite, kes sa erapooletult ja klassitvahedeta paistad rikaste ja vaeste, õnnelikkude ja viletsate peale, kes sa ühesuguse soojusega valgustad inimese nägu ja ta maski. Eihene, pimedid, ja rusu sünte teid, et pääjelsin nägemata sellesse linna, kus mul on küll korter, kuid mitte lodu...

* * *

On sügav õõ, kui varjuna hiilin linna. Mu ots põleb, kui kannaks ta häbimärki.

Mis olen kurja teinud, et hiilin kui varas läbi õõ koju, et häbenen valgust, häbenen inimestele filma vaadata?

Ma kardan: inimesed võiksid mu filmist lugeda, et Jmbi on mu enesest tõuganud. Ma häbenen seda enese, veel rohtem aga Jmbi pärast.

Selle õõ ma ei maga. Selle õõ kulutan kasulikuks, tarvilikuks harjutamiseks. Selle õõ jooksul pean õppima walitsema oma nägu, omi näitve filmi, et nad ei tõlgitsaks sellest, mis minu hinges sünnib.

Homsest päevast läin ka mina, kui kõik teised tulevikuinimesed, see wana rumal ja ajast läinud inimese-nägu peidetud wiisaka seltskondliku maski alla.

Kui tore on irvitada nägemata selle maski all: enesele, seltskonnale ja — Jmbile.

Wiimaks ometi on kõik päätsed toimetused selja taga, mu liikuv varandus on pakitud ja reisivalmis, ma ise olen ka korras. Olen korras ja viibin õhtul, mis toime pandud minu kui lahkuja auks.

Kõnnime Imbiga saalis ja puhume kerget seltskondlikku juttu. Imbi mask on armas ja hell, ta põuastinised silmad lädeletavad noorelt ja kärmelt, ta kitsas, otsejoones suu naeratab naeratlust, mida tunnen ammu peast, ta rinnatoonis, nagu ilka, natuke murelikku, helisewat hõbedat. Ka minu maskil ei ole wigu. Ta on kõigiti korrekt, puhas, läbitiidud ja läbipaistmata. Kui mõnus ja kerge on olla ja kõndida niisuguse maskiga! Mul on juttu rohkem kui harilikult, naeran palju ja suure häälega, mu liigutused on wabad ja muretud. Mis on siis olnud? Mitte midagi. Olen lahkuja. Juba täna õhjel sõidan ära, istun rongile — ja kogu loometil on lõpp.

Imbi ütleb:

„Teie pole veel sugugi õelnud, kuhu sõidate. On see saladus?“ „Saladus? Mitte sugugi, miks peab see saladus olema, kuhu sõidab inimene? Sõidan lihtsalt ära, see on peaaegu. Kuhu — ei ole tähtis. Mulle see täiesti ükskõik. Kui raudteejaamas piletkassas ette astun, eks siis selgu. Nimetan esimese jaama, mis meele tuleb.“

Imbi toetab mu käsitwarrele, kirglikult:

„Ah, ma tahaksin ka nii sõita, teadmata kuhu!“

„Teil ei ole seda tarvis.“

„Mis teate teie minu tarvidustest!“

„Teil siin kõik, mis ihu ja hing nõuab.“

„Jätke!“ — hüüab Imbi ja lasseb mu käsivarre. „Teie ei tohi nii kõnelda.“

„Arvan teadvat seda.“

„Meie ei tea teiest inimesest midagi.“

Imbi võtab uuesti mu käsivarre.

„Nii on parem, eks? Oleme ju waremgi nõnda kõn-
dinud, ega te pahanda?“

„Oh ei, mitte sugugi! Me ju waremgi nii kõn-
dinud.“

Imbi waatab mulle tõsiselt otsa.

„Ma ütlen teile: ka mina sõidaksin siit, ja, sõidaksin!“

„W a b a d inimesed sõidavad, teie mitte!“

Lühikese waikuse järele ütleb Imbi, häälega, mis mind
liigutab südame põhjani:

„Teil on õigus. W a b a d inimesed sõidavad, mina ei
sõida enam, minu sõidud on sõidetud. Sest . . . sest . . .“

„Ma kuulan.“

„Sest minul ei ole enam walida. Mõistate nüüd!“

Miks ei peaks ma mõistma. See tüdruk, kelle käsivars
mu külge puudutab, kes waatab mulle oma süütute põuafiniste
silmeaga, naeratleb mulle omi neitsilikka naeratlust, on lihaga
seotud teise mehe külge. See on ju ainuke tõsine, reaalne side
mehe ja naise wabel . . . walida siis küll enam ei ole. Kuid
mis läheb see kõik korda inimesele, kes kaotanud oma jumala
nõu järele loodud profüli ja kõnnib weel jumalikuma maskiga!

Hans läheb meist heatahtliku naeratusega mööda, pat-
sutab mulle sõbralikult õlale: tema asi on ju kindel.

„Waat' mis kena paar, kobe eemalt paistab filma!“

Imbi naerab waljult ja surub mu käsivarre oma kumera
rinna wastu. Ma hüüan:

„Paar mis paar! Kohe nagu jumalast kokku pandud “
Imbi ütleb:

„Teil on täna suurepärane tuju!”

„Do, ja — wäga suurepärane. Tahan ju midagi
kaasa võtta sest imelikust pesast.”

„Müüd pillkate!”

„Mitte sugugi, kõik on sula kõsi.”

Siis istume pidulauas, mina Imbi paremal, Hans
pahemal käel. Imbi kõneleb ainult minuga, Hansu ei pane
ta tähele, see naljatab ta kõrval istuva neiu Saraliga. Tore asi,
niisugune lahkumine. Inimene on korraga päetwangelane,
maailma keskpunkt. Kõik waatawad mu otsa — wiimast
lorda! ja isegi Imbi istub mu kõrval ja andub mulle 99
protsenti. Mis sest, et homme on ta Hansu pärast kõige
sajaga. Inimene, taba momenti!

Nutväärt wana tegelane kõuseb üle laua püsti. Kõuseb
püsti ja kõlistab klaasi. Silmapilgul walitseb waietus. See
on esimene kõne Heino Runole. Mind lastakse elada ja
lauldakse mulle. Siis tulewad nooremad tegelased, kõnelewad,
lasewad Heino Runot elada ja laulawad temale. Need on
lühikesed, tawalikud laualõned, ükssteise sarnased kui wass-
wiiesed. Nad kõlbawad igale lahkujale ja kõlbawad ka
Heino Runole, kes on järjekorraline lahkuja. Ja, Heino
Runo on olnud wäsimata, südi, agar seltskonnategelane, kes
on olnud seltskonna hing ja tugi. Ta on wõitnud kõikide
armastuse ja lugupidamise, kõikide südamed tujukwad talle,
kõik lahjatseswad, et nad kaotawad sõbra ja seltsimehe. Walus
on lahkuda inimesest, kellega kokku lastwanud, kuid mälestus
kooselatud päewist jääb kustumata.

Südamlikult surutakse mu kätt, kooris kõlawad hääded:
õnn kaasa! Heino Runot lastakse elada. Miks ei peaks
siis elama see Heino Runo, kui seda nii paljude sootwil
lastakse!?

Siis tõuseb üles inimene, kes irvitab kõigile nätku oma korralliku läbipaistmata maski alt, inimene, kellest kõik lugu peatavad, keda kõik armastavad, kellele tulsutavad kõikide südamed ja kes selle armastuse, lugupidamise ja südamete tulksumise pärast sunnitud on põgenema neilt headelt, armsatelt inimestelt. See inimene tänab kõige eest — wärisewal sügawal häälel, mis kõiki liigutab. Sellel inimesel on olnud oma paleused, püüded, ta on annud, mis tal olnud — kui palju sellel tagajärgi, eks seda kaalugu teised. Ka see inimene ei unusta päewi, mis siin elatud, ta wiib kaasa omad mälestused. Ta tänab kõigi soojade sõnade eest, mis langenud tema aadressil: kui ta osaltki wäärt oleks seda armastust, mis temale, lahujale osaks saanud.

Istudes märkan pisaraid Imbi filmis.

„Kõnelesin ma nii liigutawalt?“

„Te kõnelesite hästi ja südamest,“ — ütleb Imbi ja waitib.

„Wõi isegi südamest!“ Mulle teeb see nalja, et isegi Imbi ei aimanud mu kõne walusat pilget.

Imbi niisked filmad waatavad mulle tõsiselt otse. Ta katsub naeratada, kuid suu kõwerdub imelikult, abitult.

„Härra Runo!“

„Ja?“

„Olete minu peale küll pahane?“

„Mis teie meele tuleb!“

„Teil on jelleks kõik põhjused. Tean wäga hästi, kui halb olen teile.“

„Eühi jutt! Olete kõige parem ja armsam tüdruk, keda iial tunnud.“

Imbi waatab paluwalt mu otse.

„Halastage ja ärge pilgake! Kas suudate seda, mis teile teinud, mulle kunagi andeks anda?“

„Mul ei ole midagi andeks anda. Tänan kõige sõpruse ja lahkuse eest, mis teil minule jatkunud.“

Imbi wailib. Ta wõitleb sifemise liigutusega, otsib tasakaalu.

„Kirjutate mulle wahest . . . tohin seda loota?“

„Eingimata. Miks ei peaks ma teile kirjutama?“

„Tanan.“

Imbi wõtab mu läe ja surub seda südamliku hellusega. See läsi on kuum ja wärioseb kui hirmunud, tagaetud lind mu pihus:

Orkester tõstab häält. Algab tants.

Juba keerlewad harwad paarid. Hans läheb ja wõtab neiu Sarali. Waatan enese ümber: kõik neiid on juba tantsima wiidud. Üle jäänud ainult Imbi, kes seisab külge külje wastas mu kõrwal. Kui sõbralik ollakse mu wastu täna. Alati, alati on mulle üle jäänud neiu Saral, kuid täna kannab seda koormat Hans waetwarikka näoga ja minule on armulikult jäetud Imbi.

Kumardan ja wiin Imbi tantsima. Keerisfleeme kui unenäos, ligistiku, käte ümbritsetud. Ah, kui see uni kunagi ei lõpeks! Aga see on narrus. Tunni aja pärast on kõigel lõpp.

Mis mäletan weel selle õhtu tagatipust? Tean, et tantsisin Imbiga, et meie ei lahkunud teineteisest kogu aja. Mida rohkem lähenes lõpp, seda murelikum, andumam oli Imbi, seda nukramad, hellemad ta pilgud, ta hääl. Wiimaks wailisime, lahkimiselootusetuses. Wiimast kord, lõpuwalsis keereldes Imbiga, tundsin, kuis minuski wastu panemata lastwab jumalagajātu hõrdus. Ah, et see tüdruk enese oli ära mänginud, ära mänginud kõige fergemeelsamal kujul! Ei ole enam walida, ei ole walida! Sügaw kaastundmus hurmab mu hinge, ma tunnen, kuis mass mu näol kãrioseb, kuis wõltsita torm tõuseb mu rinnas kui latwiin. Weel mõned pilgud ja ma ei talitse end, teen rumaluse. Ära siit, ära siit!

Süis oleme wäljas — mina, Imbi ja Hans. Hans pakub mulle käe. Küsin :

„Kas me Imbit ei saada?“

Hans on wäga heasoowlik, Hans on wäga ligimese-armastaja. Ta olewat unine ja igatsawat koju. Kas ma ei saadaks Imbit üksi?

Tunnen, et ma ei kesta Imbit üksi saates. Sammuda Imbiga kaheläbi läbi magawa linna, ühine must mure kullas — nii palju ei ole minul enam jõudu. Haaran Hansu käsiwarre ja kipun ta kaasa. Kolmefesi on see lein täna kanda kergem! Hans annab tõrkudes järele. Sammume kolmefesi kesse uulitsat — turblik liikuto kolmnurk selles halenalljatas maailmas . . .

* * *

Tund hiljem olen raudtee-jaamas. Ei tea isegi, kuis sain siia, mis tegin wahapeal, kuis lahkusin Imbit ja Hansust. Saan pileti, asun waguni trepile ja ootan karsitult märguwilet. Mul on milleski lootus, et nii pea kui rong liikuma hakkab, langeb kogu see koorem mu õlgadelt, mida olen neil päewil kannud üleloomuliku jõu ja wiimseni ulatawa enesekulutamisega.

Rong liigub.

Seisan sirge kepina waguni trepil ja näen, kuis weniwad mu waate eest mööda hooned, postid, tänavad. Ma ei mõtle midagi, ma ei tunne midagi, ma kui joobun rongi ifka paisuwast kiirusest. Alles kui linn kaugele taha jäänud ja tühjad pimedad põllud, unised sünged metsad mind saatma jäänud, tungib järsku nüri waluhoo südameni. Surun hambad risti, et mitte karjatada, et mitte metsikut karjatust saata üle tühja ääretu nõmme.

Minu asemel hulub weduri wile, õudne ja lõhestaw.

XXXIII.

Olen lõpule jõudnud oma noorpõlve romaaniga.

Aastate, aastate taga elasin ta, nüüd olen ta üles tähendanud mälestuste ja mu päevaraamatu lakkete abil. Nüüd on sest saanud natuke literatuuri . . .

Ja, nii oli see tooford. Nii olin tunnud, mõelnud, armastanud ja vihanud. Olin kogemusteta idealist, mingi Hamlet tasulauastas.

Praegu võin ironiseerida nii mõnegi tolleaegse näitofuse üle. Nüüd tean: inimesed ei ole daamonid, ei inglid. On ainult inimesed, igaüks oma fire, oma ifeloomu lõidifutes.

Äärmused on mulle jäänud võõraks ja kaugeks. Nõnda armastada, nõnda vihata ei suuda ma enam. Ei suuda enam olla küllalt õnnelik ja küllalt õnnetu. Puudub suur usk, selle tagajärjel ei ole ka enam suuri pettumusi. Elu on mind õpetanud, elu on mu sündsustanud enesele.

Kuid siiski on hea, et inimesel olid ford need tormi ja tungi päevad: nii troostiv on selle olnud minewiku mälestustes puhata.

Kohustun lõpuks siia lifama weel mõned leheküljed Heino Runo päevaraamatust, kirjutatud kui sifsejuhatuselks käesolewale teofele. Need leheküljed oleksid wäga hästi kõlwanud ka romaani esimeselks peatükiks, proloogiks. Kuid nii on parem, kui paigutan nad lõppu. Nüüd on teile Heino Runo juba tuttav ifil ja teil on rohkem meeololu ja huwi autori wastu sellel filmapilgul, kui ta oma teofe kirjutamifele afub, mille te nüüd sama läbi lugenud.

Heino Runo päetvaraamat jutustab:

„Elamused ja meeleolud, mille resigneeritvaks järellajaks tahavad olla need read, seisavad mulle veel praegu nii lähedal, kannavad sedavõrd intiimi ilmet, et imelik ja võõrastav näib, kui sellest nüüd peaks kasvama mingi kirjandusline teos, vastav kunstilistele nõuetele. Nii kaugel olen sellest sünnitada tavalikku, kaalutud, läbimõeldud ja erapooletut „literatuuri“. Üles märkides neid inimlikka dokumente, olen waevalt kunagi olnud nii ükskõikne wormi vastu. Mu sulge ei juhi ka sugugi sootv teatada neid elamusi hulkadele, ifegi üksikule sõbrale mitte. Kirjutan esimeses joones enesele, iseene meeleheaks ja nukrustamiseks. Katsun aja kauguses kahtvatavaid mälestusi, kattelisi ülestähendusi kofku võtta, finnitada jäädavalt ja seotult sõnasidemeisse, mõttekuuesse, meeltepiltidesse. Püüan kõigele anda kindlama kompositstooni, mis senni kannud omas hinges mälestuste sidumata, korraldamata saarestikuna.

Üles märkides neid mälestusi kutsuksin oma kotta tagasi, kui läinud päetvade read, kõil nende rõõmud ja nukrused: tahan kui wiimast korda kõike seda veel üle elada, arusaamise, lepitamise kurb iroonia huultel. Alalif distants neile sündmustele võimaldab mulle filosoofilise rahu, et maitfeda neid inimlikka kannatusi, mis kord weristafid ja mürgitafid, rõõmsa enesepiinaga. Gest suuremat, sügavamamat ja kaunimat kui need kannatused, see Kolgata, ei ole elu mulle annud.

Dma ülesmärkimiste ajaks olen walinud sügise. Olen seda teinud meelega, teadlikult. Suwe suured pidutsenised wai-
butwad, loodus närtsib, lehestik kolletab, wariseb — joobun
langewate lehtede nukrast muusikast. Kewad on kui kauge
unenägu, aimused talwe tulewaist tardumisist suigutatwad
meeli. Olen kui ise saanud sügisels elatud päewade langenud
lehtede waadeldes. Mu elamused on sügiselised, mu meeleolud
on september. Mäletan nooruse õiermaad, hallast näpistatud.
Mu kewadeõitest ei saanud wilja.

Sügisel, kus teised saaki koristawad, ei ole minul lõigata,
ei noppida. Mu wäljad on tühjad ja paljad, lahti põhja-
tuulte kadriilidele. Aga siiski — libedust ei ole mu hinges,
olen leppinud sellega. Olen peaaegu uhke omaist wae-
susest, et elan ja olen kui need, kes lõikawad ja koristawad.
Mu tühjad wäljad ja põudsed põllud ei hirmuta mind ja
ma ei häbene neid mitte. Mis sest salata, ma ei olnud
selle elu õige kodanik, elu oli teisistugune kui ma seda mõdisin.
Kujutlesin enesele elu teisiti, elasin neis petlikes kujutlusis
elust, sellest tuli see suur kokkulangemine, see ajutine pankrott..
Aga kui suured mu pettumused ka olid, mul on siiski see
rahuldaw teadmine, et jäin enesele truuks, et ei teinud kom-
promissia, et mina ja elu läksime kumbki oma teed, kui kaks
aumeest.

Olid filmapilgud, kus mu süda enesest kallast sooja
inimese werd, aga mu huuled olid kokku surutud: mu kar-
jatusi ei ole keegi kuulnud. Ma ei kerjanud kunagi elust.
On hea, kui sul enesele ei ole midagi ette heita, on õnn
end tunda wäärt iseennast. Mis on minul sellega tegu, et
elus kaalutwad teised wäärtused kui need, mida mina pidasin
wäärtusels.

Ma ei salga: janunesin õnne! Janunesin, mõib olla,
rohlem ja kirglikumalt kui need, kes on tohtinud õnnelikud
olla. Kuid kurjategijaks enese wastu ei ole ma õnne pärast

saanud. Trotslikult, haawatud uhkusetundega olen kõndinud mööda õnneft, olen püsti peaga, sirge seljaga pealt waadanud, kui hall näpistas mu õisi aias ja roomajad ussid purefid lehti. Purege ja rüvetage! Mis läheb see mulle lorda, mis teete oma õite ja õiermaadega . . .

Ma ei kahjatsen, mul ei ole midagi kahjatseda. Mul on rahu, lepitan waike sügise rahu. Wõin isegi naeratada — omi septembrinaeratust. September! Weel mõned päewad hili-seid sooji, weel muhikleb päike, weel on klaasselgeid ilmu, weel on õid hõbedase kuu ja soojade lõunatuultega. Olen sellest rahulit ja wiitlit. Sest tean, pea on apaatiline oktoober ukkel. Enne ta süntmeelset tulekut tabaksin weel kuu anda sellele, mis kurb ja ilus kui mälestus.

Kõnnikledes sügise selgeid radu, waadeldes lehestiku kold-kiirgawaid wärwe, tundes enese üle septembri-päikse jahedaid muhenemisi, leides palgel lõunatuulte hili-argu lehwimisi, on teineford isegi aimus, kui wõiks weel midagi sündida, kui wõiks weel saabuda kewade helge õiermaa. Et awaneks mu üfsilduse ukkel ja astuks sisse keegi, arg, kurb ja tagasitulew. Et see, mis oli, saaks unenäoks ja astuks ette uus, noor tõelikkus.

Kuid tean, see on meeltepett, see on luule. See on luule ja unistelm, tükike pühapäewa-tuju, mida endale ei keela. Eks siis hõljuge mu üle septembri wiimsed lõunatuuled, pea on apaatiline oktoober mu õues. Eks siis astu mu kambri häbelik, olematu unistelm, sa ei ole tõelik, oled miraashe, aga mu hinge sajab sinust hõbedat ja sa koed kulda mu südamesse, sest nii olen ma luuletaja.

Et ma luuletaja olen, ei häbene ma omi tühje wälju, kus ei peeta lõikusi, kus ei ole saagikoristamist, aga need wäljad on täis unistusi, mälestusi ja miraashe. Ja mul on isegi tundmus, et ma waesem ja õnnetum oleksin, kui nende

miraashide asemel mu wäljadel oleksid kaswanud — tartulid ja loomapeedid.

Naeratlen, naeratlen . . . omi hiliseid weelikka septembri-naeratlust, ja mu huultel wiffleb kõllepitaw mabe iroonia : see on nüüd kui libuwits, mis kaotanud offad.

Trüfiwead.

				on trüfitud :	peab olema :
6.	lht.	5.	rida	ülewalt katabna ise	katab naise
6.	"	10.	"	" wibrid	wiibrid
6.	"	11.	"	" ka	ja
6.	"	14.	"	" ta	te
7.	"	16.	"	" juhtunud	juhtunud
8.	"	12.	"	" teie	teie
8.	"	7.	"	alt riided	niuded
9.	"	10.	"	ülewalt tukawat	tukawat
9.	"	9.	"	alt walwafad	walwafate
10.	"	16.	"	" oja	aja
11.	"	1.	"	ülewalt wõõrastaw. Fakt	wõõrastaw fakt
11.	"	9.	"	" tillu	tillu-
11.	"	3.	"	alt unni	funni
14.	"	2.	"	ülewalt lausuma	lausume
16.	"	4.	"	" teifiti	teifiti
16.	"	7.	"	" fiin ümber	fiin, ümber
16.	"	16.	"	" käfi kinni	käfikinni
21.	"	14.	"	alt wälja	wälja
24.	"	4.	"	ülewalt kuid	ja
32.	"	6.	"	" fajaftab	fajaftab

Kirjastus A. S. „Warraku”

wäljaandel on ilmunud:

I. Ilukirjandus ja kunst:

- P. Aren, Linollõiked. Kunstalbum. Hind 60.—
E. Enno, Kadunud kodu. Luuletuskogu. Hind 30.—
E. Enno, Walge õõ. Luuletuskogu. Hind 30.—
August Gailit, Muinasmaa. Hind 110.—
Anna Haawa, Meie päitwist. Hind 30.—
Anna Haawa, Tõõde kogu. I. anne. Luuletused. Hind 40.—
A. Kitzberg, Laurits. Näidend. Hind 50.—
A. Kitzberg, Tuulte pööbrises. Draama. Hind 60.—
A. Kitzberg, Libahunt. Draama. Hind 50.—
J. Kärner, Kõigest tugevam. Nowell. Hind 40.—
D. Luts, Jnderlin. Reisiwested. Hind 30.—
Milli Mallitas, Kirju rida. Nowellid. Hind 60.—
G. Suits, Ohtwrisuits. Kogu armastuslaule. Hind 125.—
Johannes Semper, Pierrot. Luuletuskogu. Hind 35.— ja
40.—
Marie Under, Sonetid. Hind 36.—
Marie Under, Tselõtsfeng. Hind 36.—
Georg Kaiser, Gaas. Draama wiies waatuses. Tõlkinud
Johannes Semper. Hind 60.—
Ch. van Lerberghe, Paan. Satüüriline kombõõdia. Tõlkinud
Joh. Semper. Hind 60.—
H. Sudermann, Friichen. Ühejärguline näidend. Tõlkinud
Bernhard Linde. Hind 30.—
A. Schnikler, Suremine. Nowell. Tõlkinud Bernhard Linde.
Hind 50.—
Jakob Wassermann, Suudlemata suu. Tõlkinud J. Albrecht.
Hind 35.—

II. Teaduslikud:

A. Audotva, Plankton ehk wees heljutvad olewused. Hind 50.—

M. J. Eisen, Daani hindamise raamat. Hind 45.—

Johannes Kompus, Kunst meie põhiseaduse kawas. Hind 15.—

Bernhard Linde, „Noor-Eesti“ 10 aastat. Hind 30.— ja 35.—

Helmi Neggo, Johann Reinhold Patkul. Hind 35.—

Hugo Reimann, Filosoofia ajaloo käsitamise ülesanded. Hind 30.—

Peeter Ruubel. Poliitilised ja ühiskondlikud woolud Eestis. Hind 70.—